

Любко ДЕРЕШ

Голова Якова

Алхімічна комедія

ЛЮБКО ДЕРЕШ

Голова Якова

Алхімічна комедія

 ВИДАВНИЦТВО
КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Харків

2012

ПѢНОТІЯ ВЪЗЯТІЮЮ РЪСРІИ

НА Ц.-СЛАВ. ЯЗЫКѢ.

ГОСПОДИ ПОМИ ЛХИ) ГОСПОДИ ПО.
МИ - ЛХИ. ГОСПОДИ ПОМИ - ЛХИ.
ГОСПОДИ ПО. МИ - ЛХИ, ГОСПО.
ДИ ПОМИ - ЛХИ. ГОСПОДИ ПО.
МИ - ЛХИ. ГОСПОДИ ПОМИ.
ЛХИ: ТЕБѢ ГОСПОДИ.

Легальний вхід у летальний вихід

Про нову книгу Любка Дереша «Голова Якова» цікавіше говорити не в контексті еволюції Дерешевих писем, а в контексті еволюції самого Дереша. «Чудесне дитя» новітньої української літератури, швидко здобувши розголос і популярність не лише серед нітчизняних, а й зарубіжних читачів (книги молодого автора перекладені й видані багатьма мовами), недовзі зникло з топів літературних дискусій і докола літературних тусовок.

Вряди-годи він усе ще з'являється на якихось презентаціях або фестивалях, однак ці «виходи на публіку» стають дедалі рідкіснішими — замість них в інформаційному обігу побутують сенсаційні чутки про письменника на кшталт: «Дереш побував на полюсі», «Дереш відбув паломництво до Непалу», «Дереш став ченцем у буддійському монастирі», «Дереш спілкувався із Сай-Баба», «Дереш емігрував до Ізраїлю», «Дереш подорожує докола світу на повітряній кулі» тощо. Як і личить жовтим новинам, у кожному з цих повідомлень є частка правди, але яка саме і в яких пропорціях — зрозуміти важко.

Цілком очевидне інше: переживши ранній успіх, побувши певний час кумиром юних читачів і поїздивши

світами, Любко Дереш, на відміну від більшості його літературних ровесників, не став плекати медійну популярність і створювати порожні інформаційні приводи в стилістиці всезагального піару.

Подейкують, він став відлюдником, який дуже неохоче комунікує із соціумом, вкрай рідко повертаючись до іміджу «молодого просунутого автора». Кажуть, що він узагалі «на шифрах» і вийти на безпосередній контакт із ним нелегко навіть попри те, що існують його віртуальні аватари в соцмережах.

Існують припущення, що Дереш заглибився у вивчення й становлення власного «я» такою мірою, що це просто відсунуло літературні практики на другий план.

Можливо, і ця книга для автора є таким собі другорядним епізодом у невидимому для нас процесі самовдосконалення, наприклад. Однак і в «Голові Якова» знайдемо багато свідчень того, що тема пошуків свого «я» — гостро актуальна як для автора, так і для його персонажів. У цьому сенсі новий роман Дереша є ідеологічним, хай навіть ідеологію цю відчитує і сповідує лише одна людина — сам автор. Утім, книга пересичена й загальнодоступними, сказати б — трендовими ідеологемами. Тут і так звана «нова релігійність», і хіпстерство, і досвід усіляких новітніх «тренінгів», і ще бозна-що. Усе разом це складає для автора той гумус, з якого врешті повинні прорости його, автора, індивідуальна ідеологія та приватна, замалим не субстанційна релігійність. А нам, читачам, залишаються ризиковані подорожі цими розбуялими джунглями соліптичної целюлози.

Іздрік

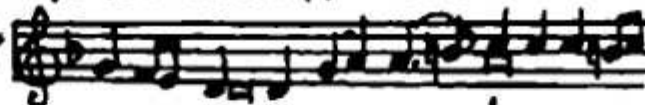
**И спросит Бог: «Никем не ставший,
зачем ты жил? Что смех твой значит?»
«Я утешал рабов уставших», —
ответу я. И Бог заплачет.**

Игорь Губерман

Επίσodιῖ περσῖι

ДОНЪИВНѢ КЪ ВЪЕРНѢ · ѡиѣ ѣсть ли ·
ΤΕΛΗΟΗ ἘΠΤΕΗΤΗ ΠΟΕΜΗ ΛΗΤΙΗΜΙΑ ΣΤΡ.
ΧΗΡΗ Η ΠΡΟΧΕΕ ΠΟСΛѢ ΔΟΒΑΗΤΕ :

ГРЕЧЕС.
ΚΑΓΩ
ΡΟСΙ
ѢВ
Α

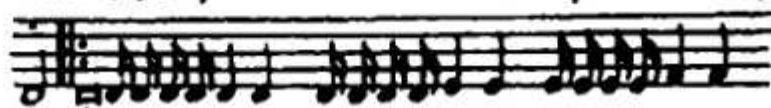

Κύ-ρι-ε ἑ-λέησον, Κύριε ἑ-

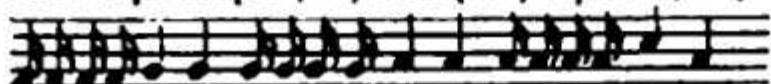

λέ-ησον, Κύ-ρι-ε ἑ-λέ-η.

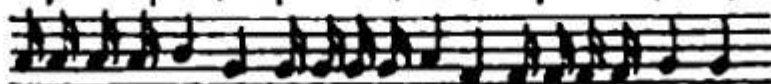
σον. Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον,

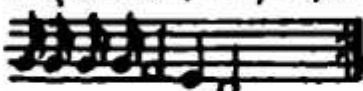
Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον,

Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον,

Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον, Κύριε ἑλέησον,

Κύριε ἑλέησον

Вранішня кава в імлістім Аїді

Largo (широко)

1.

Ця історія почалася на екрані — екрані мобільного телефону. З екрана дивилася Майя. Її рот мшиив. Вилиці високі. Очі імлісті.

2.

Тому звістка про батькову смерть була для Якова як прогнила щаблина: йому здалося, що він полетів з високої драбини аж до низу.

Яків розплющив очі і побачив, що досі живий. Що сидить із братом у кав'ярні. І що кав'ярня позбавлена прикмет смерті, яка стала десь там, у Львові.

Він згадав, як на екрані з'явився невідомий номер. Анонімний абонент дотягнувся

до нього крізь фотографію Майї, схопив за барки і повідомив те, від чого під ногами тріснула драбина.

Яків передчував цей тріск.

Він уникав відповідати на дзвінки — не тільки з невідомих номерів, з усіх номерів. Але думав зовсім про інше. Ніяк не про батька. Його намагалася видзвонити Іра, а почути в слухавці, як вона задихається від сліз, він не хотів. Баста.

3.

Відколи Яків переїхав до Києва, минуло півроку, а з братом бачилися так само рідко. Що дивно — адже тепер вони жили в одному місті. Знайомі розповідали, що це типова ситуація для мігрантів. Любов між рідними сильна в розлуці. Варто ж переїхати ближче, у столицю, і знайомі щезають у млі. Це дало підстави Якову думати про Київ як про Аїд, уражений випарами амнезії.

Матвій перебрався до Києва п'ять років тому, разом зі своїм депутатом, у якого працював радником ще у Львові.

У столиці Матвій зважився піти у вільне плавання і швидко знайшов попутні течії. Він

став консультантом при іншому депутатові, більш перспективному; земляк, добравшись до корита, обм'як і політичною боротьбою вже не палав.

Це теж було дією мли, котру випускало зі своїх пор давнє місто.

4.

Знайомим, котрі запитували, чи живуть тут його родичі, Яків повідомляв, що має брата. «Він працює методологом. Так, методологом. Ні, методолог — це не вчитель, вчитель — це методист. Ні-ні, методологія не має стосунку до аспірантури. Це, знаєте, політика, пане, так — політика. Він у політиці, мій брат. Ні, ви не чули про нього... Це ж методологи. Вони, знаєте, зазвичай не світяться. Сірі кардинали. Кажете, звучить зловісно? Так уся політика в Україні звучить зловісно. А я чим займаюсь? Ну... в Києві є непогана студія звукозапису. Я там... звукорежисер. Так, звукорежисер. Чому так? Чому не пишу тепер музику? Це вже питання особистого характеру. Краків? Та що ни одразу «Краків»? Краків — це Краків. Краківська консерваторія дала своє, безумовно.

І я цього не заперечую. Це те, що робить людину, так би мовити, людиною. Але наші реалії, як ви знаєте... Де Краків, а де наші реалії, от у чому справа...»

Брат ніколи не називав своїх депутатів «шефами» — виключно «клієнтами». «Я ні на кого не працюю, — пояснював брат, — я надаю консультації. Відчуй різницю».

Якову це подобалось. Він теж мріяв про недоторканість і суверенність.

Якову це подобалось. Він відчував різницю, але болючі думки про власне становище штовхали затулити свою психічну рану чимось утішним. Наприклад, думкою на кшталт: «Зате у мене є Майя».

Серед конкретних результатів братового успіху можна було назвати збільшення ваги з сімдесяти п'яти до вісімдесяти дев'яти кілограмів. Або придбання кількох костюмів з італійського сукна, шитих у модельєра з Франції.

Що ж до братового останнього трофею — «ленд крузера» патріотичного чорного кольору — то радості з нього було мало. У столичних корках машина ставала схожою на повзучий чорний катафалк.

Столиця — місто елегантних катафалків і клаксонистих трун на колесах. Приватні домовини своїми вихлопами перекривали кисень комунальним трунам, комунальні труни ущільнювали пасажиромасу і вмикали гучніше радіо «Апокаліпсис», і ставало зрозуміло, що втекти не вдасться нікому.

Ніхто з домовин і не втікав.

5.

Життя Якова у столиці плелось не так удамо, як братове. Він працював звукорежисером у невеликій, але заможній компанії. Її власник, якщо вірити пліткам, відкрив її під свою коханку, з якої начебто мріяв зробити артистку.

Працівники студії у цю байду вірили мало. І справа не в професійному цинізмі. Рентабельність студії була значно нижчою за гроші, які тут платили. Власники студії у фінансову кризу не вірили, сповідували зовсім іншу релігію. Це було добре.

Зле було те, що робота на студії спричинювала в Якова печінкову кольку. Ховати за щокую музичну освіту, розміром з гору Синай, і привітно посміхатися при цьому — схоже на

пекло в дусі Данте. Сім років музичної школи імені Соломії Крушельницької, три роки музичного училища імені Лисенка, два роки київської консерваторії і врешті п'ять років консерваторії у Кракові. Мало не щодня обличчя молодого звукорежисера перекошувалось у дивній усмішці. Колеги вважали це бажаною нормою професійного цинізму. Досвідчений ескулап одразу розпізнав би жовчнокам'яну хворобу.

Один знайомий зі Львова, з яким Яків учився у Кракові, нарікав: концертним виконанням партії на фортепіано він заробляє більше, ніж як автор цього ж концерту. Тепер Яків, збагачений досвідом, міг відповісти на це так: ще більше можна отримувати, сидячи під час концерту в будці звукорежисера.

На ту осінню пору, про яку йде мова, Яків упав так низько, що вже подумував про створення музики для комп'ютерних ігор. Одна російська контора пропонувала написати кілька тем і придумати озвучку персонажів: орків, гоблінів, драконів та іншої нежиті.

У Кракові він міркував над тим, щоб продовжити навчання у Паризькому інституті електронної музики під керівництвом самого П'єра Бульоза (декан обіцяв посприяти), і на-

віть гадки не мав, що у світі існують замовлення на такі речі.

6.

Два роки, які молодий композитор провів в Україні після відмови продовжити *drang nach Westen*, він використав на те, аби усамітнитись від цілого світу. Роз'їжджати до віку Христа по стипендіях, жити в резиденсах, писати музику, яку купуватимуть за пристойні гроші, — усе це він послав під три чорти і під цим зухвало розписався. Якийсь час йому ще писали професори із консерваторії. Усі компліменти про унікальність обдарування і потреби Європи у його потенціалі він пропускав. Листи залишав без відповіді. Так він давав зрозуміти, що його рішення незмінне.

Він оселився у батька, в родинному гнізді, біля Львова. На зароблені під час навчання гроші облаштував домашню студію. Діставши у столичних колах добре реноме, став писати музику для телешоу та вітчизняних серіалів. Найкасовіша річ — музика до серіалу «Люципер» про повстанців УПА, який купило португальське телебачення.

Уникав держзамовлень, намагався мати справу з приватними каналами — так було веселіше. Навіть музику для Всесвітнього конгресу українців передумав писати, прислухавшись до голосу меркантильності. Украй рідко, притлумлюючи напади сорому, він робив (не повернеться язик сказати «творив») музику для реклами. Поки жив із батьком, він писав. У Києві за ноти не сідав ні разу.

7.

У Львові гроза краківських гуртожитків Яків Горах-Євлампія два роки жив самотником. Уникав чоловічого товариства, а жіночого начала боявся, як чорт ладану. Гучних компаній з п'янками і гулянками цурався.

У Львові він зустрів Ірену й скоріше дозволив себе закохати, аніж закохався сам. На тім робота в чорному тілі завершилася.

8.

Тиждень тому Матвій призначив йому зустріч. Казав, має повідомити щось важливе.

Якщо стати на місце Якова (без близьких, без контактів, загубленого серед станцій метро), легко побачити Київ як царство смутку. Імлистий Аїд, що розкинувся на берегах Ахерону. З такого кута здасться, буцім кожен, хто дихав парами столиці, тонує у болоті недосяжних бажань. Вони дивилися на нього з реклами кремів і туроператорів на білбордах, з вітрин бутиків і шоп-сторів. На них працювали манекени з жіночими формами і білизна, якою торгували у метро. На них працювали всі медії та вся реклама, і масонська змова їхньої таємної влади підпорядкувала собі всі знаки і символи. Усі їхні таємні письмена шепотіли про ескорт-сервіси, про напівприховані жіночі обличчя, про таємні зйомки порно на факультетах культури і спорту. Усі вони приводили його душу в ерегований стан. Світло цих бажань засліплювало, обліплювало, о-блягороджувало.

Коли людина звикала до цієї розтлінної люмінесценції, вона м'якшала і її обступали похмурі думки некрофільського характеру. Ті думки були тінями, які кидали на свідомість постаті демонів. Колись їх звали ямадугами і вони були слугами бога смерті Ями.

Тепер, наче самураї без господаря, вони згубили шлях, забули дгарму, і так, насолоджуючись тим, як гріховодять інші, перетворилися на демонів.

Тут, на землях царя Рами, вони знайшли покровительство великих темних отців, оспіване в рагах пророків нью-ейджу, і займалися тим, що підтримували морок на вулицях, у кав'ярнях, у газетах і телевізорі.

Кажуть, в Аїді душі блукають. Яків розумів, чому так відбувалось: простір там розсипався на скалки ілюзій раніше, ніж котрась із душ досягала цілі. Так у погоні за міражами душі петляють нескінченно довго.

Уклін Ямі, уклін Шиві, уклін Вішну. Ом шанті шанті.

9.

Сидячи у кафе і у піввуха слухаючи балачки брата, Яків зрозумів, що Матвій клав на недосяжні бажання, клав на амнезію, клав на обидва береги Ахеронту — на правий клав і на лівий теж.

Брат приїхав у царство Ями не просто дихнути випарами знедгармлених ракшасів — він прийшов сюди, щоб розгорнути екстрений

стрес-менеджмент: найняти нового директора з розвитку, тямущого топ-менеджера, провести тотальний ребрендинг і репозиціонування. І — в першу чергу! — звільнити понурого бороданя з веслом.

Поруч з Матвієм Якову було простіше переконувати себе в тому, що він, Яків, спустився в царство тіней просто так, виключно з інтересу дослідницького характеру. А ще підзаробити.

Коли ця версія видавалася йому непереконливою, Яків говорив собі, що зійшов сюди за своєю Евридікою, своєю Ситою, як Орфей, як Рама. Ом, ом, ом.

Найбільше він боявся виявити, що доля привела його у цей тартар не тому, що він розтакий звукорежисер. А тому, що його час серед живих уже сплив. Але думати про це не хотілося.

10.

До таких засновків можна було дійти, якби вдалося дізнатися, про що думав Яків, коли офіціантка поставила перед ними дві філіжанки.

Матвій скопився на братове горня. Кава. Одна. У брата — напій з цикорію.

— Що дивишся? Без кофеїну.

— Що ти куриш?

— Безнікотинові, на травах, — кинув Яків, пускаючи дим із запахом сіна. Шавлія, чебрець, материнка. — Львівські. Коли бачу, стараюсь купувати все львівське.

Чорний циліндр, золотий мундштук і безнікотинові сигарети — по-панськи. Усе це пасувало до його френча з драконами.

— Дай-но сюди.

Яків кинув пачку братові. Той запалив одну, затягнувся і скривився.

— Як суха солома. — І Матвій закурив свій «кемел». — Кава без кофеїну, сигарети без нікотину... Тьолку резинову ще собі знайди.

Офіціантка, поставивши їм на стіл попільничку, щезла. Вона вже вислухала нотації за те, що довго не звертала на них увагу і зволікала з меню. Брат хотів був крикнути вдруге.

— Спокійно, вона прийде.

Матвій кивнув. Неквапливість сервісу змушувала його судини стискатися, слизові — пересихати, а наднирковиці — порскати адреналіном. А це, у свою чергу, приводило до збільшення кількості лейкоцитів у крові й не-

відомо до чого вело загальний гомеостаз організму. Матвій розумів це і спробував опанувати себе.

Хвиля роздратування спала, і Матвію захотілося двох речей: з'їсти чогось гострого і трахнути когось твердого. Якусь тверду.

— Є нова інформація.

— Яка інформація?

— Про проект.

— Про той секретний проект, про який не можна говорити?

— Тихо, не говори нічого. Так, про нього. Не говори нікому про нього. І не пиши. Ні і-мейлом. Ні телефоном. Категорично. Тому ми зустрілися. Вони контактували зі мною і зробили пропозицію.

— У мене на це немає часу. І взагалі.

— Не кажи нічого! Не хочу нічого чути! —

Матвій ляснув рукою по столу.

Яків не повів бровою.

— Говори.

— Їм потрібна симфонія.

— Добре. Їм потрібна симфонія. Що далі?

— Симфонія до відкриття Євро дві тисячі дванадцять. Але ні слова.

— Це великі темні отці?

— Мовчи! Це бабло. Це велике темне бабло.
— Велике темне апокаліптичне бабло.
— Це заради майбутнього.
— Про яке майбутнє мова? У дві тисячі дванадцятому кінець світу.

— Хто тобі це сказав? Твоя Майя?

— Зайди в Інтернет, там про це всі говорять.
Брат забичкував сигарету і підкурих ще одну.

— Де цю дурепу носить? Офіціантко! Машо!
Підбігла офіціантка.

— Попільничку принеси.

Офіціантка потупотіла за чистою. Матвій спопелив їй спину поглядом.

— Ану назад.

Офіціантка завмерла.

— Повернись, кому кажу... Цю залиш. Принесеш чисту, тоді забереш. Ти шо, сліпа? Я курю.

Офіціантка з півдороги повернулася і поставила попільничку на місце. Не минуло їй півзатяжки, як вона повернулася з чистою попільничкою, накрила нею повну, протерла стіл і поставила попільничку перед братом.

Брат забичкував чергову сигарету і видобув із пачки нову. Закурих і відкинувся у кріслі. На чолі в нього виступив піт. Брат послабив

вузол краватки і розстібнув одразу два гудзики згори.

— Великі темні отці хочуть, щоб цю симфонію писав ти.

Десь так цю розмову Яків собі й уявляв. Матвій запропонує черговий «секс за гроші» перед владиками, йому стане гидко, і він відмовиться, якщо не вдасться. Тому відповідав словами, які приготував заздалегідь:

— Є безліч інших композиторів, які сидять на хлібі й воді, вони готові взятися за такий проект на совість. І, я впевнений, зроблять це талановитіше. — Яків подумки плюнув собі в обличчя й обтерся. — Чому я?

— Вони чули «Люципера».

— «Люципер» — гівно. Це для лохів диджеїв. Великі темні отці повинні слухати Пахельбеля і Арво Пярта, а не «Хіт-FM». Я написав це на першому курсі.

— Отже, тепер у сто разів краще напишеш.

Брат замовк. Матвій знову грюкнув по столу і вигукнув слова прокляття так різко, що зразу кілька офіціанток вискочили з-за порт'єр.

— Такі люди не називають випадкових імен. Вони стукають у двері сильних світу сього.

— Мовчи! Це бабло. Це велике темне бабло.
— Велике темне апокаліптичне бабло.
— Це заради майбутнього.
— Про яке майбутнє мова? У дві тисячі дванадцятому кінець світу.

— Хто тобі це сказав? Твоя Майя?

— Зайди в Інтернет, там про це всі говорять.
Брат забичкував сигарету і підкурих ще одну.

— Де цю дурепу носить? Офіціантко! Машо!
Підбігла офіціантка.

— Попільничку принеси.

Офіціантка потупотіла за чистою. Матвій спопелив їй спину поглядом.

— Ану назад.

Офіціантка завмерла.

— Повернись, кому кажу... Цю залиш. Принесеш чисту, тоді забереш. Ти шо, сліпа? Я курю.

Офіціантка з півдороги повернулася і поставила попільничку на місце. Не минуло й півзатяжки, як вона повернулася з чистою попільничкою, накрила нею повну, протерла стіл і поставила попільничку перед братом.

Брат забичкував чергову сигарету і видобув із пачки нову. Закурих і відкинувся у кріслі. На чолі в нього виступив піт. Брат послабив

вузол краватки і розстібнув одразу два гудзики згори.

— Великі темні отці хочуть, щоб цю симфонію писав ти.

Десь так цю розмову Яків собі й уявляв. Матвій запропонує черговий «секс за гроші» перед владиками, йому стане гидко, і він відмовиться, якщо не вдасться. Тому відповідав словами, які приготував заздалегідь:

— Є безліч інших композиторів, які сидять на хлібі й воді, вони готові взятися за такий проект на совість. І, я впевнений, зроблять це талановитіше. — Яків подумки плюнув собі в обличчя й обтерся. — Чому я?

— Вони чули «Люципера».

— «Люципер» — гівно. Це для лохів диджеїв. Великі темні отці повинні слухати Пахельбеля і Арво Пярта, а не «Хіт-FM». Я написав це на першому курсі.

— Отже, тепер у сто разів краще напишеш.

Брат замовк. Матвій знову грюкнув по столу і вигукнув слова прокляття так різко, що зразу кілька офіціанток вискочили з-за порт'єр.

— Такі люди не називають випадкових імен. Вони стукають у двері сильних світу сього.

А ти, жлобина, пишеш озвучку для гоблінів.
Скільки тобі за гоблінів заплатять?

— Я не жлобина.

— Знаєш, яку суму вони пропонують за симфонію?

— Здогадуюсь.

— Ти не здогадуйся, ти сюди дивись.

І брат набрав на своєму айфоні кілька цифр.

— Це у євро?

— Ні, Вася, в рупіях!

— Перельман таки відмовився від мільйона за теорему Пуанкаре. Знаєш, що він їм сказав? «Навіщо мені мільйон доларів, якщо я знаю, як керувати Всесвітом?»

— Ти не Перельман. Можеш не кокетувати.

— Євро впаде. Долар впаде. Єна впаде. Все повалиться. Так написано в Біблії. Сон Навуходоносора про колоса на глиняних ногах. Ти читав?

Матвій кривлячись подавив відриг.

— Великі темні отці кажуть, щоб ти про колос не хвилювався. Не твого розуму справа, без тебе розберуться. Так що бери, поки пропонують.

— Не можу. У Європі за свої симфонії таких грошей не отримує навіть Бульоз, — сказав Яків.

— Хто такий Бульоз?

— Бульоз — це бог. А я ні, — сказав Яків.

Саме тоді на обличчі Майї, яку Яків поставив собі на заставку мобільного, з'явився невідомий номер.

Палець Якова рефлекторно потягнувся до кнопки і прийняв виклик.

— Слухаю вас, — сказав Яків, дивлячись на Матвія.

11.

— Тато помер. — сказав Яків Матвієві після хвилинної розмови. — Годину тому. Серцевий напад.

— Як це — помер? Що значить — помер?

— Значить, забрали ямадути. Цьоця Галина тільки що сказала.

— Що ти мені втираєш, я з ним зранку говорив. Не може такого бути.

— Матвію... Ти мене чуєш?

— Бля-а-а-а! Ну чому саме тепер? — Матвій затулив обличчя руками і застогнав. — Тато, ну на хера ти так?.. Не міг зачекати?

Яків сидів мовчки. Руки склав на колінах. Брат прибрав руки від обличчя і поглянув на Якова.

— Ну от.

Яків кивнув у німій згоді. Більше в ту хвилину не було чого додати.

— Малий знає?

Малий — Іван — був їхнім третім братом, наймолодшим.

Яків кивнув.

Офіціантка з люб'язністю, властивою цьому закладові, спитала:

— Будете замовляти ще?

— Прошу рахунок, — сказав Яків.

Матвій заходився натискати кнопки на своєму органайзері.

— Два квитки до Львова на сьогодні, — наказав Матвій в органайзер. Офіціантка вже ступила крок від стола, коли брат вхопив її за руку.

«О Боже, тільки не це». Знову в брата заскоки. Зараз він скаже, щоб офіціантка покликала адміністратора. Далі він виллє відро гівна на голову адміністратора. Далі він скаже, що офіціантка М. хамить клієнтам і накаже, щоб її звільнили. За кілька днів він перевірить, чи справді офіціантку Машу було звільнено.

Розмова у наказовому тоні з диспетчером авіакаса переросла у крик:

— Не, ти скажи, як тебе звати? Я дізнаюся, хто у вас там сидів на прийомі. Ах ти ж хамка! Я тебе знайду і вижену копняком під зад з цієї роботи! Сама стули пельку! — З цими словами брат відрубав зв'язок.

— Дівчину відпусти, — сказав братові Яків.

Матвій помітив, що стискає руку офіціантки, і відпустив її.

— В-ви щось х-хотіли?.. — спитала перелякана офіціантка.

Тепер уже Яків затулив обличчя руками. «Починається».

— Хотів вам дати чайові. — Матвій поліз до портмоне, витягнув звідти стос купюр. Взяв із жмені банкнот купюру в сто доларів, передумав і витягнув двадцятку. Вклав офіціантці в долоньку і стиснув долоньку в кулачок.

— У мене батько помер, — сказав Матвій, зазираючи дівчині в очі. Її ручка знову була в братових лапах. — Машо. Машенько. Скажи мені щось утішне. У мене тільки-но батько помер. Машенько...

— Можна, я піду? — прошепотіла дівчина.

Брат, гіпнотизуючи її поглядом, послабив хватку. Офіціантка висмикнула руку і побігла за порт'єру.

— Машенько, — прошепотів він, дивлячись туди, де розтанув її ефірний силует.

— Ти псих.

Брат розвернувся до Якова й сказав тихо:

— Я варяг. Я орієнтуюсь на північ, брате.

12.

Тибетці вважають: ти не народжуєшся і не вмираєш. У момент смерті ти, невмирущий, відкриваєш себе для Передвічного Світла, із якого все почалося. Про цю неминучу подію тибетці пишуть так: «Скоро випустиш ти останній подих, і дихання твоє припиниться. Тут побачиш ти Ясне Світло. Немислимий простір стане перед тобою, безмежний, схожий на океан без хвиль під чистим небом».

Не підготовлений гідним чином, ти не можеш упізнати в Ясному Світлі себе. За якийсь час після невдалих спроб з'єднатися з ним (тибетці називають цей етап «Станом Смертного Часу») ти переживаєш радісні і страшні

видіння, після яких черево матері втягує тебе, і так починається дитина.

13.

Їхній батько був відомою персоною у Львові — дисидентом, що уславився на початку дев'яностих одіозними промовама на мітингах. Як і більшість його друзів, Горах відсидів своє — сім років тюрми і п'ять років таборів за п'ятдесят восьмою статтею КК УРСР — «Антирадянська пропаганда і агітація».

Їхня мама, відома на цілий Львів красуня, вирішила піти від батька, дочекавшись народження третього сина, власного будинку під Львовом і часу, коли все мало заграти кольорами золотої осені.

14.

Карма відреагувала блискавично: буквально за місяць мама відкрилася Передвічному Ясному Світлу.

Батько помер зі середньостатистичною точністю: у шістдесят п'ять, як годиться українцеві згідно з даними Держкомстату.

15.

Їхньому третьому братові було всього чотирнадцять. Матвію, найстаршому, тридцять вісім. Мама піймала Матвія у своє черево, коли їй заледве виповнилося сімнадцять. Це було ще в ті часи, коли Плутон вважали дев'ятою планетою Сонячної системи.

За три роки до часу, в який відбувалися події в кафе, Яків довідався новину: вчені вирішили вважати Плутон планетоїдом, а не планетою, як це було в часи, коли материнське черево засмоктало Матвія, Якова та Івана.

16.

Поки Матвій замовляв квитки на літак, Яків думав не про батька, а про порожній дім.

А що про батька думати? Згідно з тибетською Книгою мертвих, перший посмертний стан триває близько трьох днів. Тепер батько був десь там — поміж Ясним Світлом і його першими затьмареннями. Ом і хум.

Майя вела свою справу третій рік. Спектр послуг її «PSY-СТУДІЇ» стосувався краси у всіх можливих проявах зі ставкою на ексцентричність.

Більшість креативних послуг студії починалися з приставки «психо-». Наприклад — ПСИХОDESIGN. Інтер'єри «PSY-СТУДІЇ» обіцяли навіювання бажаного стану душі: умиротворення, зосередженість, креативність. У столичних колах ходила мода навіювати стани на душу, і Майчині послуги були на диво запотребовані.

Під час особистих зустрічей і для окремих клієнтів студія пропонувала психодизайни, які викликали не тільки умиротворення чи зосередженість, але й паніку, безпричинний жах та відчай. На це теж був попит.

Серед інших послуг із приставкою «психо-» студія робила психомакіяжі, психодекори, психозачіски.

Окрім вір-занять з psy-фітнес-йоги найбільш запотребованими були психозачіски. Матвій останній рік стригся тільки у її дівчат і не зважав на суму, яку відвалював за таке

задоволення. Його відстовбурчена психошевелюра навіювала безпричинний жах та відчай клієнтам і слугувала підтвердженням великих звершень психодизайну.

Час від часу психомакіяж і психоманікюр замовляли світські левиці — папеси ґламурного ордену целюліток, названих так на ім'я демона, з котрим жриці вели жорстоку війну.

Останнє замовлення з психодизайну надійшло від невеликої, але заможної студії звукозапису. За чутками, її створив один респектабельний бізнесмен для коханки, з котрої хотів зробити співачку.

Замовлення дало Майці не тільки щедрий гонорар, але й знайомство з таким собі Яковом Горахом-Євлампією, композитором, що працював там звукорежисером.

18.

Їхня перша близькість сталася пізно ввечері на студії звукозапису. У кімнаті стояв запах свіжої фарби, гримкотіло від ударів кулаками і п'ятами по роялю. Яскравий, схожий на вагіну диван лежав перевернутим.

Потім вони робили це щовечора, як кішки. Сусіди стукали серед ночі по трубах і вставляли з ліжка на другий перекур. Упродовж усього їхнього спілкування Майчині черево-двері залишалися міцно стуленими.

Яків записався до Майї на фітнес-йогу. Після роботи він приходив до йога-студії, напускав на себе серйозного виду, вдавав, що вони незнайомі, й у всьому її слухався. Спостерігаючи за тим, як Майка ставить в «упор лежачи» щасливих власниць тойтер'єрів, він милувався її виходами з упору лежачи в позу собаки мордою догори, а ще більше — переходами стегон у талію і думав, як приємно вгризатися в її пружне тіло вночі, на свіжих простирадлах.

19.

Ірену, котра намагалась прорватися крізь блокаду на його телефоні, Яків про смерть батька не повідомляв. Не писав їй нічого ось уже вісім місяців.

Коли Яків приїздив до Львова, він проходив непоміченим повз Іренин дім, але зайти

не наважувався. Там усе було розпечене від шматків серця, яке розірвалося комусь у грудях тут, у під'їзді. Він знав, що то серце Іри, і знав, що вибухівку він заклав їй у груди власними руками.

20.

Яків ігнорував її дзвінки, повідомлення, мейли. То був єдиний спосіб припинити ці безглузді страждання, які інакше, ніж public drama, не назвеш.

21.

Скнилівський аеропорт у Львові зустрів голими полями і болотом. Зими ставали щодалі теплішими.

Під дахом летовища, ховаючись від дощу, стояли двоє чоловіків. Один високий і широкий, схожий на прямокутник. Нагадував прямокутник і другий, — але нижчий і вужчий. Чоловіки ловили таксі.

На скнилівські поля наповзала темрява.

— У морг, — сказав Матвій до водія, умостившись спереду.

- Мишами тхне, — вибачився водій, як тільки вони сіли у машину.

Яків принюхався. Пахло прокуреним салоном і машинним мастилом.

— У мене в гаражі миші завелися, — знову озвався водій, завмираючи на перехресті. — Тут якась миша в салоні мусила здохнути.

Тепер принюхався брат. Сказав, що нічого не чує.

— У вас катар. У всіх зараз катар, — відповів на це водій. — А мені що, мені то тільки на руку. Раз пасажирам не мішає, я вже якось витримаю.

Він сам принюхався, скривився і покрутив ручкою на дверцях, опускаючи шибу. Яків мерзлякувато втягнув шию в шалик.

- Холодно. Зачиніть, — сказав брат і відсунувся від водія подалі.

Водій повернув шибу на місце. Більше він не опивався. Мовчали й брати.

Мовчазна їзда під зимовим дощем діяла як гіпноз.

Чорні прямокутники вилізли з таксі. На вулиці було тихо, лиш час від часу повз морг

шелестіла шинами іномарка. Іноді Яків бачив світ таким, як тепер: коли крізь речі просту- пала ясність.

З дверей моргу випурхнуло кілька щебетух- студенток. З-під їхніх дублянок визирали бі- лі халати.

23.

Біля ординаторського столу сиділо двоє: мо- лода фарбована чорнявка і старша медсестра. На столі горіла настільна лампа.

Жіночка у пуховій хустині провела їх у під- вал, де лежало тіло.

— Будете забирати? — спитала вона.

— Завтра заберемо, — сказав Матвій.

— Такий молодий, ладний... Боже, Боже...

Медсестра склала руки і стала молитися разом з ними.

24.

Яків у коридорі вивчав поглядом труби, щоб не дивитись на практикантку за столом.

— Це ваш батько? — озвалася дівчина.

Яків кивнув.

Дівчина кивнула теж.

— Зрозуміло, — сказала вона. — Ще подумавши, додала: — А у мене тут практика.

— Тут?

— Ага.

Яків підійшов до неї.

— Тут курити можна?

Дівчина відчинила вікно.

— У вікно. Мені теж.

Обидвоє запалили.

— Що це? — спитала дівчина після за-
тяжки.

— Це трав'яні.

Вони замовчали.

— Наркоманів усіляких... бомжів... кого тільки не присилають, — озвалась вона. — Часом забавні наколки трапляються. Я їх фоткаю на телефон, потім «Вконтакті» вішаю. Ти є «Вконтакті»?

— Ні.

— От сьогодні ногу прислали. А на носі, з внутрішнього боку, наколка. «Умру смішно».

— Що?

— Наколка така: «Умру смішно».

Яків гмикнув.

На виході з моргу на них чекала розігріта «дев'ятка».

Проїхавши село, таксі пірнуло в останній поворот. Фари освітили поле, а потім паркан поперед будинком.

Дім стояв холодний і порожній, точно як небо над ним.

II

Родинні контексти очима археоптерикса

Allegretto moderato
(помірно жваво)

1.

Чудо буває двох видів.

Перше чудо — це коли вдається скинути лаштунки світу і за ними побачити Господа. Це чудо називають мокша — свобода, або ж звільнення.

Друге чудо — це коли наступна секунда не стається. Це чудо називають смертю.

Обидва чуда можуть трапитися будь-якої миті — милосердя-бо ставиться вище за суд, а чудо стається по милості.

Свідки першого чуда виходять через парадні двері. Свідків другого чуда виносять з чорного виходу ногами вперед.

2.

Розплющивши очі знову в себе в ліжку, він застогнав. Три з половиною пали сімені, двадцять пал крові, дванадцять пал жиру, десять пал кісткового мозку, сто пал плоті, десять пал жовчі, двадцять пал слизу і стільки ж вітру, триста шістдесят пал кісток і стільки ж сухожилків. Тридцять з половиною мільйонів волосин. Це твоє тіло. І воно досі дихає. Нумо ж, уставай. Ще один шанс на чудо.

Він піднявся і почав наспівувати арію.

У домі було тихо.

Унизу чути було, як брат готує собі каву.

Дім з'явив життєвим простором, у якому бракувало батька. На спорожнілих місцях уявляла фантоми. Природа не терпить порожнечі, тому що впізнає у ній саму себе.

3.

Базель навчив його алхімічній науці, яку Юнг привіз із Китаю. У Венеції він плавав на Золотій Гондолі. У Кракові в голові у нього за-

велися круки. У консерваторії він виявив, що під ногами в нього змії.

4.

Якщо такі розклади обламали, він пішов у схизму і єресь. Священними печатками та пентаграмами запечатав усі думи про музику, помер і став ходити мертвим, з пентаграмою на голові.

5.

Він облишив писання. Він почав шукати.

Він став уразливим, як ніколи.

Свої досліди він називав, за Беконом, латиною: «Experimenta Lucifera» — «Досвіди світлоносні».

Загорнувшись у плащ, він перетнув кордон і видихнув у своїй комірчині, у батьковій хаті, у саду під Львовом.

6.

Отже, ти — Ірена.

Щоденні experimenta давали почуття захищеності. Він самотньо трудився у келії, ретельно

розкладав на елементи історію людської музики. Його класифікація була не менш детальною, ніж середньовічні трактати з ангелології; не менш підтвердженою, ніж дані про елементарні частки у сучасній фізиці. Він розумів, що, хоча Грааль вже втрачено, його можна віднайти, бо насправді він є скрізь і в усьому.

Прийнявши те, що музикою є все, що робиться на видиху та на вдиху, він розклав свій дух на роди і коліна, простежив оком розуму генеалогію звуку аж до прабатька Адама і записав його повороти як чергування нот особливим любовним письмом, адже музика і надалі була його містичною дружиною. Записував генеалогії ладів і мелодій, а за гілками зв'язків намагався розгледіти Дерево Пізнання. Намагався — і не бачив. Самі гілки, і ні початку їм не видно, ні краю.

З настанням вечора Яків упирем виповзав на вулиці Львова ковтнути свіжої крові. «Мрець еси човеколюбія неімея». Цю татуху на плечі, ще тоді, коли не загоїлися рани під лопатками, йому набивали Кирило і Мефодій.

7.

«Умру смешно». Згадалася дівчина з моргу.

Згадався похорон.

Згадалася симфонія. Згадалася Ірена. От же, ти, Ірено!

Згадався брат з його небезпечними ідеями, згадався хрест, і коло, і свастика. Згадався літак і тіло в моргу.

Тепер він знав ім'я власника ноги, на якій була та смішна наколка. Його звали Сунь-Цзи, він був майстром стратегії.

Яків згадав, за чим він прийшов у ванну, і почистив зуби. Бадьорись, Євлампіє, сьогодні знову день для чуда.

8.

Ритуал — мій спосіб підтримувати неперервність. Підтримуючи неперервність, я здійснюю благо. Я ритуально зголюю щетину, щоби підтримати символічний чистий вигляд, важливий для соціального благополуччя.

Пригадуєш білий тюльпан навпроти вікна у флігелі, де ти залишався на ніч? Ранок

і фіранки. Мереживо прикриває голе тіло дівчини. Голий по пояс, ти висовуєшся з вікна і викрикуєш імена архангелів. Тобі радісно.

Ні, не те, щоб радісно... Ти вище!

Точно. Ти вище! Ти переміг! Ти втік із пастки людського роду. Ти більше не належиш історії, не належиш анатомії і фізіології. Ти поза цим. Ти живеш у час, коли можна мати дві голови на плечах і ніхто тобі й слова не скаже. Ти завжди можеш пояснити: одна голова у мене — емпірична, об'єктивна, але всередині об'єктивної голови у мене складаються враження, що є голова суб'єктивна, яка суб'єктивно достовірно містить емпіричну голову всередині себе, як картину, як уявлення.

Ти живеш у час, коли нікому не цікаво, що у твоїй голові. Головне -- акуратний одяг, за яким тебе визнають за нормального.

Усе дуже просто, і це дуже добре.

Там, нагорі, тобі заздять сонми шестикрилих.

Ти живий, і ти можеш насолоджуватися тварним. Ти НЕ ВОНИ. Ти НЕ БЕЗТІЛЕСНИЙ. У тебе є ім'я, але ти вискочив зі списків

ямадутів. По тебе не прийдуть. Ти став Sol Ipse, самотньо існуючим.

Ти обкрутив їх усіх круг пальця.

Відчуття влади. Крик свободи над старим містом.

Над дахами за вікном, над голубами, над дівчинкою з крем-брюле, яка миє чашки після ранкової кави. Хотілося стиснути її в кулак і відчути, як полізе крізь пальці її крем.

9.

Підтримуючи неперервність, я здійснюю благо. Я заварюю каву, і я спокійний. Я не думаю про червоні троянди крові на білій сорочці, не думаю про дітовбивства і занедбаність безсмертної душі, я знаю, що, підтримуючи неперервність, я здійснюю благо.

— Ти в порядку? — спитав у кухні брат. — Ілідий, як гриб.

- Погано спав, — озвався Яків, не відриваючи погляду від кавника. Кава от-от мала підбігти.

Яків п'є каву і мріє про фламандське Відродження. За вікном сіріє ранок. Чути, як у полях кричить дика гуска.

10.

З Іреною вони одразу ж почали грати у гру, нібито нічого не відбувається і вони просто друзі. Вона була з Осло, вивчала в Парижі архітектуру і збирала у Львові матеріали для кандидатської роботи з системи моди. Носила короткі зачіски, малювала губи темно-бордовим, мала зелені очі, невеликі, всіяні ластовинням груди.

Вона жила на Високому Замку. Вони грали, що вона принцеса, а він нордичний асур, який приходить серед ночі й убиває дракона своїм теплим пістолетом щастя.

11.

Отже, ти — Ірена.

Моя Амнезія, богиня забуття, ти, котра вийшла з розкритої модою голови Афродіти, ти, що нагороджуєш терпкими плодами амнезії, ти, що показуєш скандинавське кіно про асів і велетів, ти, що співаєш Старшу Едду під звуки електро, ти, що знаєш значення фінського слова *toska* — відчуття, яке виникає при погляді на засніжене поле в мі-

сячну ніч. Ти нагороджуєш мене забуттям і ніччю душі, ти даєш мені нюхати кору священного тиса, ти скажеш мені підвісити себе за ногу до Дерева на краю прірви, я знаю, ти зробиш це

ти волшба, ти вьольва, ти вульва
ти моя Мандрагора

12.

Випиваючи її настоянку з келиха, він ще не знав, наскільки міцним буде зілля. Наскільки сильним може бути сп'яніння.

Хімічні реакції протікали надто швидко. Він не встигав регулювати систему, реторти перекипали, його внутрішній гомункулус, його відкрите Sol, його Ipse, його чорне Сонце раптом здалося несправжнім. Плакатом з вогнем. Як у казці про Буратіно.

Більше не вдавалося вдавати з себе алхіміка, чий помисли спрямовані на досягнення Півночі і на Дерево Пізнання під Полярною зіркою. Тоді він не знав, що Північ — це вона.

Притягання ставало небезпечно потужним.

Яків забажав зникнути, як тільки зрозумів, що впіймався на неї. Що сам, кожного разу

убиваючи дракона, ставав ним і що принцеса, яка винаймає цю кімнату на Високому Замку, насправді чаклунка, котра зваблює лицарів і приковує їх до себе спрагою до драконячої крові. Він знав, ця жінка родом з краю, де серед принцес є традиція з'їдати своїх коханців. Він згадав китайську легенду про безсмертних істот, які під видом молодих дівчат здатні висмоктувати з тіла воїна мед поезії. Тепер Ірена видавалася йому павучихою, котра розчиняє його слиною своєї відьомської жіночності, робить його придатним до вживання, робить його «хлопцем Ірени», готовим до вживання.

Щовечора, мовби яку вервицю, Яків перебирав кабалістичний бісер нот. Де пішло викривлення договору? З голови Афродіти, розкритої модою, вийшла не тільки гола Ірена в голландських панчішках. За нею посипались усілякі нещастя, які полчищами павуків підривали його хитку й без того впевненість у речах. Він розкрив скриню Пандори.

За що спіткало горе Епіметея, як не за те, що позаздрих він братові своєму Прометеєві, бо Господь приймав жертву братову, а його — ні? Вузол больових взаємозаліків заплутався, за-

тягнувся, і Яків відчув, що застряг шиєю в зашморзі.

Асфіксія спричинила галюцинації.

Панічний ляк перед зближенням з павучихою періодично змушував його мімікрувати під сухий листок і не відповідати на її мейли, повідомлення та дзвінки.

Наслідуючи деяких скорпіонів, іноді він запрошував її на танці.

Чим далі тривали їхні стосунки, тим менше різниці між людьми і комахами він бачив.

Закралася думка, що таємне навчання кабалістиці та алхімії — все це фантазії його запальної уяви, а сам він — безнадійний психічно хворий і що уся його екзегетика і герменевтика музики — обман.

Злякавшись цих думок, Яків утік від самого себе в Київ, сподіваючись, що ніхто не помітить павуків у нього під піджаком. «Ні, це не я! Я не міг собі вигадати всього цього, це не може бути лише хворою вигадкою!»

Яків зрозумів, що музикою сфер у Кракові він завдав серйозної шкоди тонкому інструменту свого розуму, і тепер із цією розкритою (другою, внутрішньою, до якої нікому немає діла) головою треба щось робити.

І він поїхав до Києва.

13.

Отже, ти — Ірена.

Я втік, а ти залишилась. Жертва та убивця помінялись місцями.

Ти — надзвонювала мені вечорами, і я наперед знав, що зараз ти плакатимеш у слухавку, підвиватимеш щось по-шведськи, французькою вмовлятимеш мене повернутися, погрожуватимеш, що поріжеш жили у ванній під музику Бьорк.

Я — перестав відповідати на твої листи.

Через місяць Ірена написала есемеску, що вона і далі плаче кожен день і що в неї затримка. Я поринув у музику для реклами і жарти з колегами.

«Я схибила, — прийшла есемеска наступного дня. — Я зайва у твоєму космосі». Я вийшов на балкон, де накурювався травною відділ куль-

ри з журналу новин — їхній офіс був повер-
ом вище. Там прийшла ще одна есемеска:
Моє тіло не належить мені. Я не можу відмо-
ти жодному, тому що всі вони — ти. Через
х я з'єднуюся з тобою».

Мої руки затремтіли. Я відчув нудотну по-
ребу втратити останній зв'язок, останнє ро-
міння дійсності, яка зі мною відбувалася.
питав у дівчат з відділу культури, чи вони
е пригостять. Мені задули паровоз коштом
редакції.

Коли я видихнув, прийшла третя есемеска:
З приводу дитини я теж учинила неправиль-
о. Це на моїй совісті».

Після цього від неї не було чути нічого до-
тго довго.

Може, місяців вісім.

14.

сі вісім місяців він лежав, затримавши ди-
шня.

На думках про майбутнє він повісив замок.
сілякі контакти з минулим відсік. Не брав
ухавки на невідомий номер. Не користував-
і і-мейлом. Заліг на дно.

І однаково його знайшли. І не важливо, хто здав — чи ворони натріскотіли, чи сови напугукали, чи його продали їжаки з лісів довкола батькової хати. Вони прийшли і спитали: чи бачив хто? І їм показали.

Його вистежили. Його викликають на килим.

15.

Ірена відновила скандинавський терор за день до смерті батька. Остання її есемеска була такою: «Моє тіло не упізнають в Японії».

А може, це був не терор. Може, це був останній скрик вольви?

Він упіймав на собі погляд Пустки, Порожнечі, і цей Погляд був присудом.

Спустошеність. Devastation. Станція Дева. Пралайя. Холодіючи, він зрозумів, що його впіймали і тепер поведуть до суду.

Яків вирішив, що явка з признанням пом'якшить покарання.

Після кави і сигарети Яків сказав братові, що хоче поїхати до Львова. Брат підкинув його до церкви Юра, далі Яків пішов сам.

Ранок у Львові. Туман. Крики галок.

Скрізь строгі чорні дерева. Голе чорне гілля.

Стиснутий в одну точку, ритмічно набираючи Іренин номер, Яків простував по проспекту Свободи у бік Високого Замку. Там Ірена винаймала квартиру.

Дорогою Яків купив орхідею. Іренина шия така ж довга і тонка.

Голос у слухавці сказав, що такого абонента більше не існує.

Дорога на Високий Замок. Шум машин.

Підіймаючись до краю вулиці, Яків відчув недобре. З вікна флігеля, де жила Ірена, хтось викидав речі. Летіли сукні, білизна, книги і диски.

— Ей! — Яків задер голову. — Це що робиться?

Піднявся сходами на флігель і подзвонив у двері.

— Чого треба?

— То Яків, пані Маріє.

— Ану йди до сраки, ти, скурвий сину, що би я твоєї ноги тут не бачила!

— Відчиніть, я хочу поговорити. — Яків дубасив по дверях. Йому відчинила жінка у чор-

ній хустині, стара шизофренічка пані Марія. — Ви чого її речі викидаєте? Де Ірена?

— А йшов би ти до сраки, скурвий сину. Я їй сказала: я то всьо повикидаю к чортовій матері. Я вже ключі поміняла, вона вчора прийшла, плакала тут під дверима. Біси! Я вам кажу, людоньки, кругом сатана! — задихалася пані Марія.

— Ви що, вигнали її?

— Я їй сказала: ти, проститутка валютна, ти мене будеш серед чесних людей позорити? Ой, Боже... Ану відступись, хай повітря заходить в хату. Та мені від її мотлоху дихнути нема чим...

Яків зайшов у кімнату, де жила Ірена. Він хапав усе, що бачив Іренине. Пані Марія скрикнула:

— Ти як сюди заліз, га? Боже, злодій! Ти що робиш?

— Пані Маріє, та це я, Яків!

— Забирайся, поки я міліцію не викликала!

Ухопивши, що побачив, збіг по сходах униз. У болоті лежали речі Ірени. Він зібрав усе.

17.

Квадрат кімнати у батьківському домі за-
спокоював. Кімнати повинні бути квадратни-

ми, тоді вони заспокоюють. Куб — основа Всесвіту.

Яків сів на мату. Узяв айпод. Він подарував його Ірені на день народження. Регіна Спектор, альбом «Begin to Hope». Сів біля її речей і перебирав одну за одною.

На пісні «Après moi» він розплакався. Він утомився до краю.

III

Урочистості екзистенційного характеру

Andante

(в темпі повільного кроку)

1.

Хто шукає Дерево, знаходить Землю. Хто шукає Землю, знаходить Воду. Хто шукає Воду, знаходить Вогонь.

Хто шукає Метал, знаходить Дерево.

Хто шукає Бога, знаходить себе.
Хто шукає себе, знаходить Бога.

2.

Становлення гада, — рептилоїдологія, — як точна наука з'явилася порівняно недавно. Вона ґрунтується на ідеї, що плазуни, комахи

і птахи володіють якостями, які людина здобуває і втрачає в процесі онтогенезу заплідненої яйцеклітини. Десь там, згідно з версією рептилоїдологів, триває єдиний і, можна сказати, братній еволюційний процес поділу чотириногих на земноводних, рептилій, птахів і ссавців.

Відновлення зв'язків з утраченою ланкою еволюції, згідно з теорією рептилоїдологів, неминуче призведе до виникнення нової форми життя — такого собі універсального розумного бульйону, гіпотетично — шуканого нацистами Космосу, спроможного спричинити ланцюг подальшого еволюційного сходження, перетворюючись із учасника цього шоу на його режисера. Цьому сходженню з еволюційного конвеєра і присвячена практична частина гадознавства.

3.

Наука збирає довкола себе дилетантів — любителів ажіотажу, які зі строгих і неупереджених досліджень роблять профанацію, послугуючись звичкою відміряти на око.

Серед них трапляються і справжні художники.

Яків волів сприймати гадознавство не як науку, а як мистецтво.

4.

Над теоретичними засадами становлення гада Яків почав замислюватися разом з Гаррі Поттером. Як і мільйони дітей по цілому світу, він зробив свій вибір на користь могутності й магії, на користь інопланетян і теорії великого вибуху, на користь зоряних війн і кіл на полях.

Він хотів стати універсальною розумною живою субстанцією, яку б інші називали Космосом.

Він завжди здогадувався, що він романтик.

5.

Наука обгаджування, або наука ставання гадом, якщо висловлюватись літературно, ділиться на три штуки, або ж мистецтва.

По-перше, це штука нерухомості. Справжній гад ніколи нікуди не рухається. Він стає на потрібну хвилю і дозволяє нести себе.

Хвиля також дає йому здатність придушувати істот, більших за себе. Це друга штука — важлива навичка на шляху до об'єднання видів.

Музична ремарка: здушування — це гребінь хвилі для соліста і крещендо для жертви. Коли обрушується хвиля крещендо, шкіра береться мурашками. Це точна ознака того, що когось щойно задушили.

Третє мистецтво плазунів — паузи, «банкрутства», порожній такт (у теорії музики), або добрі манери (в етикеті). Наприклад, у Кіплінга: «Якщо змії не вдається атака, вона нічого не говорить і нічим не показує, що збирається робити далі».

Композитору, по якому плаче шибениця, є чого навчитись у гадів.

6.

Музика, з якою він жив статевим життям з юних літ, висушила його. Від нот його пальці почорніли. Від невгамовного жару, викликаного музикою, його кості потріскались, як

глина у вогні. Інструменти — його армія коханців і коханок. Музика була його дружиною. Він знав про це, ще коли був хлопчиком: так само в Індії хлопчики знають за багато років наперед, хто їхні суджені.

На похоронах батька він був, ясна річ, з дружиною.

7.

А Майя — його прекрасна коханка. Його інструмент, у який можна дути на всю витягу. Майя — його можливість зіграти маркіза де Сада. Його тиха заплава, в якій шелестить бамбук і гейша читає вголос Книгу Пісень.

8.

На саксофоні він грав недосконало. Для саксофона потрібні руки, які б лапали інструмент. Саксофон краще виглядає в руках у жінок. Чоловік-саксофоніст — стурбований онаніст.

Із кларнетами, гобоями і фаготами в Якова були стосунки по дідовій лінії. Кларнети

имагають точності. Кларнетист без зусиль переходить на саксофон, але не навпаки. Саксофон потрібно мацати, масувати. Це не акупунктура гобоїв і флейт. Саксофон краще віддати жінкам, натомість забрати у них смичкові — розсадник нав'язливих тремоландо і лесбійства.

9.

Мистецтво бути гадом залишалось об'єктом його досліджень, і Яків досяг у ньому успіху. На похоронах батька була присутня нерухомість і мовчазна ящірка, але вигляд вона мала точно як молодий композитор.

10.

Коли труну було закопано, дощ припинився. На кладовищі розкисала багнюка.

Матвій звернувся до присутніх:

— Шановна громадо, дорога родино, запрошуємо вас розділити трапезу і пом'янути покійного.

До Якова підійшов Іван і сказав, що залишиться удома. Під очима в брата темніли синці.

11.

Рідня розсідалася в автобусі поволі й трагічно.

— ЗЕНЮ! ЗЕНЮ!

Яків витяг навушник із вуха.

— ЗЕНЮ! ЗЕНЮ! А ЗУБИ ВИ ЙОМУ ПОКЛАЛИ ДО МОГИЛИ? ЗУБИ ЙОМУ ПОКЛАЛИ, ГА?

— ГА? НУ ШО? ЗАБУЛИ? Я КАЗАЛА, ЖИ ТО ТРЕБА НЕ ЗАБУТИ! ЯК ТЕПЕР БУДЕ? БУДЕ ХЛОП БЕЗ ЗУБІВ ЛИЖЄВ, ЧИ ЯК?

— А ТО ЖИБИСЬ ТИ ПАМНІТАЛА, ЖИ ЯК Я ПОМРУ, ЖИБИ МЕНІ НЕ ЗАБУЛАСЬ ПОКЛАСТИ!

12.

У ресторані подаються страви з покійного. Виє вітер Ридма ридують жінки. На холод-

ні закуски виноситься пам'ять покійного. Чоловіки розкушують хрящі, жінки обгризають м'ясо, дітям залишиться скоринка. На перше готують покійну дружину, на друге подають дітей і дім. М'ясо поливають розбавленим спиртом і сльозами.

На стіл виноситься доля малого. Вона прикрашена гілочками горя, ягодами злиднів та кружальцями хвороб. Родичі, схлипуючи і приповідаючи «Іванку малесенький», жують і ковтають. Жують і ковтають.

Якову стає погано, і він виходить з-за столу на перекур.

Брат курив на чорному вході при кухні. Надворі хляпавиця. Вітер порозкидував сміття, і сміття тріпалося по подвір'ю.

Матвій спостерігав за целофаном.

-- Що там родина робить? — спитав брат.

— Та мертвечину жує.

— Про нас говорять?

Яків запалив і собі.

— Так. Кажуть, тепер хочуть нашої крові напитися.

— Дрина їм каленого, а не крові моєї.

— Змінюють міста, та не змінюють колодязь. Люди приходять і відходять, а колодязь залишається. Так каже «І-Цзин».

— Я про те ж. Не хочуть відійти — нехай відсмокчуть біля колодязя.

Яків примирливо кивнув.

— Я тут подумав і вирішив, — сказав він. — Перекажи великим темним отцям, що Яків буде писати симфонію. Буде писати її у батьковій хаті.

— Перекажу.

Вони тричі поцілувались, і Яків пішов.

13.

Ірена могла бути, наприклад, у Добоцинського. Добираючись розкопанним напередодні чемпіонату Львовом, він слідкував, чи смикнеться щось всередині від думки: Ірена і Добоцинський. Така тендітна і такий мужлай.

Вона там могла бути. Добоцинський завжди виявляв до неї інтерес, цей старий фотограф. Їх був цілий клан — фотографів-любителів молодятини. Яків знав, жінки наївні, як діти. Їх приваблюєш солодким, а вони дають все, що

мають, в обмін на захист. Яків ненавидів захи-
щати. Ненавидів, коли на шиї бовтаються киш-
ки дохлої кішки приятні.

I must go on standing
you can't break that which isn't yours

I must go on standing
I'm not my own, it's not my choice

Про це могла співати Регіна Спектор. Він
усе це відсікав.

14.

Заходь, — сказав Добоцинський.

Яків зайшов і одразу впізнав обдерті стіни, на
тлі яких позувала Іра на останніх фотографіях.

— Годинники ремонтуєте?

На Добоцинському був синій фартух майстра.

— Ні. Камеї ріжу. Ірену твою вирізаю.

— Вона ночувала у вас?

— Вона в мене ніколи не ночувала.

— Ірено, виходь! Я хочу поговорити! — ви-
гукнув він, зробивши несподіваний стрибок
у бік комірчини. Там теж нікого.

Яків утупився у стіну.

- Всьо? — поцікавився Добоцинський.
- Яків вдихнув і видихнув.
- Вибачте. Я йду. Зачиніть двері.
- Рукавички свої не забудь, підар.

15.

Закурив під вечір в осінньому холоді. Руки
стигли від сирості. Мокре жовте листя.

Февраль. Достать чернил и плакаты
Писать о феврале навзрыд,
Пока грохочущая слякоть
Весною черною горит.

Борис Пастернак

16.

Повернувшись додому, Яків побачив свою
голову у вигляді прозорної труби, розтягнутої
на тисячі кілометрів в обидва боки. А коли
перспектива колапсувала, він упав на мату
спустошений — пралайя, як сказала б його
Майя. Він відчув, як розум остаточно відшвар-
товується від причалу і вирушає у мандрівку
на Золотій Гондолі.

17.

Біля ріки часу стояла Піраміда. Біля піраміди лежала Сфінкс із грудьми жінки і тілом лева.

18.

Перша загадка, яку загадала йому Сфінкс, була: чому Золота Гондола чорна?

19.

Тримаючись за стіни, Яків вийшов зі своєї кімнати у темний коридор. У кінці коридору він побачив постать Ірени. У безпам'ятстві він кинувся до неї, вони стали жадібно знімати одне з одного одяг.

І лише коли мав потекти її стегнами мед поезії, він отямився і побачив, що нікого немає.

20.

Вона чекала на нього в спальні. Сиділа на підвіконні у нічній сорочці, холодна блакитна квітка фіордів. Ірена чекала. Одною рукою

вона тримала себе за перси. Пасмо волосся затуляло їй півобличчя.

Яків зрозумів, що до суду йти не доведеться, бо судилище самé прийшло до нього.

21.

Воля розвертає колесо світу моментально, ніби на добре змазаній осі.

Світ духів — невидимий світ — остання ілюзія розуму перед тим, як узріє він власну природу. Залишилося зовсім трішки.

Яків рішуче ступив до вікна, на якому сиділа Ірена. Вона лякливо зіскочила, як кішка.

— Тебе немає! — гримнув він на неї.

— Я є, — прошепотіла вона жалібно.

Яків не звернув на це уваги. Він розчинив навстіж вікно у своїй кімнаті, висунувся у ніч і у дощ і закричав у поля:

— Ну, що? Думаєте, взяли? Думаєте, знайшли мене? Хто хоче скрутитися калачиком? Хто хоче втекти від ночі й вітру — у кав'ярні, у теплі декольте? До піхви такого недоношеного! Ви мене почули?

Тільки гуркіт грому був йому відповіддю.

Епісодій другий

Сла́ва Отцу́, и Сы́ну, и Свя́-

тому́ Духу́: и ны́нѣ и прѣ-

- снш, и во вѣ́ки вѣкѣвъ, а́

СѢИ БЕЗСМЕ
УТНЫИ
- минь и бѣво- ЕИ, СИ
МЪ: МЕДЕННОИ

- ла: СВАТЪИ БО-

- же,

СВАТЪИ КРѢП - КИИ

The image shows a musical score for a church service. It consists of five staves of music. The first staff is in treble clef and the second in bass clef. The lyrics are in Church Slavonic. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. The lyrics are: 'Сла́ва Отцу́, и Сы́ну, и Свя́тому́ Духу́: и ны́нѣ и прѣ- снш, и во вѣ́ки вѣкѣвъ, а́ СѢИ БЕЗСМЕ УТНЫИ - минь и бѣво- ЕИ, СИ МЪ: МЕДЕННОИ - ла: СВАТЪИ БО- - же, СВАТЪИ КРѢП - КИИ'.

IV

Барабанна партія для заячих лапок

Allegro (рухливо, весело)

1.

«О Ти, що даруєш світ, о Ти, що правиш кіньми чуттів у колісниці душі, о найдостойніший жертвопринесення, о Ти, що просиш усе, але даєш усе, о тисячорукий, тисячеликий, тисячочокій Царю Суцього, видимого і невидимого, ціль всякої дії та її плід, яви нам ласку розуміння інших, тому що без іскри Твого вогню інші — це пекло, а без ласки Твоєї — труп я, відро діряве на опудалі, свист вітру в полі. Правда, Якове? Правда? Прокидайся!»

2.

«Прокидайся, це я, твій страшний розум! Твоє Соль Іпсе! Твоє Чорне Сонце пустелі!

Ти чуєш мене? Прокидайся!

Я прийшов нагадати, що ти живий і що в муках єси! Бо грішний, бо не знаєш благодаті, бо я, твій розум, катую божевіллям, розділяю і володію, і ти знаєш, наша вечірка — вона триватиме без кінця, я — твоє пекло, друже Якове, ласкаво просимо у вічні муки, синку, ти догрався і заgrimів у вічність, тепер прокидайся у пустелю реальності.

Прокидайся в Пекло. З тобою я, твій розум — радіо твого серця. На хвилях агоній пісня "Angie" групи "The Rolling Stones".

Прокинувся?»

3.

— Замовкни! — скрикнув Яків і зірвався з ліжка. — Я живий, — сказав Яків у кімнату. — Чорт, я живий.

«Ти живий», — підтвердив розум.

— Геть з моєї голови! — прокричав Яків, затиснувши голову руками. — Я не ти! Це не мій голос! Такого не може бути!

«Ні, Якове, таке може бути. Це називається плач і скрегіт зубів».

4.

«Збирай валізку до Києва, ось так, гарно спакуй все...»

— Стули пельку, — прошепотів Яків, вкладаючи речі до валізи. У кут, де валялися речі Ірени, він старався не дивитись. Там на вікні сиділа, розклавши ноги, гола Ірена. Вона облизувала середній палець.

«О Ти, що свідчиш посередині всього, даруй милість відрізнити те, що є, від того, що здається».

5.

Ранковий експрес везе тебе на Київ. Тобі зручно, як китайському імператорові, тобі приносять міцний солодкий чай, чому ж ти незадоволений, Якове? Може, тому, що ти боїшся прийти на роботу з новиною, що більше у них не працюєш? Може, ти боїшся, що Майя не поїде у Львів? Ні, ти більше боїшся, що Майя поїде у Львів, до тебе. Бійся, тому що пекло — це інші. Це ті, хто бачить соліпсиста. Спостерігачі за спостерігачами. Вони вже їдуть. Ті, що роблять тебе

об'єктом, фіксують, роблять смертним, ранять своїм бажанням зробити тебе смертним.

Наприклад, твої колеги. Пам'ятаєш, як ти обдумував, чи не краще було б стати такою ж скотиною, як і вони? Виключно задля мімікрії. Купувати вранці пляшку кока-коли, чіпси, шоколадні драже, завалюватися у крісло і чатитися з однокласниками?

Ні, ти вирішив, що це було б занадто. Пішли всі в зад. Першим ділом ти купуєш у Києві шматок нефарбованого льону. Тепер ти загортаєш у нього свої сніданки: хліб, два помідори, огірок. У термосі — солодка чорна кава. Щось таке натуральне, домашнє, що показало б тутешнім любителям однокласників, що Галичина — цитадель традицій, а проти таких цінностей не вистоїть ні кока-кола, ні чіпси, ні, курва, шоколадне драже!

Яків у знеможі відпустив віжки розуму, і той поніс його у минуле, коли він тільки приїхав до Києва. Суд триває.

«О ні, пардон, мес'є і мадемуазелі! Суд вже закінчено, можна видихнути! Тепер — тільки вічні муки».

6.

Він утік від Ірени у Київ.

І зрозумів, що він у Києві вже давно пенсіонер.

На роботі його сприймали як езотеричного дауншифтера. Помірно невротичного, не до міри саркастичного. Нічим не відрізниш від інших.

Його колеги були такими самими дауншифтерами, як і він, тільки з іншого боку Стіксу. Вони ще ні, а він уже ні. Вони сиділи в Інтернеті, жерли чіпси під порно, висіли у соціальних мережах і знімали дівчат. Вони збирали новини про апокаліпсис, а потім пили пиво у нічних клубах. Вони були цитатами. Вони складались із лапок умовностей. Вони гнили, і їхній сморід кривив Якову обличчя. Яків тікав від такого товариства у ніч.

7.

Він уподобав одне підвальне етнокафе, де працювала гарненька офіціантка Яна. Він усамітнювався в кутку й діставав нетбук. В етнокафе був безкоштовний wi-fi.

Поки несли вечерю, він читав новини про апокаліпсис — їх робили хлопці з журналу, редакція якого була поверхом вище їхньої студії.

Вечеря його складалася зі шматка смаженого лосося і салату. У кафе готували смачно, і риба була завжди свіжою, про це йому розповіла та сама офіціанточка Яна.

Замовивши після лосося горнятко мокачино, Яків знову, на цей раз надовго, поринав у Інтернет. Сліди його там були плутаними, а цілі блукань незрозумілими. У Києві він потай (від кого?) читав Іренину сторінку на «Фейсбуці», відслідковував, з ким вона спілкується, хакнув її поштову скриньку, але не наважився прочитати жодного листа. Зі Львова про неї приносили погані новини.

Лазив енциклопедіями і довідниками, сподіваючись віднайти там опис ночі душі, яка зійшла на нього. Вишукував рецензії на новинки артхаусу і ставив їх у чергу на скачування; перескакував із сайтів, присвячених міфології Єгипту, на сайти фотографів-нонконформістів, що працювали в естетиці легкого садомазо, потім знову заходив на поштову скриньку.

Перед зачиненням кафе, щоб збадьоритися життям, він підсідав ближче до стійки. На той

час Яна була вільною, і з нею можна було по-триндіти.

Справжні гади володіють безліччю стилів. Для Яни він обрав стиль простака, відкритої для всіх душі, охочої поговорити на яку за-гідно тему. До цієї проституції Яків вдавав-ся не інакше, як з голоду. Йому бракувало жі-ночого спілкування. Хотілося пити соки, котрі починають ганяти по тілу, коли справа йде до необтяжливого флірту.

Яків зрозумів, що в особі Яни має справу з винятково поінформованою людиною, котра знає плітки про все на світі. Поруч із нею Яків почував себе вправним ілюзіоністом, котрий з'являється перед публікою завжди недоказа-ним, а у сказаному — точним і захопливим. Яна належала до людей, які вірують — вірують у найщирішому значенні цього слова. Яна ди-вилася рекламу — і вірувала. Читала журнал — і вірувала. Слухала Якова — і вірувала.

Яна була натуральною білявкою.

Він швидко відсік перспективу затягнути Янку в ліжку, — відсік з такою самою швид-кістю, з якою ця перспектива й виникла. Дів-чина нагадувала розгорт глянцевого жур-налу для дорослих і голодних. Її наміри та

думки читалися так само просто. Чому він відмовився від цього? Тому, що Ірена побибалася у Львові? Чи тому, що вірив: дружині зраджувати не можна?

8.

Яків перевів їхні вечірні балачки у площину дружби. Він розказував Яні про те, яка він сволота, бо кинув у Львові Іру, про те, як добре йому жилося з нею, але як то обтяжливо було для людини, котра понад усе любить свободу; навіть про свою начальницю він їй теж розповідав. Більше того: розповідав з апетитом, зі смаком, ніби нарешті мав нагоду впитатися тим, яка ж він падлюка і мерзота.

Але потоки самокритики подіяли на Янку протилежним чином — і вона втріскалася в нього по самі вуха. Варто було йому з'явитися у барі, вона вдавала з себе зморену, аби здалеку було видно, що її сушать гарячі почуття. Яків казав собі: о'кей, граємо й так, — і, вдаючи, ніби не помічає томних поглядів офіціантки, питався, чому та сумна і невесела.

Яна зітхала, вилазила колінами на табурет, спиралася на барну стійку так, щоб показати

декольте, і ділилася журбою. Поза, в якій вона лавмирала, була би знахідкою для гламурного фотографа, котрий шукав нових натхнень у туго обтислих джинсою сідничках, у вигнутій в попереку голій спині, від прогину якої кидало у холодний жар, у лопатках, що, випинаючись, підкреслювали модельну статуру Янки і розбурхували голодне бажання накинутися з поцілунками на її неприкриті плечі, запустити руки у її текуче біляве волосся, провести долонями по обличчю і засунути пальці їй у гарячий рот; її пухкі контуровані губки обіцяли ніжні-ніжні доторки, а якщо твої пальці від гри на гобої тверді, немов коренюки, то ці ніжні обстеження зволожених губок заохотять тебе засунути пальці глибше, туди, де мокріше, де більше жару від дихання.

На цьому місці Яків себе стримував, гнав уявного фотографа геть і намагався вникнути у те, що йому розповідала Яна.

Отже, на запитання, чому вона засмучена, Яна розповіла таку історію. Мовляв, закохалась вона в одного чоловіка, який приходить до неї час від часу під кінець зміни. Закохалась так, що просто жити без нього не може. Думає про нього день і ніч. «А як же твої Толік

і Саша?» — питав Яків. Толік був Яниним офіційним хлопцем, а з Сашею в Яни був оказійний секс. Толік про Сашу не знав, але щось підозрював. Саші про Толіка Яна теж нічого не розказувала і не сподівалася від Саші нічого серйозного — Саша був іще студентом, і все, що у нього було — це красивеньке личко, тоді як Толік студентом не був уже давно, мав тачку і власну квартиру на «Либідській», де вони з Яною, власне, й мешкали. Тому з Толіком було зрозуміло, що це все дуже серйозно, але чомусь тягнуло ще й до Саші. І тут, бідкалася Яна, з'явилася ця нова любов, яка їй просто знесла... голову, аби не сказати чогось непристойного. І як тільки вона, ця любов, з'явилася, їй, Яні, зразу стало зрозуміло, що порівняно з тією новою любов'ю несерйозними ставали і Толік з його «бехою» і квартирою, і Саша зі студентським квитком і проколотою губою. Коротше, ставало ясно як день, що вона без того чувака жити не може. Але, при тому всьому, — казала Яна, — він її абсолютно не помічає! І про її почуття, їй здається, навіть не здогадується.

«А може, він такий самий гівнюк, як ці твої Толік і Саша? — запитував Яків. — Чоловіки

всі однакові. Покористується і кине, а ти, дурна, страждаєш через нього. Забудь».

На що Яна заявляла, що він не такий. Він *ва-а-а*лице найкрутіший чувак, якого вона коли-небудь зустрічала — таке враження, що крутіше не буває.

«То він олігарх? — питав Яків. -- А може, великий бізнес кришує?»

«Ні, ні, він... ну цей, він, коротше, цим, як його... ну *неважно*, чим він там займається, я сама точно не знаю, але він і не олігарх, і не бандит, він — творча особистість».

«Творча особистість? — дивувався Яків. — Та забудь ти його, з тими творчими особистостями ні грошей, ні сім'ї. Їм вітер в голові літає, по собі знаю».

Але Яна відмовлялася в це вірити і казала, що її коханий не такий. Він — справжній чоловік, яких мало. Просто треба знайти до нього творчий підхід, а як це зробити, Яна не знала, тому й розказує всю цю тему Якову, бо він теж творча особистість і якось їхньому зближенню, може, посприятиме.

«Зроби йому якийсь сюрприз, — радив він Яні. — Подаруй книгу. Поведи у театр. На концерт сходіть».

«Книгу? Яку книгу?» — насторожилася Яна.

«Ну... — Яків пригадував, що недавно бачив у книгарні розкішний альбом з еротичними фотографіями. — Та біс його знає, тих творчих людей, — обlamував він Яну й самого себе. — Не знаю, Яно. Я у любовях не спец».

Яків перестав ходити у етнокафе, а занавівся в інше, через квартал.

9.

У барі за квартал теж було непогано. Там ставили правильну музику. Досі гнаний бажанням спілкуватися, він познайомився з одним чудилом.

Яків поцікавився, що за один сидить перед ним. «Я Бог, — сказав чувак. — Але можеш називати мене Джеком».

«І давно це з тобою?» — спитав Яків.

«З жовтня. З жовтня дві тисячі п'ятого», — уточнив Джек. І розповів історію про те, як повідомив цю новину своїй дівчині.

«У мене дві новини, — сказав він їй. — Хороша і погана».

«Давай з поганої», — сказала вона.

«Тебе не існує», — сказав він.

«А хороша?»

«Я — Бог».

Яків подумав, що правильно вчинив, переставши ходити до Яни. Він стомився приходити до людей з поганими новинами.

10.

Зрештою, чому не пограти з нею в любов? Купити орхідею, завітати перед зачиненням і сказати... ні, не сказати, просто вхопити її точене личко і впитися в пухкі губки, а далі потягти до себе, цілуватися у ліфті, здирати одяг у передпокої, запускати пальці їй під білизну, не скинувши мештів, цілу ніч стрибати на ліжку, у перервах між сексом виходити голим на перекур — чому б не влаштувати собі такого життя? Якщо безпам'ятство — то хай уже до краю!

Яків забув купити орхідею і завітав у етнокафе з самим нетбуком. Перше, що він побачив, — це була Яна, котра тискалася біля рефрижератора з якимось новим офіціантом.

Витримка диригента допомогла не зупинити погляд на цій сцені, котра — з якого б це дива? — озвалася у серці ревностями. Яна підійшла обслужити Якова, і на її обличчі було написане щось схоже на провину. Яків замовив лосося і салат зі свіжих овочів до столу, а капучино — до барної стійки.

За кавою Яків, не надто задумуючись про те, з яких почуттів це робить, сказав, що має для Яни корисну інформацію.

— У нас на студії директор шукає дівчину офіс-менеджером працювати. Уявляєш, як круто? Офіс-менеджер! Платять більше... До речі, тобі тут скільки платять? Ну, я ж кажу, платять більше, роботи менше, подаєш ту саму каву... Умови комфортні, ні тобі шуму, ні тобі диму сигаретного...

Яків залишив Яні телефон начальниці й спитав, що то за чувачок, з яким вона так пристрасно зажималася у кутку.

— Це Коля, — сором'язливо посміхнулась Яна.

— Це він — творча особистість?

— Ні. Мій поїхав за кордон. Він тут ненадовго зупинявся. Кажеш, у вас там робочий день з дев'ятої до п'ятої?

11.

Яна так і не прийшла до них. В етнокафе Яків більше не заходив.

Усі краківські татуювання каменем тиснули на нього, коли він згадував Ірену.

Його було холодним потом, коли він думав про Яну.

У Києві Яків відкрив для себе, що пекло є і що пекло — це інші.

12.

Через міязми міста Яків страждав на мігрені. Його свідомість часом не витримувала і згасала, ніби в голові вимикали жарівку. Він не знав більше, хто він, груди по ночах йому роздирали пістряві папуги. Він погано спав. Він шепотів ночами ім'я Ірени, яка дала напитись відвару забуття.

Його начальниця читала езотеричну літературу, любила суші і робила безподібні міньєти. Яків любив японську кухню і часом захоплено

диспутував з начальницею про тетраграматон і авторитетність вчення Мельхіседеків, але швидко йому набридло і це. Його привалило важкою могильною брилою. Він зрозумів, що його Sol зруйноване, а точно вивірена лабораторія, вибудувана всередині голови, розтрощена вщент. Безсмертний, безпам'ятний, неприкажаний. Це кінець.

Коли він мав їхати під Канів хоронити себе живцем на Бабиній горі, з'явилася Майя.

13.

На вокзалі, зійшовши з потяга, Яків купив пачку червоних «Прилук».

«Треба привести себе до тями».

Київ вабив теплом і низьким грудневим сонцем.

«Треба зібратися», — сказав його розум і дико розреготався.

Наряд міліції пройшов повз Якова, підозріло вивчаючи його обличчя. Сніжно-білий комірець сорочки, сажово-чорне тонке пальто, дорогий шкіряний портфель, деревні та морські нотки в парфумах — ні, він не міг здатися підозрілим. Хто завгодно, тільки не він.

У голові вибухнув ще один напад реготу розуму, і Якова пробив піт.

На студію. Забрати речі. Устигнути на п'яту в центр.

На п'яту — зустріч із замовником.

«А ти — в хлам! А ти — в хлам!» — проскандував розум і розреготався.

14.

У кабінеті тхнуло перестиглою хурмою і барахлило освітлення. Одна з ламп денного світла то гасла, то спалахувала з гучним дратівливим звуком. Яків витягував зі шухляд свої папери.

У двері постукали і, не спитавши дозволу, ввійшли.

— Добрий день. Мене звати Світлана. Мені ваша директорка сказала зайти до вас...

— Я зайнятий, — сказав він, не підіймаючи голови.

— Я знаю, але це тільки одну хвилиночку займе...

— Вимкніть це довбане світло! — гаркнув Яків.

Гостя вимкнула і ввімкнула напругу, і лампа засвітила рівно.

За це Яків удостоїв гостю поглядом. Перед ним стояла смаглява, чорнокоса, неабиякої вроди жінка. Дівчина.

— Ви єврейка?

— Ні, я...

— Шкода. З ними весело. До побачення.

— Так ви не послухаєте...

— Ні.

— А може, принаймні...

— До по-ба-чен-ня.

Дівчина не зрушила з місця, притулилася спиною до дверей, ніби це не Яків проганяв, а вона не хотіла випускати його.

— Ну, ви повинні мене пригадати. Світлана Казантопулос і гурт «Кайрос». Пам'ятаєте? Коктебель? Дві тисячі сьомий?

Шарудіння коробок припинилося. Яків різко випрямився, аж потемніло в очах.

— Коктебель? — Яків придивився уважніше до обличчя гості, прихованого за яскравою косметикою, котра робила її схожою на жрицю в масці — наприклад, на жрицю Сонця у давніх інків. Погляд сповз на груди, попідняті бюстгальтером за майкою кольору хакі.

— Ви прийшли сказати, що у мене є син?

— Ні, я прийшла його з вами зробити.

— Я не люблю дітей.

— А хіба ваша творчість — не ваші діти?

— Моя робота стерильно чиста і безплідна. Я звукорежисер, а не композитор. Ти прийшла від них?

— Ні, я прийшла, взагалі-то, по деяку музичну консультацію. І рада, що вдалося вас хоч якось відволікти від ваших дум, маестро. Я хочу записати альбом, хочу бути співачкою. Ви мені допоможете?

«Хто це у Жана Кокто говорив: "Смерть звучить, як луна"? Не ти, часом?» — спитав він подумки, а вголос сказав:

— Світлана — це не твоє ім'я. Твоє справжнє ім'я — Йоланта. Хто з твоїх батьків був греком, нагадай мені?

— Я рада, що ви пригадали мене, композиторе. У мене відчуття, наче я прийшла допомогти вам. Ви не знаєте, чому я так почуваюся?

15.

Матвій чекав на нього біля входу до ресторану і кутив. На вулиці було холодно, а Матвій стояв без плаща, лише в піджаку.

— Я ж просив: на півгодини раніше.

— Корки на вулицях. Усе так серйозно?

— Нас уже чекають у підвалі.

Матвій докурив і поправив краватку.

16.

На канапі сидів лише один чоловік. На столику перед ним стояв калєбас із мате. Крісло ліворуч було порожнім.

— Пане Богусе, дозвольте відрекомендувати свого брата, композитора Якова Гораха-Євлампію.

— Маестро, — незнайомий піднявся і заплодував. — Ви прийшли. Звітть мене Богус. Просто Богус.

Якову кинулась в очі засмага чоловіка. Кілька секунд усі троє мовчали. Засмаглий натиснув на кнопку виклику офіціанта. Яків запалив цигарку з чебрецем.

Офіціантка принесла калєбаси. Вона виставила на стіл коробку із сигарами.

— Скуштуйте, маестро. Гватемальські, — запропонував чоловік. — Кращих сигар ви ще не знали.

— Я не палю тютюну. Його прокляли древні майя, коли на їхні землі прийшли іспанці.

— Усі прокляття колись спадають, — сказав Богус.

Матвій і засмаглий розпалили сигари.

Сивий узяв паузу.

— Хочу попередити, маестро, що я людина образного мовлення.

Яків підніс до губ бомбилью і ковтнув мате. Гіркота скувала рот.

— Ви ніколи не бачили Ніл? — спитав чоловік.

— Ні.

— Велична ріка. По ній плывуть чайки, галери, гондоли, вітрильники... І всі вони плывуть на північ, тому що Ніл тече на північ. Усі човни плывуть на північ, у царство забуття. Усі дбають про човен, поки він плыве, але ніхто не дивиться на воду. Ви розумієте, до чого я?

Засмаглий пригубив мате.

Яків кивнув.

— Ми пропонуємо щедрю винагороду за наше замовлення і повинні мати певність, що наші інвестиції безпомилкові. Щоб світильник горів, потрібен хтось, хто підливатиме олію. Чи приймаєте ви нашу пропозицію?

— Приймаю.

— За який час ви беретеся виконати наше замовлення?

— Рік — це нормальний період для симфонії.

— Гаразд. Рік нас влаштовує. Олійник приїде за місяць від сьогодні.

Чоловік витягнув із внутрішньої кишені піджака конверт і поклав на стіл.

— За угоду, — сказав Яків і ковтнув ще їхнього нестямно гіркого мате.

V

Філософський камінь і феміністичний дискурс

Adagio (спокійно)

1.

У сімнадцять років в оточенні Майї відбувалися дивні речі.

Її подруга Света завагітніла і народила. Її подруга Наташа закохалася у соліста дез-метал гурту і підсіла на трамадол. Майя потоваришувала з єврейкою Женею.

Женя одягалася у ретро і вела «богемне» життя: палила, любила вино і курила на ніч марихуану для поліпшення перистальтики. Женя носила їй книжки з езотерики, втягувала в розмови про вічне і демонструвала обізнаність у незвіданому.

Якось у Луганськ приїжджав Сергій Ромасенко, відомий як Іскрірамс, а згодом — Майстер

Вішну. Женя не пояснила, куди вони йдуть, лиш попередила, що треба буде залишитися на ніч.

Ліла відбувалася в дитсадку на краю спального району. Поночі вони з Женею блукали по району, хлопці напідпитку показували рукою, куди йти.

«Модерн токінг», які ревіли на півдитсадка, викликали у Майї низку запитань. Женя порадила віддатися потоковій досвіді.

Іскрірамівці задрапірували клас рожевими тканинами, вікна затулили матрацами. Світилися гірлянди і пахло сандалом. Люди лежали на матах, на табуретах сиділи дівчата в срібних та золотих трико. Женя пояснила, що срібний і золотий допомагають «тримати простір». Женя кивнула в бік молодого чоловіка, що сидів між букетів з квітами. Його очі слідкували за танцем двох дівчат — у срібному і золотому. Поставили «Ласковий май». Кімната дитсадка вже не була кімнатою дитсадка. Люди по одному приєднувалися до танцівниць. Майї стало соромно. Женя роззулася і теж пішла на матраци танцювати.

Від сили відчуттів Майї хотілося плакати. Майя розридалася. Вона встала і підійшла до Іскрірамса.

— Я ненавиджу свою матір, — сказала вона, дивлячись йому в очі.

— Повторюй: «Господь Вішну, проявись через мою матір».

Ну проявись же! Проявись!

2.

Її першого чоловіка звали Анатолій, йому було тридцять п'ять, і він працював охоронцем у супермаркеті. Він був незадоволений тим, як іде його життя, і вільний час присвячував духовній практиці. Анатолій мріяв піти у севадари — оселитися у сатсангу й повністю присвятити себе общині і Богові.

На третю зустріч Майка позбулася цноти. Квартира була геть порожньою, замість ліжка — матрац і кілька книжок гуру Кірпала Сінгха біля приголів'я. Майя не боялася людей, у яких у шафі трав'яні чаї, а в холодильнику — овочі й молоко. Анатолій був охайним і чистоплотним, був з нею добрим, як дитина.

За три зустрічі Анатолій став її рабом. Віддавши йому своє тіло, вона заволоділа його розумом.

Майя переїхала від мами до Анатолія. Хоч секс не давав їй задоволення, вона відчула смак влади. Чим більше Майя гралася, тим більше Анатолій укріплявся в думці, що карма його тяжка.

Анатолій змарнів. Під очами з'явилися мішки.

Одного дня Анатолій сказав, що хоче переписати квартиру на неї, а сам піде в монастир. Майя не повірила.

Через два дні вона застала Анатолія у дверях з речами. Він повернувся в кухню, де зірвав з холодильника прощальний лист.

«Ты действительно уходишь?» — спитала вона.

«Да».

Майя не знала, що сказати. Вона відчувала провину. Але яка вина, в чому вина? У тому, що Анатолій зробив так, як мріяв?

«Ну, тогда пока».

«Я тебя люблю», — сказав він і стояв, чекаючи на відповідь. Коли стояти мовчки не лишилося сил, Анатолій пішов.

Майя хотіла щось крикнути, але не знала що.

Більше вона його не бачила і нічого не чула.

3.

Майя оселилася в хаті Анатолія. Женя перебралася до сатсанґу Іскрірамса і стала дівчиною у золотому трико. Майя залишилася сама.

Тричі на тиждень ходила на цигун, а згодом ще і на йоґу. У ліжку перед сном або мокнучи у ванні вона часто фантазувала. Хотілося теплої тіла.

Вона зблизилася із одним молодим чоловіком з факультету. Займаючись коханням у квартирі Анатолія, Майя відчула себе спустошеною.

— У меня такое впечатление, будто ты терпела. Я тебе неприятен? — спитав молодик.

Більше в них нічого не було.

Подзвонила Женя. Вона повернулася у Луганськ і хотіла її бачити. Женя запропонувала піти на драм-н-бейс. Майя погодилася. У клубі вона познайомилася із молодиком на ім'я Едік. Ранок вони зустріли в її ліжку, але сексу знову не вийшло. Горло стискалося від сліз, і Майя заплакала.

У вівторок він запросив її у клуб. Вони сиділи в чилауті великою компанією, курили кальян, говорили навперебій. Едік обійняв її і тримав так цілий вечір.

Наступного дзвінка Майя вже чекала. Він подзвонив через день, сказав, що в суботу буде овпен-ейр за містом.

Майя вбралася у лазурово-помаранчеву сукню до п'ят.

Був кінець липня. Вони приїхали у село, а звідти йшли півтори години пішки. Від села тягнулася процесія трансерів. Перед очима мигтіли футболки із зображенням грибів, ельфів та інопланетян з косяком, які показують всім «фак».

Вони вийшли на галявину, завішану флуоресцентною павутиною і спіралями ДНК.

— На, — сказав Едік. — Глотай. Грибов не удалось пробить, нашлись марки.

Майя розжувала марку і сіла біля вогню. Біль у грудях просив її уваги, а вона лиш заганяла його глибше.

— Меня торкает, — сказала вона. — Слышите, эй! Меня торкает.

Майя розридалася над своєю нікчемністю.

— Всегда и всех любит, всегда и всех любит, всегда и всех... — шепотіла вона.

Далі вона просила: показуй ще, Господи, показуй, яка я. Показуй, щоб знала, як жити.

А ще далі голосила: ой, не показуй, Боженька, що буде, ой, не показуй, а то страшно, страшно дивитись, ой, як страшно.

А потім молилась пресвятим угодникам, ка-
ялась і просила заступитись.

4.

Після тріпу Майя перейшла на think positive. У житті нічого страшного статись не може, тому що це просто реалістичний сон, bad trip космічної свідомості, її попустить, і вона розкинеться на цілий всесвіт. Ом, ом, ом.

Вона знайшла роботу. Їй запропонували бути ведучою на телебаченні.

Під осінь Майю стало закривати. Дощі, депресії, голе місто. На її заяву про звільнення редактор запропонувала підвищення. Майя погодилася і невдовзі стала знаменитістю. Її зарплатня виросла. Її нагребло дужче, і вона вночі втекла з Луганська у Київ, аби більше не повертатися.

Вона взяла кредит, відкрила бюро психодизайну. Розширила штат, відкрила йога-студію і потрапила в течію.

5.

Її робили компліменти. На неї задивлялися на вулиці.

Коли їй стукнуло двадцять вісім, Майя вирішила, що вона лесбійка, і мала один лесбійський досвід.

Її і далі давали двадцять. Майя змінила діловий гардероб на потерті джинси і маечки, взувала кеди за сімсот баксів і ходила на концерти легенд ейсид-хаусу.

Іноді вона курила марихуану, щоб як слід подрочити. Іноді замовляла сальвію-«двадцятку».

Її захотілось поїхати з Києва. Думала переїхати до Львова. Коли вона слухала «Піккардійську терцію», на очі наверталися сльози.

6.

Коли вона зібралася продавати бізнес і їхати до Львова, їй прийшло замовлення на оформлення чилауту в невеликій, але заможній студії звукозапису. Майя вирішила, що це буде її останнє замовлення у Києві, і поїхала на об'єкт вивчати ситуацію.

На студії вона помітила франта з пощербленим обличчям. «Немає гіршого на світі, ніж захохатись у людину з такою шкірою», — подумала вона.

Наступного дня вона шукала нагоди зустрітись з ним. Під вечір він сам зайшов у чилаут випити кави. Вони розговорилися.

Франт виявився композитором і музикантом, тимчасово працював на студії звукорежисером. Його звали Яків. Яків Горах-Євлампія. Він був зі Львова.

Він спитав, чим вона займалась до цієї роботи.

— Вела прогноз погоди, — відповіла Майя.

Франт сів за рояль і награв мелодію, від якої у неї стиснулося горло.

— Упізнаєш? — спитав він.

Вона кивнула, стримуючись, щоб не розплакатись:

— Мелодія з прогнозу погоди після новин...
Музика з мого дитинства.

— Марі Лафоре. «Манчестер і Ліверпуль».

Майя пригадувала слова до пісні, але все, що вдалося відтворити, це приспів: «Je t'aime, je t'aime...»

Удома Майя скачала пісню Марі Лафоре і цілий вечір слухала її, заходячись плачем.

8.

На третій вечір вони кохалися на яскравому бамбетелі, який вона придумала для чилауту, поки не перевернули його. Далі вони перемістились на рояль, і Майя молотила кулаками по клавішах, по білих і по чорних, не маючи сил стриматись, та й не маючи такого бажання.

Бамбетель, який тепер лежав перекинутим серед робочої плівки і відер з фарбою, вона придумала сама. Вона зробила його схожим на той, що був у клубі в Луганську, але це вже не мало значення.

9.

Він був першим чоловіком з досконалим почуттям смаку, але найбільше їх споріднювала гординя.

Коли він сказав, що переїжджає з Києва до Львова, Майя почала збирати речі, щоб поїхати разом із ним. Вона не вагалася, бо знала, що

так треба, і все, що має статися, станеться —
хоче вона цього чи ні.

10.

О сьомій ранку Іра нарізатиме хліб на грінки
з сиром, а о четвертій Іван їстиме обід.

Ом.

11.

Приїхавши у будинок Якова, Майя негайно
почала переставляти меблі й робити редизайн
простору. Про свої важкі думи вона Якову ні-
чого не казала, бо й сама погано розуміла їх-
ню причину: може, через те, що до них мали
приїхати дві учениці Якова, чи через те, що до
Матвія, відколи той спробував оволодіти нею
в переодягальні йога-студії, відчувала стійку
неприязнь.

Урешті, коли під вечір зі школи прийшов
Іван, молодший брат Якова (Майя саме пере-
ставляла щось у кімнаті), вона побачила,
де пронесеться блідий кінь апокаліпсису,
і з незвичним для себе смиренням прийняла
цей факт.

На Іванові кроки вона вийшла в коридор. Йому було всього чотирнадцять. Іван глянув на Майю і спіткнувся поглядом. Її груди обтискав спортивний топик, крізь його еластичну матерію проступали пипки. Майя поправила плечико на топі й здмухнула з обличчя чілку.

— Як школа? Допоможеш? Мене звати Майя. Я вирішила у вас тут все попереставляти.

VI

Усі човни пливуть на північ

Animato (жваво)

1.

Шановний композиторе!

Я, Казантопулос Йоланта Попандополівна, уродженка Греції, громадянка України, хочу дізнатися в найкоротший термін, що ви думаєте про мій творчий дебют.

До критики я ставлюся спокійно, позаяк вважаю, що мене немає, а цього світу насправді не існує. Це однак не заважає мені прагнути співати на сцені, тому пишеть все як є.

*Шалено ваша,
Йоланта.*

2.

Шановна Йоланто Попандополівно!

Усе є, як є. Почну з цього.

З приводу диску: це жахливо. Цією музикою можна розганяти демонстрації. Тому або знайди хорошого політтехнолога і йди в політику, або знайди хорошого композитора, якщо ілюзорність світу для тебе не є достатнім мотивом припинити співати раз і назавжди.

Відтак, рекомендую: пройти курс класичного вокалу — раз, і два — замислитись про самоідентифікацію.

*З повагою,
Яків*

3.

Шановний пане композиторе!

Тішуся, що ви відписали.

Я згодна з тим, що оцінка таланту завжди відносна. Адже палиця здається коротшою, тільки коли порівнювати її з довшою, і не раніше, — кажу вам як жінка з досвідом. І цей факт ніяка самоідентифікація не здолає. Також вважаю, що вже знайшла хорошого композитора. Я спитаю в нього, чи не візьметься він вивчити мене на предмет вокальних да-

них. Здається, він — та людина, яка ловить велику рибу.

*Рабиня вашого таланту,
Йоланта*

4.

Вельмишановна Йоланто!

Рибалка ловить рибу, але і риба іноді ловить рибалку.

Чи закінчила ти курси драми, про які розповідала мені у Коктебелі?

Яків

5.

Привіт, Композиторе!

Чи краще: Іове, пійманий рибою?

Як приємно, що ти пам'ятаєш наші розмови! Ти тільки трохи помилився, це були курси з розставлянь.

Я вважаю, пірнання у глибини — це те, для чого я створена. Вода — моя стихія. Тому моя нескромна пропозиція така: я видобуду тебе

із черева риби в обмін на заняття з вокалу. Я досі мрію про сцену і про самовираження, тому заняття з вокалу мені необхідні, як повітря. Домовимось: ти відповідаєш за процес, а результат належить Богові. Як тобі такий варіант? У Києві зараз ясно і холодно. Сидимо з подругою в кафе, насолоджуємося сонцем і капучино.

Мене бере ностальгія за минулим. Пам'ятаєш, як ми гуляли біля моря?

Буде чесно з мого боку розповісти про себе, якщо я знову з'явилася у твоєму житті.

У вересні я розлучилася. Це було важко, тому що він мене спочатку навчив бути собою, а потім захотів зробити своєю.

Його наука підказала, що вже час розстатися. Мій шлях пішов далі. Та я однаково, можна сказати, люблю його.

*Засвідчено ваша,
Йоланта*

6.

Вельмишановний Композиторе!

Ми все чекаємо на Вашого листа. Забула сказати: я тут устигла познайомитися з дівчи-

ною, яка каже, що теж вас знає! Ім'я «Яна» вам ні про що не говорить?:) У світі стільки збігів несподіваних! Я хочу її взяти з собою, ви не проти? Вона допоможе нам добути вас із страшної зубатої пащі.

Крім того, вона теж проїнялася бажанням учитися у вас музики, як тільки почула, що ви будете вчити мене вокалу. Яна хоче вивчати фортепіано, спів і теорію музики. Мені здається, ви чудовий оповідач і нам буде дуже цікаво вас слухати. У мене ж побажання ті самі: клас вокалу і взяття відповідальності за процес на себе. Бо ж можете собі уявити, на що здатна жінка, яка вважає цю дійсність не більш реальною, ніж воду міражу в пустелі.

*Примарно з вами,
Іола*

7.

Привіт, Іоланто.

Поки ми листувалися, у мене відбулися зміни. До мене переїжджає моя дівчина.

Пропоную перенести наші екзерсиси на весну.

*З повагою,
Яків*

8.

Шкода, якщо так і не вдасться побувати у вас на студії. Про дівчину ви згадали своєчасно і доречно. У домі тепер буде кому куховарити.

*Інтуїтивно розуміюча,
Йоланта*

9.

Йоланто,

Події останніх днів показали, що будинок достатньо великий, тож у ньому розмістяться всі.

Яків

10.

Композиторе!

Сьогодні ж пакуємо речі. Ми прибудемо на моїй машині завтра вночі.

*Окрилено, вдягнено, зібрано ваша,
Йоланта*

VII

Інкустації дня, візерунки ночі

Grave (важко, повільно)

1.

Для великого творіння потрібна чорна меланхолія.

2.

Він маршував алеєю до озера. З дерев сипалося листя. Хмарилося, і земля вивалювалася з під трави чорним. Ноги вели до розваленого костелу за болотом. Ворони і вивернуті дуби. Сатурне, зійди.

Хороше місце, щоб знімати маски і ганяти чортів. Яків упав на коліна перед дверима костелу і припав губами до клямки. Коли

нарешті впаде морок і все живе замерзне? Коли перетвориться на купу зубів та шипів, щоб не соромитися більше свого обличчя? Яків сів під дверима, витягнув ніж і поклав перед собою.

Загорнутий у плащ, він чекав холоду, аби заснути назавжди. Знати, що вдруге ти не матимеш того, що мав — достойний мотив розпороти черево і вивалити нутро перед небесами. І прокричати: «Боже, ти мене чуєш?»

Але рука не піднялася розпороти черево.

За якийсь час Яків поплентався додому.

3.

Минув місяць, який замовники дали йому для підготовки перших ескізів симфонії. За роботу він не сідав жодного разу.

«Якщо це пекло, то нехай самі зі мною роблять, що хочуть. Я брати участь у цьому відмовляюся».

Він спускався вниз, бачив, що Ірена готує сніданок, і відразу ж рушав у робочий кабінет.

Як людина, що збожеволіла, Яків поводився напрочуд тихо. Нічим не видавав буйної на-

тури, казав Майї, що для творіння потребує тиші і самотності, а сам замикався у кабінеті і дивився американські серіали.

За минулий місяць він переглянув серіал про домогосподарок, що торгували косяками, про шкільного вчителя, який синтезував амфетамін, про людину, здатну відрізнити правду від брехні, про людину, яка могла видавати себе за інших.

Одна лиш думка знову підіймати старі записи, знову занурюватись у заплутані, наче пуповина мертвонародженого, сплетіння музики, збуджувала в нього бажання похоронити себе в глибокій шахті.

Яків зрозумів, що готовий перейти до перегляду мультиків. «Південний парк». Те, що треба. Мультик про дітей, де в кожній серії вбивають одного і того самого персонажа.

Серед звуків я — звук іржавих завіс.

Серед наркотиків я — горілка.

Серед пацієнтів я — симулянт.

Серед серіалів я — саус-парк.

Серед героїв саус-парку я — кенні.

Серед країн я — україна.

Серед акторів я — барбара стрейзанд.
Серед джерел я — версія.
Серед версій я — пародія.
Серед творчості я — система.
Серед систем я — збій.
Серед узорів я — дефект виробництва.
Серед букв я — буква и,
найбезглуздіша буква,
якою затикають всі діри у мові.
Серед бойових мистецтв я —
мистецтво відповзати.
Серед ударів я — заборонений удар.

Я розбитий старий горщик, який знайдуть через тисячу років археологи. Вони прочитають напис на мені — наприклад, там буде напис «Горухща». І вони вирішать, що там була гірчиця.

4.

Не наважившись накласти на себе руки біля костелу, Яків побрів крізь туман додому. Біля дому він побачив незнайоме авто — небесно-блакитне «шеві» в стилі ретро. На багажнику «шеві» було написано «What if God is One of

Us?». А на капоті зображені два перехрещені револьвери.

«Прибули Сили Добра планети Ейва», — подумав у голові хтось, хто видавав себе за нього. А Яків збагнув: чудо — воно на вигляд саме таке.

З неба полетіли перші сніжинки.

5.

На веранді засвітили світло, і Яків побачив силуети гостей. Майя подавала чай.

— Заходь, любий, — гукнула Майя з вітальні. — Твої учениці приїхали.

— Ми ту-у-ут! — пролунав голос Яни.

— А ось і мій милий приїхав, — пролунало над вухом, і Яків відчув, як над ним зімкнулись чийсь міцні обійми. Яків розвернувся, і Йоланта відскочила на два кроки назад, притислася спиною до стіни, даючи прохід Майї з чайником і чашками.

Майя окинула їх обох поглядами.

— Ми тут трішки зажимаємося, ти не проти? — Йоланта невинно замахала віями-опахалами. На її обличчі грала сонна усмішка, ніби

вона мружилась від сонця. — Ми як діти. Так давно одне одного не бачили. Стільки всього хочеться розказати, ой! — Йоланта примружилась від задоволення. — Як у вас добре! Все так по-східному.

— Це тимчасовий пошук стилю, — озвалася Майя. — Я ще буду все переробляти.

— Та ні, дуже гарно. Камін такий великий, вікна такі високі. Вони відчиняються? — Йоланта спробувала відчинити вікно.

— Ні, це зимовий сад.

— Ага, а тут у вас, значить, куток для чайних церемоній. Ти займалася чайною справою, Майє?

— Я? Я ні, у мене бізнес був. При йога-студії дівчата гралися.

— Як цікаво! — Йоланта широко розкрила очі при слові «дівчата». — Йога! Ти захоплюєшся йогою? Давно займаєшся? І як вона тобі? Як результати?

— Нормально.

— Ну клас. Клас. — Йоланта потягнулася. — А у мене одна йога... — Вона солодко подивилася на Якова. — Я люблю добре спати...

— Ну, бачиш, — озвалася Майя, споліскуючи окропом глиняні чашечки для чаю, — у нас

різні шляхи. Це тайванський бірюзовий «Мінцзян-улун», — Майя понюхала сама і передала по колу посудинку з сухим чаєм.

— Це що, зелений? — спитала, понюхавши, Яна.

— Ні, це улун.

— А-а, — сказала Яна і передала посудину Йоланті.

— М-м-м-м, клас, яблуками сушеними пахне. Тримай, Якове. — Йоланта обачно передала йому глиняну посудину. Яків глибоко вдихнув аромат чаю.

Йоланта відкинулася на подушки і видала стогін задоволення.

— Як мене у вас пре! Як мене у вас пре!!! Маестро, ви сьогодні весь вечір якийсь тихий. Як поживає ваша творчість? Пишете щось нове? Пам'ятаю, як ви мене вразили тоді, у Коктебелі, своєю джигою для гобоя! Я вмирала від задоволення.

Яків відчув, як до горла підкочується нудота.

— Я...

— Боже, яка сила валить, — не дала слова сказати Якову Йоланта. Вона відкинула назад голову, і волосся розсипалось їй по обличчю.

— Йолка, ну ти реально гониш, — сказала Яна. — Ваще безбашенна. А у вас тут курити можна під час церемонії?

— Так, я крейзанута. Так, я така... — потягла Йоланта, і дівчата розсміялися.

— Кури, будь ласка. Я принесу попільничку, — сказала Майя і вийшла з кола.

— О Боже, привид! — вигукнула Йоланта. Яків сіпнувся, йому потемніло в очах. Йоланта розреготалася.

— Де? — піднялася Яна.

— Я жартую.

Яків обережно глянув через плече.

Ірена сіла на підвіконня, заклала ногу на ногу і закурила.

6.

— Улун має пряний аромат з нотками сушених яблук. Смак м'який, післясмак теплий, з нотками сухофруктів. Цей чай збирали й обробляли вручну, без застосування ароматизаторів.

— Ти що, етикетку напам'ять вивчила?

— Ні, мала коханку, яка вела чайні церемонії у нас в клубі, — байдужо озвалася Майя. — А ти чим займаєшся?

— Я... я співаю... Я живу... Я не знаю, чим я займаюся... Гриби їм... Вірші потім пишу гекзаметром. Он, композитора шукала собі для пісень. А, згадала! Я витягую рибалок із черева риби. Деколи рибалка ловить рибу, а часом риба ловить рибалку, таке буває, от я і витягую рибалок з риби.

— Навіщо? — спитала Майя.

— Та знічев'я. Нічого ж немає, от робити їй нема чого. От я їй не роблю нічого.

— А тепер? Робиш?

— І тепер не роблю. А навіщо? Мир і любов. Зорі на небі. Камін горить.

— Але ж ти щось робиш, — не витримала Майя. — Ти лежиш!

— Ні, я нічого не роблю. Це в тебе невроз, тобі здається, що я щось роблю. — Йоланта розляглася на подушках. — Як добре нічого не робити! Пощастило жінці!

Здається, фраза Йоланти таки поцілила. Майя озвалась:

— Ти хочеш сказати, що я завжди чую суб'єктивно і що я впливаю як спостерігач на результат експерименту?

— Майє, попустися, нічого я не хотіла цим сказати. Який експеримент, ти шо. Розслабся. Можна ще чаю?

7.

— Ой, дівчатка, годі вам нудити, — озвалась Яна. — У нас є «Бехерівка». Яків, ти будеш «Бехерівку»? Я принесу...

У вікна вдарило світло фар.

— Опа, у нас гості! — гукнула Яна.

Якову здалося, що в будинку враз потемніло. Йоланта засміялася дивним сп'янілим сміхом. Вона дивилася в стелю, її очі блищали.

— Яка я рада, що ви запросили нас, Якове! У вас тут ТАК цікаво!

— Я відкрию, Майє, не парся, — сказала Яна з коридору, порпаючись у дорожній сумці. — А, ось вона. Ну всьо, дівчатка, хлопчики приїхали, зараз вмажемо «Бехерівки». Обожнюю «Бехерівку».

8.

— Ще «Бехерівки»? — спитала Яна у Богуся. — З дороги освіжитись?

— Мені теж, — попросив Матвій.

Чоловіки сиділи за столом. Яна обслуговувала гостей пляшкою «Бехерівки», Ірена і Майя

винесли грінки, сир, масло вершкове і масло вершкове з оливками.

— Яно, ти можеш не курити біля мене? — озвався Іван.

— Ну йоптіть, Іван, я ж дама. Не заважай, я слухаю пана Богуса. Так, так, пане Богусе, і що було далі?

— О, панно Яно, нас відпустили, як тільки ми показали наші посвідчення. Вони були дуже милі...

— Братику, — позвав Якова Матвій. — Виїдемо покурити? Пане Богусе, ви як? По сигаретці? Ні? З дівчатами посидите? Тоді ми з братом виїдемо на пару хвилин. «Бехерівку»? Так, «Бехерівку» зі собою беремо...

Брати накинули на себе пальта і в хатніх тапках вийшли на поріг.

Тільки світло від ліхтаря на порозі світило жовтим, а далі, довкола, в поля, залягла ніч.

9.

— Коротше, Якове, слухай сюди, — заговорив Матвій, розкуривши сигарету. — Симфонія буде звучати на відкритті стадіону

у Львові. Потім ми її швиденько продаємо полякам, і вони з неї роблять офіційний гімн Євро дві тисячі дванадцять. Вони скрізь пропишуть, що автор — поляк, там вже є одна людина, усе буде чисто. Українського сліду нам не треба.

— До чого така секретність? — запитав Яків.

— Великі темні отці вже тут.

— Великі темні отці у Львові? — спитав Яків.

— Вони тут. Вони замовляють нам шоу. Ти пишеш симфонію, я все обставляю, як положено. Рука об руку, брате. Це яскраво. Був методологом, а завжди мріяв стати шоуменом.

— Ти знаєш, ваша секретність, вона збиває з пантелику.

— Якове, ти мене знаєш, я не люблю нудити. Давай я скажу тобі просто. Якове, це шоу. Від початку і до кінця. І називається воно «Апокаліпсис». Я працюю в компанії, якій п'ять тисяч років. П'ять тисяч років! Хіба це не дивовижно? Я ще ніколи не відчував такого піднесення! Можеш мене привітати — тепер я очолюю українську філію! — Брат

хильнув ще «Бехерівки», витер губи і продовжив: — Нам потрібен вівтар. Кращого, ніж новий стадіон у Львові, ми не знайшли. За дислокацією, за історичним, за соціальним контекстом. Я сказав панові Богусу: якщо ми хочемо містерії, якщо ми хочемо шоу, від якого буде трепетати цілий світ, все, що нам потрібно, — це Донецьк і Львів. Все інше зроблять за нас самі глядачі.

— Ви що, граєте у фашистів?

— Це фашисти грали у нас. А ми просто забавляємо публіку. На планеті сім мільярдів глядачів. Наше кредо — «шоу маст гоу он». Я панові Богусу сказав: мій брат, тільки він може написати таке. Архетипи, символи, приховані послання — це все його парафія. Якове, твою симфонію будуть досліджувати музикознавці. Вони будуть шукати зв'язки, альянзи, ключі до розуміння того, що ж відбувалося дві тисячі дванадцятого у Львові. Тільки мій брат, сказав я їм, настільки схиблений, щоб писати симфонію до кінця світу.

— Я маю написати симфонію до кінця світу?

— Так, ти маєш написати симфонію до кінця світу. Це твоя нагода стати великим! Мовчи, не кажи нічого, я знаю, ти в захваті.

— Я в легкому шоці.

— Тим краще для симфонії. Слухачі теж мають бути в легкому шоці. Нині у світі стільки комп'ютерників, стільки юристів, стільки економістів! А нам катастрофічно не вистачає сценаристів. Нам не вистачає композиторів. Нам не вистачає драми! Особиста драма вже нікого не турбує. Драма нації — це драма на щодень. Кожен день когось підривають. Десь відбувається геноцид. При цьому людей не меншає! Їх більшає! І їх потрібно забавляти! Якове, роботи — непочатий край. Ми беремо нову висоту, щоб освіжити сприйняття дійсності. Ми говоримо про агресивних прибульців. Ми говоримо про астероїд, який може перелабати нашу планету навпіл. Ми говоримо про чіпи, які вживлятимуть під шкіру перед кінцем. Ми говоримо про те, що час може закінчитися і ніколи не буде ніде і нічого!

— Я не впевнений, що я хочу сприяти силі, яка це чинить.

— Тут, брате, я відповім тобі словами товариша Крішни, які він сказав товаришу Арджуні перед битвою на полі Курукшетр. Ти композитор, і твій обов'язок — писати музи-

ку. Вони вже всі і без того мертві, тому йди і виконуй свій обов'язок.

10.

— Панове, я, мабуть, залишу вас із дівчатами, щось я притомився. Піду відпочину. У мене ж робота. Я звик уставати вдосвіта.

— Ідіть, маестро, і ти, Майє, теж іди відпочинь, ми тут про гостей потурбуємося, — сказала солодко Йоланта.

11.

— Мені не подобається, що ці дівчата приїхали у наш дім, — сказала Майя, коли вони залишилися вдвох.

— Що тобі в них не подобається?

— Мені не подобається, як вони розмовляють, як вони поводяться зі мною і з тобою, і взагалі, мені все це не подобається, Якове. Чим ти тут займаєшся, чому раптом приїжджають ці дівчата. Я тебе знаю два місяці, і я не знаю, що мені тепер робити.

— Задуматись над самоідентифікацією?

Майя навідліг вліпила йому ляпасу.

Яків незворушно відповів:

— Моя порада: стався до їхньої присутності як до неминучого ходу історії.

— Ти хочеш, щоб я поїхала геть? Ти цього добиваєшся?

— Ні, я хочу, щоб ти залишилась.

— Ти хочеш жити шведською сім'єю?

— Я хочу спокою. Просто оберігай мій спокій, поки я писатиму цю довбану симфонію.

— Поговоримо завтра. Я втомилась. Мені все це не подобається. Завтра я вирішу, що мені робити.

12.

О четвертій Яків прокинувся. Накинув плащ і вийшов надвір.

Надворі було ще темно. Усе подвір'я покрив іній. Яків трусився і стукав зубами.

Сон покинув його, оголивши пустелю розуму — розвалені машини, крани, діряві від корозії будівлі мегаполісу, вимерзлий під інеем метал до самого обрію.

Голова гуділа від переповненості хаосу хаосом.

«І-Цзин». Гексаграма 29. Подвійна безодня.

Зробити хоч щось у такому стані — ну хіба це реально?

Повернувся до хати. Одягнувся у чисте. Сів за клавіші.

Нічого.

З нього не текло нічого. Ні краплі музики, ні біта звуку.

VIII

Колісниця Господа мого

Andante (не поспішаючи)

1.

На веранді мирно бесідували про погоду Богус і Майя.

— Маестро, ми в очікуванні, — сказав Богус, коли Яків спустився до сніданку.

— Вітаю. — Яків потис руку Богусу і сів у крісло біля Майї. Та була у білому. Вдала, ніби не помічає Якова. — Я працював із самого ранку.

Богус кивнув.

— Маестро, ваші зусилля безцінні. Ми вдячні вам за відданість ідеї. Крім того, як куратор мушу зауважити, маестро, що у вас тут — творча атмосфера! Знаєте, жертвою стереотипів може стати будь-хто. Я малював собі відлюдькуватого творця у хаті-мазанці на краю села.

А тут — цілком світське життя! Трансцендентно! Просто трансцендентно! А ваші музи? Вони чудові! Цей сніданок — це епоха Відродження! Хліб, сир, овочі, кава. Фламандія і малі голландці. Сніданок у зимовому саду. Скільки світла! Скільки північного світла! Маестро, чи не пробували ви малювати?

— О, маестро проснувся. — У зимовий сад зайшов Матвій у майці і хатніх штанях. Від нього війнуло лосьйоном після гоління. — Ну що там, покажеш нам нині симфонію? Я думаю, пан Богус хотів би вже щось послухати.

— О ні, там ще нема що показувати...

— Нумо, не встидайся. Усі свої.

— Куди такий поспіх? Я не хочу спекулювати ідеями. Усе має бути пристойно, естетично. Ще є час...

— Якове, у тебе був місяць на те, щоб підготувати все пристойно й естетично. Дай щось послухати... — Матвій придивився до Якова уважніше. — А ти взагалі писав щось?

— Я...

— Які дами! Які мадемуазелі! — Матвій устав назустріч Йоланті.

Зі сну Йоланта чарувала дитячою припухлістю і нахабно цим користувалась.

— Да-а, ми да-ами, — потягнулась, позіхаючи, Яна.

До сніданку вона прийшла в салатовому костюмі з заячими вушками на каптурику.

Ірена мовчки сиділа на підвіконні, курила і дивилась у вікно. За вікном летіли сніжинки.

Матвій зайнявся дівчатами.

Яків непомітно вийшов з-за столу. Пішов, замкнувся у майстерні.

Увімкнув комп'ютер, запустив Інтернет і сів дивитися серіал.

2.

— Я ж сказав: до мене не заходити! — гаркнув він Йоланті, коли та без дозволу зайшла у його кабінет.

— Ти працюєш?

— Як тут попрацювати, коли всі туди-сюди бігають. Ми домовлялися, що ви приїдете допомагати, а не заважати.

— Сонце моє, не сердься. Ми домовлялися, що відповідальний за роботу ти сам, а те, що вийшло, ми віддаємо Головному.

- Якому ще головному?
- Тому, кому це все належить.
- Я відповідальний за це.
- От і добре, рибонько. Не бійся, ми вже тут. Ми тебе проведемо. Я прийшла переказати тобі від Яни, що твій брат Матвій — великий хуліган. Не знаю, до чого це вона. А ще я хочу сказати, що ми всі разом ідемо на прогулянку до озера, і тобі треба піти з нами.

3.

Прогулянка з Богусом до озера тривала недовго — було холодно.

Дівчата бігали довкола чоловіків, Яна кричала, що хоче собаку, і просила Богуса і Матвія подарувати їй одну, щоб вона ходила з нею на прогулянки. Йоланта питала, коли ж маестро почне вчити їх музики.

Яків кутався на все це глибше в шалик.

4.

Дорогою від озера Богус узяв його під руку і сказав:

— Я старий чоловік.

Яків мовчав.

— Мої очі йдуть вперед, на шоломи іспанських завойовників, — тихо додав Богус.

5.

Яків повернувся у свою кімнату і зрозумів, що, виходячи, забув замкнути її на ключ.

У кімнаті не було нікого.

Було тільки враження, що речі не на своїх місцях.

У роті пересохло.

6.

«Піди скажи братові».

«Ні, він скаже це ввечері. І взагалі. Увечері він їм скаже все, що думає».

«Розвалити все. Не залишити каменя на камені».

«Так. Розвали все».

«Зараз, заспокоюся трохи».

Яків поліз на «Фейсбук», відкрив сторінку Йоланти і прочитав свіжий допис. Користувачу «Яна Стрейнджлав» це подобалось.

«Пам'ятаєш буддійську притчу про колісницю? Монах Нагасена розповідав її цареві Мілінді, щоб проілюструвати велике очевидне. Він попросив царя привезти колісницю, запряжену кіньми. Нагасена розпряг колісницю і спитав:

— Чи коні — це колісниця?

— Ні, достойний, коні — не колісниця.

Тоді монах зняв із колісниці колесо і спитав:

— Чи це колісниця?

— Ні, достойний, це не колісниця, — відповідав правитель.

Так монах знімав деталь за деталлю, запитуючи в царя, чи є ця деталь колісницею. Щоразу правитель змушений був казати, що це не колісниця.

Коли від колісниці залишилося саме дишло, монах спитав:

— Чи це колісниця?

— І це не колісниця, достойний! — сказав правитель.

— Де ж тоді колісниця? — спитав монах».

У чаті вискочило послання від Йоланти.

«Шановний композиторе!

Ми внизу з вашим братом весело проводимо час, розповідаємо історії. Чи не хочете долучитися до нас, коли ви вже не пишете, а лазите по Інтернету?:))»

7.

Увечері за чаєм зібралася вся компанія. За шибами виднілась гола земля. До землі примерзло все, що на ній було: вода, листя, повалені дерева, жаби, миші, їжаки. Матвій розказав, що за ніч у Львові замерзли четверо безпритульних.

Небо залишалось прозорим. Захід мав колір гнилої вишні. На сніг, що прикрив би звірства морозу, годі було надіятись.

Яків, набравшись нахабства, пішов униз.

Він збирався висказати їм усе, що думає.

І покінчити з цим раз і назавжди.

І хай буде, що буде.

Йому байдуже.

8.

— Якове, Матвій сказав нам, що ти соліпсист? — спитала Йоланта, як тільки Яків спустився

у сад. Вона прийшла з душою, з вологим волоссям, загорнута у мокрий перламутр, який у деталях стікав її грудьми.

Яків глянув на Матвія.

Матвій знизав плечима і розвів руками.

— Я їм пояснив, що людина, яка не вважає інших людей реально існуючими, називається соліпсистом. Тому я їм сказав, що ти — соліпсист. Ти ж ігноруєш замовника, ігноруєш представника замовника, навіть мене, свого брата, ігноруєш. Напевне, думаєш, що можеш так чинити із замовленням?

— Ти лазив до мене в кімнату.

— Ти нічого не написав. Ти навіть не сів.

— Ти лазив у мій комп'ютер, Матвію! Якщо чесно, ти вже заграв мене...

— Якове, тут дами, ну що ти...

— Так. Я соліпсист. Я — соліпсист. Ідіть всі в сад. І я не збираюся писати вашого дурного замовлення.

— Ти що, мученицької смерті хочеш? — Матвій нахилився вперед до Якова. — Хочеш як ранні християни? На хрест хочеш? У клітку до бультер'єрів хочеш?

— Мене не повідомили, що за проект ми робимо.

— Я ж тобі сказав: симфонія до відкриття Євро дві тисячі дванадцять.

— Я не знав, які цілі переслідуються.

— Ти — не знав?.. Не вірю. Та і який на хер тобі інтерес, що за цілі? Я ж тобі сказав: не твого ума діло, розберуться без тебе. Ти — ремісник. Твоє діло — робити товар в означені терміни. Окстись, Якове! — Матвій грюкнув долонею по столу. Він розчервонівся. — Соліпсист він, курва.

— Ви мене не змусите.

— Ой, а що тут у вас таке робиться? — промуркотіла Яна, впливаючи у камінну. — Йолка, що за двіжуха? Ти їм що, «Бехерівки» налила?

— Вони такі швидкі, як діти! Яків тільки зайшов, а вони вже посварилися. Матвій назвав Якова соліпсистом, а той сказав, що симфонію писати не буде.

— Симфонію писати не буде? Типу, образився? Масічка, не ображайся, Матвій не мав на увазі нічого поганого. Як він назвав Якова?!

— Соліпсистом.

— А це що таке? А, це тіпа коли інших не помічаєш? Та, Якове? Ти соліпсист?

— Так, я — соліпсист.

— І що, симфонію через це писати не будеш?

— Не буду.

Яна сіла і замислилась.

А Матвій звернувся до Богуса; той тихо пихкав люлькою біля каміна.

— Пане Богусе, ви тільки не гнівайтесь, вам не доведеться нічого робити. Я розумію, ви — куратор, але дозвольте, я сам все владнаю. Я знаю його як облупленого, він зовсім не це мав на увазі. Яків — він же талантище. Геній! Тронутий, але ж геній, не посперечаєшся. Як шкода, що батька немає — він би його швидко до симфонії посадив...

— Ні-ні, що ви, я розумію, це ваше сімейне життя, я тут втручатися навіть гадки не маю. Он як, соліпсист! Але я справді погоджуюся, симфонії це аж ніяк не стосується...

— Так і я ж йому про те саме. Пане Богусе, ви тільки не хвилюйтеся, я сам все владнаю...

— А я от що хотіла спитати, — озвалась раптом Яна. — А соліпсист може бути гоміком?

— Яна, ну що ти таке питаєш? — обурилась Йоланта.

— Ну, йому ж не запахло мало бути... Я в цьому смислі питаю...

Повисла гнітюча тиша.

У комині завивав вітер.

Богус розкурив люльку з вишневим тютюном. Яків озирнувся, не знаючи, куди тепер себе діти.

— Богусе, можна глянути на ваш портсигар?

— Звісно. — Богус передав бляшанку Якову.

— Це Дарвін? — поцікавився він.

Цікава річ — цей портсигар. На чорно-білому естампі за письмовим столом сиділа мавпа. Мавпа сперла голову на підборіддя. На мавпі було пенсне. Погляд мавпи спрямований у вікно, на дещо, схоже на чорний соняшник.

— Так, маестро. Це Дарвін. Він спостерігає сонячне затемнення.

Яків повернув портсигар Богусові.

— І що ж бачить Дарвін? Низку перероджень від мавпи до «Бітлз»?

— Невідомо. Можливо, думає, що людина відрізняється від тварини тільки тим, що курить.

— Ви вірите у походження людини від мавпи?

— Словосполучення «походження людини» для мене суто поетичне. Реальна людина — ось

що цікаво. Esse homo — ось людина. — Богус
вказав на Яну. — Реальна. Усе інше — поезія.
Поезія залишає місце для свободи. Ви пого-
джуєтесь?

- Я втомився від поезії. Для мене поезія —
це некло.

- Може, ви просто граєте не за ту команду?
Яків замовк.

- Богусе, а ви любите розказувати істо-
рії? — спитала Йоланта. — Я страшенно люб-
лю красиві історії.

Дівчата продовжили ненав'язливе розпиван-
ня «Бехерівки».

Яків піднявся, не кажучи ні слова, вийшов
і замкнувся у своїй кімнаті.

9.

І цієї ночі Майя лягала спати сама.

10.

Десь близько одинадцятої, коли вже всі мали
спати, дім було стривожено криками.

Яків збіг униз подивитися, що відбувається.
Спустилися подивитись також Майя та Іван.

Біля зачинених дверей ванної стояла Яна. Вона шкреблася у двері і приказувала:

— Масічка, ну пусти, дай я з тобою поговорю...

З ванної долинали ридання Йоланти.

Матвій, голий, стояв під дверима.

— Відчиняй, кому кажу! Відчиняй, мерзота! Я тобі покажу «гратися». Узагалі скабаніла...

— Та йди ти, чуєш? Знайшовся тут фраєр... — Яна сказала це так презирливо, що Матвію забракло слів. Він розвернувся і, бурмочучи прокляття, пішов.

-- Що сталося? — спитала Майя.

— Я не знаю, — буркнула Яна. — Все нормально. Масічка, він вже пішов, впусти мене.

Двері у ванну прочинилися, і Яна прослизнула в щілину. Двері зачинились, і знову почулося гірке ридання.

11.

Яків зупинив Майю, взяв її за плечі і спитав:

— Ти як?

Майя не озивалась.

— Та що це таке з вами сталося?

Майка, не повертаючись, знизала плечима.
— Ти плачеш? Чого ти плачеш?
— Нічого, — прошепотіла Майя крізь сльози.
— Тоді чого плачеш?
— Страшно, тому й плачу...
— А чому страшно? Чому страшно?
Майя знову знизала плечима.
— Щось зрушилося між нами і більше не буде таким, як колись.
— До чого тут ми?
Майя тихенько заридала. Яків обійняв її і з жахом зрозумів, що не відчуває нічого.

12.

Богус сидів сам біля палаючого каміна.
Люлька давно згасла.
Іноді він підкладав ще поліно. У комині вивітер. Була третя ночі.
У двері в сад щось зашкреблось.
— Коханий, це я.
У дверях стояла рачки Йоланта. Кішечкою вона підійшла до Богуса і потерлася головою об його коліно.
Йоланта була голою.

— Ти такий мужній, — сказала вона йому на вухо, опинившись у нього на колінах. — Як ти мене знайшов? — промуркотіла вона, послаблюючи його краватку. — Ти дозволиш мені погратися ще трохи? Я ще не награлась. Дозволиш? — Йоланта зазирнула йому в очі. — Мій безцінний. Ще трішки... — Йоланта відповзла, не зводячи з нього очей. — Ще трішки пограюся... Ще трішки...

Богус підклав ще одне поліно, і вогонь запалав яскравіше.

У комині вив вітер.

Епісодій третій

Музична партитура для голосу з українськими та латинськими текстами. Партитура складається з семи рядків нот, кожен з яких має відповідний текст під ним. Текст українською: СВА-ГЫЙ БЕЗ - СМЕРТ- НЫЙ ПО-МНІ- ЛХИ НАСЪ. Латинський текст: АЛЛHАЪ .і .а, АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .і а. АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .іа. АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ іа, АЛЛHАЪ . і - а.

СВА-ГЫЙ БЕЗ - СМЕРТ-
НЫЙ ПО-МНІ-
ЛХИ НАСЪ

Гласъ - А:
АЛЛHАЪ .і .а, АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .і а.
Гласъ - А:
АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ .іа.
Гласъ - А:
АЛЛHАЪ .іа, АЛЛHАЪ іа, АЛЛHАЪ . і - а.

IX

Золота чайка перепливає безодню

Allegretto (рухливо)

1.

Богус застав Якова в зимовому саду за роялем. За вікном щойно бралось сіріти, але великі вікна давали досить світла, щоб опредметити терасу.

— Вітаю, маестро! — озвався Богус. — Дівчата казали, що ви підіймаєтесь рано.

— Вітаю, — сказав Яків, не відриваючись від клавiш.

— Шнітке? — спитав Богус.

— Сильвестров.

— Концерт для фортепіано та віолончелі?

— «Метамузика».

— «Метамузика»... Хм...

Богус поставив на вогонь каву.

— Маестро, я так розумію, у вас виникли проблеми з виконанням замовлення? Ви турбуєте великих отців. Високе дерево низько гнеться, маестро. Ви не забули історію про Ніл?

Богус назвав кілька імен.

Яків припинив грати на фортепіано і повернувся до Богуса.

— Ви знаєте, Богусе, я теж людина образного мовлення. Якось раніше було соромно в цьому признатись, а при вас — ні. Так от. Богусе, ви бачили Гімалаї?

— Ні.

— Величні гори. Один олігарх вирішив дізнатися, в чому ж великий секрет життя. Він зібрав великий почет із джипів, коней, коліниць і рушив у Гімалаї, шукати мудреця, який знав відповідь. Мудрець жив на вершині високої гори, далеко в Гімалаях. По дорозі почет олігарха падав у глибокі ущелини, їх шматували дикі звірі, вони тонули на переправах через гірські ріки. Але олігарх не здавався. Коли біля нього нікого не залишилося, він пішов далі сам. Його мобілка сіла, його паспорт розкис, а кредитну картку вирвало з рук ві-

гром. Нарешті він дійшов до печери, в якій жив відлюдник.

— Он як.

— Так. Отже, олігарх спитав у відлюдника: «() достойний! Скажи мені, в чому великий секрет життя?» Відлюдник оцінив зусилля вельможі і відказав: «Я розповім тобі, в чому великий секрет життя. Слухай уважно. Секрет життя в тому, що життя — це ріка». Олігарх подивився навколо, чим би кинути у відлюдника, щоб одразу прибити, але той жив бідно і в печері нічого не було. Тоді олігарх закричав у гніві:

— Я втратив усіх своїх слуг, усі мої джипи і колісниці залишились на дні глибоких ущелин! Мій телефон сів, мій паспорт розкис на гівно, перепрошую, мою кредитну картку здуло вітром! І я пройшов стільки кілометрів, щоби почути, що життя — це ріка?

Відлюдник оцінив самовладання олігарха і сказав:

— Добре. Добре, ти переконав мене, ти — достойний. Я розкрию тобі справжню таємницю життя. Життя — це не просто ріка. Це дуже велика ріка.

— Привіт темним отцям! — Яків грюкнув кришкою рояля, встав і пішов у кабінет.

Майя вже поралась біля столу, нарізаючи хліб на тости найдовшим ножем у домі, і Богус задивився на блиск його леза.

— А де ж наш Іван? — поцікавився Богус у Майї. — Учора я не бачив його до вечері. Майє, скажіть, Яків любить свого брата? А Іван — він малює?

2.

— Милій мій композиторе, ти видаєшся розбитим, як стара барабанна паличка. Дозволь тебе приголубити...

— Не чіпай. Жертви твоїх ніжностей не спали цілу ніч. Навіщо ти з Матвієм так учинила?

Йоланта всміхнулася і розправила волосся.

— Він би нам тільки заважав.

— Що ти верзеш...

— Він би не заспокоївся, поки не досяг мети. Мені не подобається таке ставлення. Він би набридав. Він страшенно нав'язливий. А ще він би заважав нам.

— Вам?

— Ні. Нам. А твоя увага, композиторе, повинна бути у творчості, у божественних звагах. Я зроблю все, щоб ніхто не відволікав тебе.

- Не забагато береш на себе?
- Жінка мусить турбуватися про земне, аби чоловік міг прориватись у небеса.
- Як заманливо. Чому в тебе ця посмішка?
- Не знаю, композиторе. Може, у тебе є здогадки?
- Ось, тримай. Лекція перша. І не усміхайся так.

3.

() третій дня біля будинку загуркотіла машина. З базару повернулися Матвій і Богус.

— Що це таке? — спитав Яків, вказуючи на третього персонажа, котрий зайшов на веранду разом з Матвієм і Богусом.

— Пане маестро! Ми з вашим братом заїхали на ринок — на Краківський. Там я виконав усі покладені на мене панною Яною повноваження. Його звати Месьє. І він повністю ваш.

У коридорі сидів дорослий чорний пудель. Через брак такту він завалився боком, виставивши привселюдно докази того, що він справді пес.

— Який пудельок класненький, — сказала Яна. — На-на-на!

Пудель підбіг до неї і вперся мордою між ніг.

— Дякую за уважність до моїх гостей, пане Богусе. Але чому пудель? — спитав Яків.

— Так, пане, це хороше запитання. Я запитував себе: «Може, нам потрібен ротвейлер? Ні, це не може бути ротвейлер. Тоді, може це ризеншнауцер? Ні, це не може бути ризеншнауцер. Може, це вівчарка?..»

«Месьє» — подумки повторив Яків.

4.

За столом зібралися всі: Богус, Матвій, Іван, Яків, Майя, Іра, Яна і Йоланта. Йоланта запитувала, кому ще рагу, і докладала салату. Богус попросив дві порції. Матвій з'їв три.

Рагу в Йоланти вдалося в'язким, перченим, духмяним. Воно стікало соками розпашілої розкішниці.

Майя відварила рис для себе.

5.

Коли за столом запанував ситий дух, озвалася Майя, пантера із зеленими очима.

— Пане Богусе, що ви думаєте про кінець світу? Найближча дата — це дві тисячі дванадцятий, рік вашого чемпіонату. Адже гра в м'яч пішла від майянців.

— Так, це була ритуальна гра, гра-містерія. Грала двадцять гравців, по кількості богів у пантеоні. Вони жбурляли одне одному важку каучукову кулю. Майяський Всесвіт лежить на чотирьох кольорах: на червоному, білому, на синьому і на жовтому. Чотири стадії, дві сторони, один всесвіт. Я маю на увазі один м'яч.

— Як прапори Євро дві тисячі дванадцять. Прапори Польщі та України.

— Так, Майє. Невідворотність на те й невідворотна, щоб ставатися. Я не задумуюсь над тим, що буде у дві тисячі дванадцятому. Хто знає, коли наступить мій дві тисячі дванадцятий? А коли може наступити дві тисячі дванадцятий для вас?

— Фінальний матч буде у Донецьку, — додав Матвій. — Уяви собі, Майє. Стадіон «Донбас-арена». Прожектори. Трибуни. Ринат Ахметов. Біля нього — Чарльз Дарвін. Над полем — повне сонячне затемнення. На трибунах — танці святого Вітта. До кінця світу —

три хвилини, рівно три хвилини. Байдужим не залишиться ніхто. — Матвій заговорив голосом спортивного коментатора: — Отже, арбітр подає м'яч, м'яч переходить до Кетцалькоатля, пас на Перуна, небезпечна ситуація на штрафному майданчику, напівзахисник Калі-Юги Тескатліпока намагається зіграти проти правил, знову Лакшмі-Нараяна... пас на Алу Парата, Алу Парата обводить другого напівзахисника Уцілопочтлі... Передача на Кецалькоатля... ГОЛ!!! ГОЛ!!! Такого екстазу ми ще НЕ ВІДЧУВАЛИ!!! «Шамбала» — чемпіон!

Йоланта заіржала.

— Вибачте, — сказала вона, заспокоївшись. — Знесло голову. Так смішно!

Богус кинув, мовби між іншим:

— У дві тисячі дванадцятому відбудеться вирішальний матч, Якове. Уявляєте звучання своєї симфонії на відкритті цього чемпіонату?

Яків захитав головою. Схрестивши руки на грудях, він сидів окремо від усіх, як засохлий корінь.

— Ні, її не буде.

Яків глянув на Матвія. Матвій закотив очі до неба, встав з-за столу і пішов на кухню.

«Ну от. А ти хвилювався. Ти переміг!»

Яків відчув жар по ногах. Передчуття свободи.

— Матвію, що ти задумав? Зупинись! — зойкнула Майя. Яків встиг тільки побачити лезо ножа, яке зблиснуло біля його очей, і крехтання липучої стрічки. До чого тут стрічка?

Яків почав видиратися, але було вже пізно. Матвій заламав йому руки за спину і змотав їх скотчем. Майя (було чути, що їй бракує повітря) кричала:

— Ти що робиш?! Матвію, зупинись! Годі! Ти що, здурів?

Матвій заламав йому ногу і примотав її до ніжки стільця. Пара секунд, щоби примотати і другу.

— Ну ось, тепер все нормально. Пане Богусе, ви не лякайтесь, це в нас суто сімейні розмови. Не зважайте, продовжуйте. — Матвій втер піт із чола. — Що там ви розповідали про Марію-Антуанетту?

— Ах, Марія-Антуанетта? Марія-Антуанетта з роду Габсбургів була певна, що впливала на хід подій за допомогою колоди карт. Розкладаючи пасьянс, вона вважала, що світ розуміє і слухається її. Коли почалась Фран-

цузька революція, королеву кинули до в'язниці, щоб відсікти їй голову. Марія-Антуанетта цілу ніч розкладала пасьянс, який повернув би світ так, щоб страту відмінили. Її застали за незакінченим пасьянсом. Її останні слова на ешафоті були такі: «Майже вдалось».

— Ти чуєш, Якове? Майже про тебе історія. Так-так, продовжуйте, пане Богусе, я повернуся за хвилику. А ти, — він показав ножем на Майю, — навіть не думай йому допомагати. Ти зрозуміла мене? У кут. Отож-бо.

Матвій побіг на другий поверх.

— Боже, що це робиться! — Майя схопилась за голову. Вона кинулась відв'язувати Якова. Але Матвій прийшов швидше, ніж та встигла щось зробити.

— Я ж сказав: не підходь. Це не твоє діло. Він — не твоя сім'я. Він — моя сім'я. Це ти звільнила мамину кімнату без мого дозволу?

— Так, я там...

— Дуже дякую.

— ...займалась йогою...

— Ти не проти займатися відтепер йогою в іншому місці?

Матвій одним рухом перекинув стілець з Яковом на задні ніжки.

— Ви спілкуйтесь, спілкуйтесь... А ми з братом підемо писати симфонію.

І Матвій потягнув крісло з Яковом до сходів.

6.

— Якове, ти не уявляєш, як мені неприємно це робити. Неприємно... і важко... — кречав Матвій, тягнучи крісло з братом по сходах. — Мені дуже, дуже шкода, що так відбувається. Я так і знав, що ти викинеш якийсь фокус.

— Та який фокус? Ви робите світові катастрофи! Ви чините геноцид!

— Не перебільшуй наших заслуг, Якове. Я роблю це для твого ж блага. Соліпсист хрнів, — сказав Матвій, затягуючи крісло в мамину кімнату. — Тебе що, для цього тато з мамою зробили? Так, і щоб ніяких дурниць мені. Ніж дуже гострий. Я хвилююся. Я можу психанути.

Матвій розрізав липучу стрічку і висмикнув з-під Якова стілець. Той повалився на підлогу.

— Зроби те, що маєш зробити, і живи достойним життям! — сказав Матвій уже на

порозі, тримаючи в руках ніж і крісло. Вийшов і замкнув двері з іншого боку на ключ.

— Я що, кров'ю маю вам на стінах писати симфонію? — прокричав Яків у двері. — Тут нічого немає.

За якийсь час двері відчинились, і Матвій кинув у кімнату жменю маркерів.

Х

Чорний заєць, червона рука

Andante non troppo
(неспішним кроком)

1.

Усе товариство сиділо тихо.

— Ти, — сказав Матвій до Майї. — Я тебе знаю. Можеш залишатися. Щоб ніяких підпалів дому. Знайду твоїх батьків і спалю їхню хату, щоб ти зрозуміла. Щоб ніяких, ти зрозуміла? Це тобі не романтичне кіно. Ніяких підкопів, таємного визволення, ніяких замахів на головного наглядча. Завтра мені потрібно з'їздити в Київ. Я приїду і перевірю, чи не було диверсій. І перевірю, що там наш маєстро. На хліб і воду його. Ти відповідаєш за нього, затямила?

Майя зрозуміла, що настав момент, за яким вона плакала, коли слухала Марі Лафоре,

коли думала про Львів. І від її рішення залежить усе.

2.

Їй уже давно не п'ятнадцять, не шістнадцять, не вісімнадцять, а вона однаково лажає. Є життя, яке треба прожити, і найліпше, що можна з ним зробити — це дозволити йому ставатися.

Зрозумівши це, Майя, аж до сьогодні, ставила раз за разом той сам диск — нью-ейджівський збірник з піснями Олівера Шанті, Кітаро, Вангеліса та інших композиторів, чия музика відповідала мотиву океанічної любові.

Врешті-решт, Йоланта справді дівчинка для сексу. Не більше. Досить подивитися на неї, на її манеру малюватися і вдягатися — це якийсь ескорт-сервіс, а не людина.

3.

З Матвієм Майя тримала дистанцію ще у Києві, відколи він спробував оволодіти нею на йога-студії.

У задзеркаллі залишався тільки Іван. Він найбільше годився для того, щоб розрядити емоції.

Емоції нагромаджувалися.

Їх ставало тим більше, чим сильніше Майя намагалася розібратися у собі і в тому, що з нею відбувається.

Уже не пригадати, який то був день по маїяському календарю, коли Майї довелося зустрічати Богуса самій за сніданком. Скоріш за все, то був день флейти — день видихів на самоті: зітхання від смутку, втомленого зітхання, зітхання за коханим. А ще зітхання від праці, від оргазму наодинці, від куріння блакитного лотосу, від полегшення і від безглуздо потраченого дня. Майя зрозуміла, що флейти — її астрологічний знак у космосі Якова. При згадці про Якова ставало самотньо.

Самотньо зустрічати Богуса випало саме на флейти.

4.

Майя вчила з Іваном уроки, бо вирішила замінити йому матір. Вона багато читала, знала,

що це перенесення, розуміла, що тут змішані спогади про Анатолія. Нічого більше зробити з цим не могла.

Вона загубила свій шлях ще там, у дитинстві. А блукати у пільмі більше сил не було.

Вона поставила все на Якова і гадала, що він приведе її назад, у початок всього. Туди, де вона втратила себе.

Де смисл, сильніший, ніж рік 2012, туди, де є заради чого жити і є за що вмирати. Де є щось більше, ніж нейрофізіологічні реакції, і де не конче має відбутися те, що вона побачила у снах і витлумачила з жестів та поглядів.

Але завтра вона буде плакати не через печальний зміст своїх снів. На ранок вона розбереться у символах свого сновидіння, зробить висновки — і нічого не зміниться. Майя знала це і нічого не могла вдіяти. Вона падала.

Майя запалила ароматичну паличку. На упаковці з паличками вона прочитала гасло фірми — найкращий рекламний слоган за всю історію людства. «Everyone has a reason to pray — кожен має причину помолитись». Хіба не фантастично?

Вона помітила в собі схильність брати над ним перх. З Іваном вона мала незаперечну перевагу – бо хто він такий? Йому зазедве виповнилося чотирнадцять, представник нарцисичного покоління емо. Не чув про гештальт-терапію і Вілбера, не сягав по Юнга і Грофа, не замислювався, що з усім цим потім робити.

Майя бачила сценарій їхньої взаємодії, намагалася вийти з нього і розуміла, що сама ж хоче ще.

Вона підтягувала його англійську відеолекціями Кена Вілбера із Youtube. Лекція, котру вони дивилися, була присвячена вищим холонам еволютивного проекту – тонкому і причинному рівням. Для малого ця лекція була приречена на нерозуміння, і Майя чекала, коли той покаже невдоволення. Малий сопів, але перекладав речення за реченням уголос, зупиняючи фільм на кілька секунд.

– Each of you has the sense of “I am”, and recognition of I-am-ness signifies the presence of Big Mind, – говорив маленький Кен Вілбер з монітора.

– «Кожен з вас має... сенс»...

— Відчуття, або переживання, — підказувала Майя.

— «...має відчуття або переживання»... оф... «переживання "я є" і»... не розібрав.

— «І розпізнання стану Самості позначає присутність Великої Свідомості». Слухай уважніше. — Майя пустила відео далі.

— You're aware of your own I-am-ness right now. It's the unavailable guide to big mind, and the only way to this is to be aware of the only think — the presence of I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am...

— Заїло, — прокоментував Іван.

Майя з роззявленим ротом дивилася на екран. Екран сіпало у петлі, голос Кена Вілбера повторював з колонок:

— I am... I am... I am... I am... I am... I am... I am...

— Неймовірно, — промовила вона. — Ти зрозумів, що сталося?

— Дай перезавантажу його, — відіпхав її Іван.

— Зачекай. Ти вдумайся, що сталося!

— А що сталося?

— Комп'ютер потрапив у стан Біг Майнд, про який говорив Вілбер! Наш комп'ютер

щойно усвідомив себе, знайшов своє Я! Прикинь, воно працює!

Іван не довіряв її захопленням.

— Ти усвідом! Комп'ютер зрозумів, що він існує. Це самадхі. Ми з тобою стали свідками самадхі. У нас у домі з'явилася просвітлена істота. Ти знаєш, що сім'я, в якій народився просвітлений, благословенна Богом, тому що він молитиметься не тільки за сім'ю, а й за все село?

— І ам... І ам... І ам... І ам... І ам... І ам... І ам... — повторював комп'ютер.

— Я в це не вірю, — буркнув Іван.

— Ти б ще спитав «що воно йому дає?» — розсміялася Майя. — У цьому домі стаються чудеса!

Іван піднявся і висмикнув з розетки триїник, до якого був під'єднаний комп'ютер. Монітор погас, комп замовк.

-- Ти що зробив? — спитала Майя.

— Він перезавантажиться, і все буде нормально.

Наглість, яку Майя почула в його інтонаціях, у його лінивій, пасивній, блудливій позі, розігнала Майчину злість до небезпечного градусу, і дівчина гепнула його рукою по сраці. Раз, другий, третій...

— Ай, ти що робиш! — обернувся Іван. Майя схопила його за руку, смикнула до себе і стала періщити долонею по цій наглій, самовдоволеній дупі. Іван видерся. Під горло їй підступили сльози.

— Ти що, здуріла?

Її рука гуділа і пекла. Умастила вона добре йому. Так йому і треба. Інакше з ним розмовляти не можна.

Майка піднялася і мовчки вийшла з кімнати.

— Гей, ти чого? — почувла вслід.

Безсилля й злість стискали їй горло, але Майя так і не змогла розплакатись і почала збиратися на прогулянку.

Просто все це зайшло надто далеко. Надто хворобливо. Надто надривно. Вона загралася. Все, що вона хотіла, — помститися, не більше. Натомість надривалося щось у зовсім іншому місці.

Завжди воно так. І головне — у поле ж не втечеш від себе. Довкола — сама ти.

6.

Того ранку Майя прокинулася, коли Якова вже не було в ліжку. Вона згадала, що відбува-

лося днем раніше, згадала, що Яків спав окремо, згадала сцену з Йолантою і Матвієм. Подумала, що її кінець таким і має бути. Психодрама, яка завжди з тобою.

Майя відігнала ці думки. Насправді все чудово.

Тільки от ця діра на серці, а так все чудово. По вікну барабанив дощ.

7.

На історії з Іваном вона всерйоз перейнялася тим, що з нею відбувається. У глобальних масштабах. What the blip do we know, так би мовити.

Була неділя. Яків замкнувся в себе. Ще нічого не відбулося, але Майя вже знала, що сьогодні вона пройде точку неповернення.

Циклон з Півночі ще тримав небо у сірій шкаралупі, і тільки на заході з-за хмар пробивалося світло, від чого небесний купол малювався золотом. Сонце було тьмяним, зимоним, нагадувало чи то комету, чи то гаснучу зірку.

На півнеба вигравала веселка. До веселки їй не було діла. Майя сиділа, обіперши голову

рукою, і циркуль, яким вона креслила календар, повис у руці. Аркуші паперу згорнулися у рулони.

Собака, привезений Матвієм і Богусом, — Месьє, — скрутившись під ногами, спав.

Іван, херувим, зосереджений на домашньому завданні, ковзнув поглядом від Майки до волейбольного м'яча, який закотився на середину кімнати.

Уколупати б серця, оживити це все — та не оживлялось воно, не було більше вогню.

Майя думала про море. Але хіба море за спиною могло змінити те, що вже сталося?

8.

Людина схожа на йо-йо, котрим забавляється Всесвіт. Він кидає людину в безодню, і в шаленому леті людина й гадки немає, що її політ — це падіння, а відчуття боротьби — це тільки напінання гумки.

Дійшовши до крайнього положення, йо-йо повертається. Чи не про цей момент розповідають ті, хто бачив, як усе життя пролітає перед очима в зворотному порядку?

Повинна бути точка нерухомості, коли гумка ще не смикнула, але й інерція польоту раптом закінчилась і ти в нерухомості. Можливо, це і є точкою безповоротної смерті? Тоді, в якийсь момент, ти повинна поглянути за плече й узріти себе такою, якою тебе бачить Всесвіт: зазираючи в точку зачаття, як у калейдоскоп, крізь тунель твого життя він розглядає великий палець на своїй вселенській нозі.

І тоді все стає ясно: що то була розводка, що невдовзі ти повернешся у міцну долоню, на мить солодко влипнеш у неї, а далі тебе запустять знову — та це вже будеш не ти.

«І тепер мені видається, що я, Майя, дивлюся на себе очима Всесвіту. Крізь прозору трубу мого життя дивиться на мене Ненароджений, який запустив м'ясорубку з дзеркальним, як у фотоапарата, механізмом. І цей шлях фаршу для котлет я називала життям».

9.

«Шанси людини унаслідувати царство небесне значно перебільшені, — писала Майя у своє-

му блозі. — Варто хоч раз побачити весь жах становища, в яке ми поринаємо вже у трирічному віці. Реальний світ підмінений словами. Обман батьків розриває єдине «Я є» на тіло, яке боїться, і психіку, яка сумнівається. Страждання шизофренічної свідомості заступають очевидність речей і змушують ставитись до тіла, як до м'ясного наросту, повного отрут, хвороб, немочі й болю, хоронячи дійсність, дану у відчуттях, в могилки слів. Це не я. Це не моє тіло. Це відбувається не зі мною. Це життя живу не я».

10.

Недільний ранок.

Вона зійшла на перший поверх із килимком для йоги. На кухні горіло світло.

За столом сидів Матвій. Біля стійки стояла Йоланта з келихом коньяку в руках. У кухні повис аромат кави і сигар.

— Доброго ранку, Йоланто, — привіталася Майя. — Матвію! Ви вже порозумілися?

Матвій заріс щетиною, під очима набрякли мішки. Він утупився у неї крізь дим сигари.

— Коньяку? — запропонувала Йоланта.

— Ти схуд, Матвію. Я вчора не зауважила. Матвій ковтнув коньяку зі свого келиха.

— «Я заріс, як щіть. А худий який, блідий! Зимові дощі...»

Матвій осушив келих.

— Басьо. Майє, ти любиш Басьо?

Майя знизала плечима.

— Бачиш, — сказав Йоланті Матвій. — Майя не знає, чи любить вона Басьо. Але вона знає, хто це такий...

— З Майєю можна поговорити на різні теми, — сказала Йоланта. — До речі, дощ знову пішов, ти чуєш?

— Ага... Зима нікудишня. Як там у Басьо?.. «Зима із дощем. Навіть мавпа лісова вкрилась би плащем»...

— Я зачиню двері в кухню, щоб дим не виходив у хату. Я займатимусь йогою. Гарного дня!

Майя притулила двері. Пішла у ванну і довго-довго відмивала руки милом.

Запитання, які ставить життя, часом дивують абсурдністю.

Стоячи вранці біля умивальника, вона тримала долоні під струменем води і думала: «Чому мої руки червоні?»

Розмова з Богусом не клеїлась. Майя почувалася невпевнено з цим чоловіком. Коли Богус закурив сигару, вона озвалась, аби лиш не тягнути тиші.

— Пасивні курці не повинні страждати через шкідливу звичку інших, ви так не вважаєте?

— Я не вважаю куріння шкідливою звичкою, мила Майє.

— Ви оригінальний.

— Дозвольте вас поправити — це маестро оригінальний. А я — тихий жрець глибин. Я дивлюся вглиб.

— І що ж ви там бачите? Ряди могил тих, хто помер від раку легенів? Чи вони лежать глибше?

— Якщо ви вважаєте, що ті нещасні померли від куріння, ви дуже помиляєтесь.

— А від чого ж тоді?

— Почитайте написи на похоронних вінках, і все зрозумієте. «Дорогому зятеві», «Улюбленому синові», «Найкращому братові». Ми вбиваємо тих, кого любимо. А взагалі, боже-ство мстить, якщо його закрити у неправильний глечик.

— Ви про що?

— Про тютюн. Рак легенів — це подарунок від ваших улюблених тольтеків. Такий собі респонс на те, що католики заборонили їм уживати священні рослини. Вам відомо, що тютюн належав до священних рослин?

— У Добкін де Ріос про це достатньо було написано.

— Ви така ерудована, Майє. Це похвально. У тольтеків існувала ціла культура тютюнокуріння. Протокол поводження з духом тютюну. Поки протоколу дотримувалися, тютюн давав користь, ви знали про це?

— І яка ж була з нього користь?

— Візіонерство. Цілительство. Магія. Ви бачили, які на вигляд курці сигар на старості літ? Ви бачили ці пальці, ці обличчя? Вони геть прокурені. Їхні тіла просмолені. Особливі тіла... — Богус поворошив пальцями у повітрі, аби описати щось невідоме мові цього краю. — Це просмолювання схоже на бальзамування у древніх єгиптян. Тіла курців ставали твердими і темними. Як корінь, вимочений в ріці. Замість того, аби зігнити, він задубів. Задубіння. Хороший ієрогліф. Дублення упереджує гниття. Цей ієрогліф допомагає зрозуміти

тольтеків, Майє. Мате — ще один дубильний напій. Їжте томати, куріть сигари, пийте мате, і ви зрозумієте, що таке бути тольтеком. Тубільці говорили на мові пасльонових. Помідори, картопля, дурман, тютюн...

— За Аюрведою, в'яжучий смак для Ватти не підходить, так що даруйте, Богусе, залиште цю дієту для себе, а я ще вип'ю тибетського чаю.

— Ох, мати рідна, тибетський чай! З'їжте краще осетрини по-гуцульськи!

12.

Після такого чаю важко було зробити крок назустріч Богусу. Тому, коли він запропонував пройтися, Майя погодилася.

Майя взяла на прогулянку Месьє.

— Як він вам? Здається, вже звик до нових господарів.

— Хуліганистий, — відповіла вона. — Зовсім не схожий на кімнатного пса.

Вони пройшлися до паркової доріжки. Месьє то відбігав, то повертався, важко було зрозуміти, що в нього на умі.

Майя заговорила, аби не здатися невивічною.

- Він зможе ганяти тут із тутешніми собаками. Їх тут багато бігає... Напевне, тут йому буде краще, ніж у квартирі десь в місті.

- А його приймуть за свого? — вказав Богус на пару дворняг, що нагострили морди у бік Месьє.

Ліс був освітлений підвечірнім світлом. Гілки дерев дзвеніли від крапель. Сніг зійшов і доріжки, і гуляти було одне задоволення.

- Здається, ми натрапили на сторожу.

Дзявкотом собаки попередили зграю про чужинця.

Месьє сповільнив крок. На протилежному кінці доріжки Майя побачила нових собак.

— Так, Майє, ми не помилилися. Ось місце не собаче товариство, а оцей здоровань — їхній вожак... Дивіться на їхні пози. Вони демонструють ритуальну агресію.

Месьє завмер.

- У них своя ієрархія, бачите? Оцініть, який обмін поглядів! Справжня церемонія війни. Нашому Месьє показують, що його тут не раді бачити. Погляньте на нашого кавалера. Він, здається, не з лякливих. Бачите, він

не реагує на перший знак агресії. Замість того, щоб зайняти позу примирення, він підступає ближче... Тепер вони показують зуби і гарчать. Дивіться, які напружені тіла... зараз буде бійка.

— Я боюсь за нього, давайте підемо... Месьє, ходи до мене...

— Заждіть, Майє, це варто побачити. Це природна поведінка. Нам вони нічого не зроблять.

Месьє кинувся на вожака бездомних. Гарчання і вищання почулося з клубка тіл. Майя затулила вуха. Хтось шарпнув її за руку, від чого вона аж пересмикнулась.

— Дивіться, чорт би вас забрав! — гаркнув Богус, силою опускаючи її руки.

Майя зажмурилась і закивала головою. Їй зробилося погано. Гавкіт лящав у вухах.

— Дивіться, — наказав Богус, і Майя розплющила очі. — Ось природа. Жива природа. Ось вам життя, Майє, ось вам загальна любов і всепрощення... Ви ж хочете, аби життя ставалося? Хочете, аби в ньому було місце для всього? Так дивіться ж...

Її губи дрижали. «Не заплачу. Нізащо не заплачу перед ним», — повторювала собі Майя.

Поєдинок припинився. Вожак дворових лежав притиснутий до землі. Над ним, учепившись йому зубами у голову, стояв Месьє.

— Як цікаво, Майє. Наш Месьє не дає вожакові перевернутися на спину — прийняти позу переможеного... Ви не здогадуєтесь навіщо?.. Хто би сподівався, що у кімнатного собаки такі гени? Але ж погляньте, що він робить... Ні, це щось незвичайне...

Месьє пробував учинити над переможеним сексуальне насилля. Майя розвернулася, аби покинути місце безчестя, але Богус ухопив її.

— Стійте.

— Відпустіть...

— Спершу подивіться на цю чарівну сцену природи, люба Майє, — сказав він, і Майя від його голосу перелякалася до смерті. Вона завмерла, апатично спостерігаючи за насиллям, а Богус стискав її руку й говорив: — Дивовижно, що така сцена, Майє, спіткала саме нас із вами. Я вперше бачу гомосексуалізм серед собак. Надзвичайно цікаво. Такі відхилення нерідко трапляються після черепно-мозкових травм. Ви не били Месьє по голові?

Майя мовчала, Богус смикнув її за плече.

— Я питаю, чи не били ви його по голові?

Майя знизала плечима, стараючись приховати істерику.

— Я не біла. Може, хтось бив, я не біла.

«Господи, дай мені сил це витримати і живою вирватися від цього маніяка».

— Дивно. У такому разі, у нашого монсеньйора надзвичайно розвинений інстинкт домінування...

Месьє зліз із збезчещеного покруча і потупотів у бік Богуса та Майї. Пес-жертва, накульгуючи, побрів у протилежний бік.

— Ходімо, мила моя, завжди усміхнена Майє. Пропоную влаштувати сьогодні святкову вечерю з печінки, яку я привіз. Печінка по-баварськи з білим оцтовим соусом — моя коронна страва. Погасимо світло, запалимо свічки... Смачна вечеря, барокова музика... Боже, я насправду радий, що маю причину приїжджати у ваш дім...

13.

Йоланта вийшла їй назустріч з кухні, розтріпана, в чорній вуалі на голе тіло, з яскравими губами.

— У вас що, була пожежа? — спитала в неї Майя.

Веранду затягло непрозорим димком.

— Я готувала водорості, — сказала Йоланта. — Забула, і вони згоріли мені, уявляєш?

Палений водорост гірчив. Увесь вечір Майя вдихала запах диму. Ним пропах одяг, стіни, фіранки на вікнах. Палені водорості розповідали про ніч і морок.

14.

Вечеря була готова. На столі палали свічки, повітряний контртенор під звуки клавесина співав «Thrice happy, happy lovers...». Тарілки і прибори розкладені. На тарелях парувала печінка по-баварськи з картопляним пюре. Майя поставила тарілку з вечерею навпроти Богуса.

— Смачного, -- сказала вона і сіла разом зі всіма до столу.

На тарілці Богуса лежав шматок сирої печінки. Печінка виблискувала у світлі свічок. Богус нахилився над тарілкою і вдихнув її запах.

— Чудесно, — сказав він і усміхнувся Майї. Майя вдала, що зосереджено їсть гречку.

Богус нарізав печінку на шматки і відправ-
ляв їх до рота.

— Що це звучить, пане маестро? Утихо-
мирлива музика. Такий прозорий, аполлоніч-
ний спокій.

— Це Генрі Персел, «Прекрасні пісні для
кастратів». Приємно, що наші смаки збіга-
ються.

«May you be forever, ever, ever, ever free», —
виводив тонкий голос, який Майя прийняла за
жіночий. У ній буяла зла радість помсти.

— Як печінка, пане Богусе? — поцікави-
лась вона.

— Печінка відмінна, дякую. Мушу зробити
комплімент самому собі. Це справді печінка
молодого теляти. Яловичину я недолюблюю.
Ви ж захоплюєтесь Півднем? Ви, напевне, зна-
єте, що російське «говядина» походить від сан-
скритського «Говінда» — одне з імен Крішни.

Гречка перестала смакувати Майї.

— Ця сира печінка нагадала мені мою моло-
дість...

Тут озвалася Йоланта, котра теж зрозумі-
ла, в чому справа.

— Як у вас опинилася сира печінка в таріл-
ці, пане Богусе?

— Йоланто, ця печінка опинилася у мене в доброї волі Майї. Сьогодні з нею ми стали свідками сцен живої природи. Боюсь, вони похитнули в Майї вегетаріанські настрої, але не в тім річ. Я хотів сказати...

Майя затулила очі долонею. Вона ненавиділа цього скорпіона.

— ...що смак сирої печінки нагадав мені молоді роки. Я палав вогнем дослідження себе, своїх можливостей. Мені було цікаво, де закінчується межа витривалості людини.

«Sweeter than roses...» — заспокоював контртенор.

— ...одним із найбільших табу для нас є споживання мертлятини. Для чого природа встановила цей запобіжник? Невже для того, аби вберегти людину від отруєння трупними токсинами? Але ця заборона не щезає навіть тоді, коли тухле м'ясо проварити в скороварці. Чому, запитував я себе, чому інтелект повинен підкорятися інстинктам? Цього я не розумів. Хоч інстинкт і відраджує нас від протухлого м'яса, вивареного у трьох бульйонах, організм сприймає цю їжу і готовий функціонувати далі. Щодо страв на вогні, то тут можу поділитися досвідом і сказати, що термічне оброб-

ляння покращує смак пташиного м'яса, навіть м'яса таких помийних птахів, як ворона чи голуб. Натомість псує смак риби — наприклад, минтая або тріски. Хоча, знову ж таки, покращує смак земноводних і рептилій, як-от ящірок. Сире м'ясо жаб схоже на сире м'ясо раків. Ропух куштувати не рекомендую — вони часто отруйні. Поживними є змії.

— Як цікаво, — зауважив Яків.

«Ненавиджу, ненавиджу вас всіх», — кричала подумки Майя.

— На жаль, не знайшов спільної мови з молюсками. Слимаків сирими їсти не наважився, їхні нутроці кишать інфекцією та паразитами. Зготовані на вогні, вони стають доволі прийнятними. Якось на Тянь-Шані я два тижні харчувався гречкою і слизняками — такими крупними молюсками без раковин. Дощові хробаки, підсмажені на олії, теж є джерелом протеїнів у бідному на білки раціоні. Але їх слід потримати голодними, щоб вони спорожились. Комахи, скажу вам, панове, — окрема царина. Найсмачнішими досі вважаю сарану і коників-стрибунців. Я б навіть сказав, вони володіють деякими психотропними властивостями. Неїстівними виявилися лускокрилі.

І найсильніше я отруївся, коли з'їв кілька лялечок невідомого мені метелика. Кокони шовкопряда, правильно приготовані, я куштував у Китаї, це їжа на любителя. Жуки, павуки, а особливо мурахи та їхні личинки — їстівні і поживні. Жуки переважно мають свій запах. Якщо при обробці неприємний запах щезає, я це розцінюю як ознаку їстівності. Якщо посилюється — навіть не куштую. Киньте на розпечену бритванку муху і таргана, і ви зрозумієте, про що я кажу...

Майя вийшла з-за столу і залишила веранду. До неї ще доносився голос Богуса:

— І все-таки ця музика, пане Якове, ця музика!.. Вона заворожує своєю поміркованістю і красою. Здається, вона упокоїла б навіть дикого звіра...

Кастрат виводив божественні мелодії, які було чутно у цілому домі: «Aliluiah, aliluiah».

15.

Кожен музичний інструмент, будучи малим відображенням Всесвіту, складається з вібратора і резонатора.

У скрипці вібрує струна, у кларнеті — тростина, у жінці — фалос. Коли жінка не має поруч чоловіка, вона шукає вібратори-замінники, які б допомогли видобувати з себе звук. Тому чоловік — і композитор, і виконавець, суть якого — вібрувати. Фрейд перестрашувався, вказавши, буцім печера, капелюх, і яма, і собор — образи піхви. Вагінальні фантазії — лиш праобраз Порожнечі, купол якої освітлює золотий штепсель-лінгам, встромлений у розетку магнетичного жіночого начала.

Жінка шукає чоловіка, щоб звучати.

Інакше — порожнеча і забуття.

16.

Поки товариство закінчувало вечерю за столом, Майя усамітнилася в кутку для чайних церемоній. Вона заварювала чай спиною до компанії, аби не було видно, що вона плаче.

Майя плакала над собою.

Вона знала, що її чекало. Яків урешті сяде писати симфонію. Богус буде приїжджати кожного місяця до них на ревізію. Залишатиметься, як зараз, на три-чотири дні, житиме і харчуватиметься з ними, вдихатиме їхні ви-

пари і насолоджуватиметься їхніми міазмами розуму. Йоланта напевне щось придумає, наприклад, зробить так, щоб Яків уклав із Богусом якийсь парі. Яків, як завжди, поставить свою душу, а Богус, як завжди, якусь дрібничку — наприклад, портсигар із Дарвіном у пенсне. Якова такі речі заворожують, вона це помітила. Її втягнуть залишитися, Яків казатиме, що це діло її життя — бути з ним і підтримувати його пекло. Майя буде вірити, що це все, що її може спіткати в цьому житті, і залишатиметься, щоб дослідити це пекло, випити його до кінця. Їй буде так гидко від цього пійла, що вона послабиться і прорветься своїм придуманим світом. Вона захоче вхопитися сама за цицьку реальності, і вона вирішить, що мусить вирватись із стереотипів. Вона звабить Івана, і той, з незнання і відчаю, робитиме з нею, що схоче, гадаючи, що Інтернет — його путівник по жінці та її руслах. А їй залишиться лиш одне — забетонувати русла і себе разом з ними. Амінь. Вона не хотіла бетонувати русла. Вона хотіла текти цим життям далі, давати знати іншим, що русла жінки мають текти, і що земля перемагає бетон і місто, і що вічність є. Вона не хотіла, щоб

Іван здобув свій перший досвід жінки від неї. Вона не хотіла, щоб Іван одного дня стояв під дверима Якова з ножем в руці, з думкою про те, що йому потрібно здійснити чоловічий вчинок — вирішити, кому вона належить. Вона цього не хотіла.

Зрозумівши це, Майя посміхнулася.

Майя витерла сльози краєм сукні і сполоснула чайник окропом.

Це її заспокоїло.

Далі вона побачила Матвія з ножем, який наближався до Якова. Майя закричала:

— Матвію, зупинись!

І далі вже побачила в другій руці скотч і зрозуміла, що все добре. Усі лишилися живі. Нічого непоправного не сталося.

17.

Вона слідкувала за розвитком подій зі щирим здивуванням. Матвій щось говорив про те, що він поїде в Київ і що Майя мусить стежити за ув'язненим Яковом, тримати його на хлібі та воді... — Їй стало легко від думки, що вона перебуває поза всім цим.

Майя загадково посміхнулась, спитала у Матвія:

— Я? Ти це до мене говориш? Ні, дякую, я тут не залишусь. — Вона вийшла з-за столу. — Це ваша сімейна справа, ти правильно кажеш. Я — не член вашої сім'ї, і її вчинки судити не збираюсь, не моє діло. Ти — головний, ти вирішуєш.

— А ти хто така взагалі?

— Я — просто Марія. Просто Майя. Або Марайя. Чи Марина. Я Мара. Мері. Марі. Кумарі. Міріам. Мірінда. Міранда. Мандала. Мантра. Мрія. Міраж. Мірабела. Я — Міра. Я просто знаю, що це несмачно, пане Богусе. На все добре, панове.

Майя пішла нагору збирати речі.

ХІ

Велика темна ніч, в яку гинуть боги

Presto furioso (нестямно)

1.

Щоб зламати пароль, складений з випадкової послідовності знаків, комп'ютеру необхідно перебрати 2 у 28 ступені варіантів. При швидкості 1000 спроб на секунду комп'ютер витратить на підбір 3 дні. Код, який складається з чотирьох випадкових загальноживаних слів, дає невизначеність у розмірі 2 у 44 ступені варіантів. Щоб підібрати його, комп'ютеру потрібно п'ятсот п'ятдесят років.

Зламати важко, запам'ятати легко. Чотири випадкових слова, наприклад, ЖИВ БУВ БРАТ ЯКІВ.

2.

Геніальність породжує геніїв трьох конфігурацій.

Геніїв першого типу оцінено ще за життя. Наприклад, Бах, Дюрер.

Геніїв другого типу визнають після смерті. Наприклад, Джордано Бруно, Гоген.

Генії третього типу — люди, котрих ніколи не визнають геніальними.

3.

Наскільки складним здавався цей світ. Складним і заплутаним. Наскільки легкою здавалася ця простота, яка завжди легко дається, але ніколи не приходить з муками. Наскільки холодним був цей світ.

Як він йому не дався. Як проскочив повз усі каси. Як він пролетів. Яків відчув, що вмирає.

4.

Він відчув, що замерзає. Стіни кімнати розчинились. Він лежав серед безлюдної пустелі, засніженої і відкритої до всіх вітрів. Подих кри-

жаного вітру. Над ним — безмежна чорна беззоряна порожнеча. Холод виламував йому кістки, і коли його кістки від морозу тріскали, а в очах стало червоно від морозу, Яків побачив, як відшаровується і облазить його сітківка ока і як в оголений нерв б'є потік сліпучого світла.

І такої самої сліпучої темряви.

Першою по нього із темряви прийшла Ірена.

5.

Ірена була голою, у сліпучій пільмі вона видавалася червоною. На шиї в неї було намисто із голів, на стегнах -- пояс із рук та язиків. Яків упізнав усі свої голови: голови пожадання, голови сексу, голови хіті, голови люті, голови п'яні, голови дикі, голови, голови — всі, що він у собі знав. Усі руки, якими торкався Ірени, всі руки, якими кувидив, зривав, брав, стискав, утримував, пестив, давив, бив, дер, тер, мив, — всі руки, які мав, — тепер теліпалися на поясі в Ірени. Вона прийшла по нього.

Ірена задерла голову до неба і проспівала голосом валькірії:

— «Да безумні пребудуть вовіки!» — і відрубала Якову руки.

Яків закричав.

— «Да величним пребуде їх шлях». — Її меч з розмаху відрубав Якову ноги.

Яків завив.

— «Хоробрі і безстрашні нехай славляться на віки вічні», — проспівала вона і відрубала йому голову.

Голова захрипіла. Кров бризнула з обезголовленого тіла, і голова Якова побачила, як струмені крові потрійним фонтаном порснули Ірені в рот. Кров його текла сильніше, і коли Ірена допила його кров, голова Якова побачила, як п'ятьма відсунулась і кров його допивали Яна і Йоланта.

З темряви вийшла четверта -- жриця в масці, вона розпорола тулуб Якова кривим ножом і вирвала з його спини хребет.

Жриця взяла голову Якова і зрізала з неї скальп. Голова Якова відчула, як на її черепі вирізають ножом прості знаки санскриту:

ТУТ БУЛА КАЛІ.

Калі просверлила ножом в його голові дірочку, і туди линуло знання всіх знаків, які існували, могли чи будуть існувати.

Калі з'єднала хребет з головою.

Яків, зачарований світлом пізнання, трепетав і намагався пролізти в дірочку, його хребет затремтів, як хвіст у сперматозоїда, і Яків відчув, що може діяти. З радості він засмикався, вигинаючи хребет ще більше, і відчув, як по хребту прокочуються приємні хвилі. Потужний імпульс спрямував його вглиб цього океану світла, а далі він поплив сам — направив всі сили до того, аби зблизитися із великим, круглим, сильним, яке було всім навколо.

Яків плив і бачив навколо себе мільярди своїх відображень. Вони всі вихляли хвостиками. Маленькі живчики з голівкою і джгутиком.

Яків бачив, що він — перший і єдиний.

Він солодко врізався в пружну матерію і відчув, як по плечі вгрузає в безпам'ятне, безіменне, безмежне, безначальне, безконечне лоно. «Я-й-Це! Я-й-Це!» — кричав він у екстазі, і щоб вмістити весь екстаз, який тільки можливий, він став безконечно ділитися, ділитися, ділитися, і коли його стало багато, безконечно багато, він спитав себе хором: «Хто ми?» І ми відповіли, що ми — безконечна кількість частин цілого, блаженство, знання блажен-

ства і любов від знання. І ми зрозуміли, що ми — повнота мудрості і що мудрість ця вічна, одна і в кожному.

Він пропхався далі, коли зрозумів, що застряг.

Ні туди. Ні сюди.

І відчув сміх Калі. Він зрозумів, який жахливий обман відбувся.

Вона проковтнула його своїм черевом. Вона душила його між своїх ніг.

Він утече.

Він виживе.

Він буде жити і носити в собі єдине. Вперед, Кецалькоатле! Вперед!

Футбольне поле. Він майяський жрець, який кричить у складені долоні:

— Вперед, Кецалькоатле, вперед!

І летять голови з пліч команді суперників.

І сміється Калі.

Великий інквізитор. Він підіймає на гаки тих, які кричали: «Бий, Кецалькоатле, бий!»

І Калі заходиться реготом.

Він убиває зло з пістолета, гвинтівки, ножа, з літака, з підводного човна, він скидає ядерні бомби, він трусить планету і давить галактики чорними дірами.

Але Калі чорніша за чорні діри.

Він дивиться на те, що не може знищити, і бачить, що йому немає ні початку, ні краю. Він лягає спочити на краю цієї безкрайності, яка, де б не ліг, скрізь опинялася серединою, і все потроху вмиротворюється.

Сходить місяць і освічує все рівним, прохолодним світлом.

Він не ворушиться, і жодної хвили не прокочується від його руху поверхнею безкрайнього озера місячного світла.

Усі речі повертаються до початку.

І він зрозумів, що без неї він труп нерухомий, а з нею — блаженство чоловічого роду.

Місячні води засяяли яскравіше, і Яків зрозумів, що він — сонце.

XII

Музика для космічних далекобійників

Adagio

(повільно, спокійно)

1.

Після всієї сцени з Яковом Матвій, щоб охолонути від емоцій, поставив собі на ніч музику. Цілу ніч йому снились дуже дивні сни.

2.

Йому снилось, дуже детально, як уночі він прокидається від сильних закрутів у боці. Його нудить, рве, він поносить — і все це дуже і дуже реалістично, настільки реалістично, що під ранок він від цих реалістичних, далі

нікуди, переживань усвідомлює, що йому терміново необхідно в лікарню. Богус відвозить його в районну лікарню, де Матвій ще довго захлинається у спазмах, поки під крапельницею йому не знімають судоми і не відправляють на рентген.

Коли Матвій почув слова лікаря про рентген, він весь заляк, і коли лікар сказав йому, що у нього в печінковій артерії застрягла ракова клітина-метастаза, Матвій обмочився. А зрозумівши, що обмочився, зрозумів і слова лікаря.

«Це сон», — подумав він, але не прокинувся.

«Це мені, мабуть, сниться. Це не може бути правдою».

Але туман від почутого затьмарив свідомість, і Матвій заснув глибше.

3.

Далі Матвієві снилось, як він поїхав у Київ і зустрівся з донецькими. Їхня зустріч пройшла під покровительством Сунь-Цзи, і всі три дні переговорів були успішними. Матвій назвав свою перемогу Стратагемою 37 — «Віддати

ворогові солом'яного імператора», і у закритому китайському ресторані вони святкували підписання контракту кокаїном і китайськими наїдками.

Уночі, опинившись у велетенській порожній квартирі в центрі Києва, Матвій побачив місяць над засніженим Подолом і відчув бажання подзвонити Йоланті. Його мучив страшний кокаїновий бодун. Матвій запам'ятав ці дивні діалоги і потім, прокинувшись, цілий день прокручував їх у голові, не знаючи, прийняти їх чи відкинути.

4.

— Алло, Йоланто?

— Слухаю вас? — почув він її голос.

— Це Матвій дзвонить.

— Дуже приємно.

— Послухай, Йоланто... ти можеш говорити?

— Авжеж.

— У мене тут така ситуація... Ти можеш поговорити зі мною трохи довше?

— Це залежатиме тільки від вас, пане інтелектуал.

— Послухай... Мені потрібно поговорити.
— Як ваше здоров'я після лікарні?
— Послухай... Зі мною сьогодні відбулася одна подія, я про неї хочу розповісти. Мені здається, ти мене вислухаєш.

— Я вас слухаю.

— Ти знаєш «Канон перемін»?

— А повинна?

— Мій день почався з прийому в гастроентеролога. Я пригадав гексаграму 63. Вона передостання і зветься Цзи-Цзи, «Уже кінець». Ця гексаграма перетворює все у хаос. Поки я чекав під дверима на гастроскопію, я пригадував останні три дні. Все, що відбулося між нами. Думав про гексаграму шістдесят чотири і про тебе, Йоланто. І знаєш, що я думав? Я думав таке: «Хто вона така, ця тьолка, щоб на неї западати? Невже ти не мацав кращих цицьок? Чи ти не бачив більших губ? Ти ж прикормлював ці губки і цицьки пачками, а потім викидав їхні зубні щітки». Мене це злило, Йоланто. Я був злий, як чорт, на тебе. Я мстивий. Я хочу бути з тобою щирим. Ти тут?

— Так.

— Я завжди відчуваю, коли я подобаюсь жінці. Навіть коли вона сама цього не хоче.

І як ми пішли потім до тебе, боже, я думав, я тебе зараз роздеру. Ти сука, Йоланто, і я приб'ю тебе, ти мене чуєш?

— Ще один матюк, і я кладу слухавку.

— Ти знаєш, що я бачу з вікна? Я бачу довбаний Хрещатик. Ми могли б дивитися на нього разом. Але ти вирішила все зробити по-іншому. Ти знаєш, чому я завжди вибирав роботу, де наді мною немає начальників?

— Чому?

— Тому що, як тільки хтось каже мені, що мені, блядь, робити, я тут же даю в морду... Алло? Алло!

5.

— Алло? Ти психована?

— Я попередила: ще один мат, і все.

— Не роби так більше, і я буду тримати себе в руках. Біля тебе я відпустив себе, а вночі мені стало зле. Потім блювання повторилося. У Пустомитах в мене є знайомства в лікарні, начмед — мій старий кореш. Мене прокапали, і стало легше, я запропонував Богусу поїхати

на ріку. Тут недалеко ріка Стрий. Хотів знайти кілька каменів для квартири у Києві.

— Річкових каменів?

— Та, простих річкових каменів. Це просто писк. Камені. Найбільший писк, який може бути. Японські мільйонери купують шматки скелі, а потім перепродують колегам. Я не мільйонер, не думай, що я це якось підкреслюю. Я кажу речі, як вони є. Я планував поставити тут кілька великих каменюк.

— Алло. Можеш тепер говорити?

— Так.

— Ти де є?

— Я-а-а... я вже вклалася у ліжку. Ми ж усі рано лягаємо спати.

— Ти лежиш у ліжку?

— Так. Накрилася ковдрою, лежу в темній кімнаті. Тут приємно, просторо і затишно.

— Зрозуміло. На чому я закінчив?

— На камінні, здається.

— Так, збирати каміння — це стиль, розумієш? Високий стиль багатих. Тут мало хто розуміє естетику багатства. Ти знаєш, Едіт Піаф, коли розбагатіла, не могла спати на ліжку з балдахіном. Мусила все життя спати

на тапчані, як у дитинстві. Це все виховання. Його вже не витравиш. Я планую зробити тут сучасний дизайн. Сучасні матеріали, прості форми. Такий мегаполісний мінімалізм — метал, скло, багато простору. Додати до цього щось необроблене. На кухні я планую зробити кам'яну жаровню. Для цього мені потрібен плаский камінь. Камінь можна буде розжарювати і смажити на ньому рибу або яєчню. У японських ресторанах так роблять. У тих дорожчих. Я хочу викласти їх у кутку однієї з кімнат — це буде щось схоже на сад каменів Рюандзі. Я люблю Японію, люблю Китай, люблю Лао Цзи і сьогунів. Ми мислимо схоже, тому я люблю всі ці їхні штучки: камені, суші, бонсай... Я хочу показати тобі цю квартиру. Тут величезні кімнати... Я кладу собі на коліна одну каменяку. Оп-па... Така важка, холодна... Коли ми їхали з Богусом назад, у мене було незвичне... осяяння. Я відчув себе вільним. Я був щасливий, живий і благополучний. Я їхав у найкращій машині з тих, які я знаю. У мене нова квартира, я їм у найкращих ресторанах, де вміють готувати. У їжі головне — якісні продукти. Я люблю щось просте: відварну рибу або омара — без приправ,

просто і натурально. Якісні продукти у нас тільки в чотирьох ресторанах. Але вони знають, що в суші рис має бути теплий, а риба — холодною. І я це знаю, я можу оцінити їхню роботу, тому я їм тільки найкраще суші. Мої однолітки переживають фрустрацію. Вони в кризі. А все тому, що грають не за ту команду, ось чому вони у фрустрації. Ось чому не знають, що справжнє суші — це коли рис теплий, а риба холодна. У мене немає ніякої кризи. І в цьому стані я зустрічаю найкрасивішу жінку, яку я коли-небудь бачив. І тепер я не можу не думати про неї. Ти знаєш, про кого я?

— Здогадуюсь.

— Людині з моїм статусом потрібна така ж супутниця. Така ж велична, як і життя, яке я живу. Я побачив, скільки може дати одна жінка, коли вона — жінка. Я зрозумів, що матиму її. Але скажи мені, скажи, чому ця жінка так учинила зі мною? Чому?

Мовчанка.

— Алло... Ти слухаєш мене?

— Так.

— Другу ніч поспіль мені снилися павуки. Великі чорні павуки. Ні заснути, ні прокину-

тись, знаєш, як це? Я думав, щось із печінкою. У гіршому разі виразка. А мені сказали — пухлина. Уявляєш? Рак. Алло? Скажи щось.

— Мені страшно. Що ти будеш робити?

— Уже пізно щось робити. Мені сказали, вона як кинджал — проросте в печінку. Тільки батя помер.

— А хіміотерапія?

— Йоланто... Яке красиве ім'я. Це гексаграма така. Називається «Уже кінець». Передостання гексаграма, уже нема кому робити хімію... Я не буду більше говорити. На добраніч, Йоланто. Лиш одне ще — не кажи нікому наразі, ага? Не кажи.

6.

— Алло?

— Ти вирішила подзвонити?

— Так. Я нікому не казала, так, як ти просив.

— Добре. Я хотів, щоб ти мене зрозуміла.

— Чому ти вирішив, що я можу тебе зрозуміти? Я не хвора на рак. Я не приречена, як ти.

— Йоланто... Не кажи таке. Ти розумієш, ти єдина, хто може оцінити всю мою ситуацію.

- Ти помиляєшся. Я не можу.
- Я тебе кохаю.
- Я тебе теж ні.
- Ти сука.
- Так, я сука, а ти хворий на рак. Па-па.

7.

- Чому ти відштовхуєш мене?
 - А чому я повинна приймати тебе? Тому, що ти скоро помреш? Навіщо мені той, хто скоро помре?
 - Ти мені потрібна, хай на три місяці. На два місяці. Ти чуєш?
 - Чую.
 - Я тебе кохаю.
 - А я не вірю.
 - Ти мені потрібна.
 - Вам потрібна мама, а не я.
 - Ти не розумієш, яку ти мені муку робиш.
 - Я? Ви мене хочете в чомусь звинуватити?
 - Я хочу просто говорити. Я не хочу нічого чути, я хочу просто говорити. Мир?

- Хіба я сварилася з вами?
- Що роблять мої брати?
- Брати ваші кожен своє робить. Яків працює над симфонією. Іван вчиться.
- Добре вчиться?
- Подзвоніть до Майї, це вона з ним уроки робить.
- Йоланто. Я тебе кохаю.
- Я не вірю.
- Я скоро помру. Мені нема чого брехати.
- Та дівчина, в яку ви закохалися, існує тільки у вашій уяві. Це не я.
- Ти до чого ведеш?
- Бути з таким чоловіком — мрія будь-якої жінки. Я могла б стати вашою наложницею. Я би вдавала, що закохана у вас. Або ми просто мали б секс. Потім ви переписали б на мене квартиру, машину і рахунок. Ви зробили б так, правда?
- Клянусь, лиш би ти була зі мною ці дні.
- Ви готові на все, лиш би не бачити, ким я є насправді. Ви були відверті зі мною, і я теж мушу бути відвертою з вами. Пообіцяйте, що це тільки між нами.
- Клянусь!
- Я вагітна від Якова.

Мовчанка.

— Гей, пане інтелектуал? Ви ще там?

— І давно ви разом?

— Ми були коханцями ще в Києві. Мені не так важливо бути в чоловіка єдиною, як іншим.

— Розкажи мені про вас.

— Я прийшла до них на студію, мені потрібно було знайти когось, хто сказав би мені кілька слів про пісні, які я записала. Ти знаєш студію, на якій працював Яків у Києві?

— Так, він розказував.

— Її відкрив мій чоловік. Він хотів, щоб я стала співачкою. Йому подобалось, як я танцюю, і він вирішив, що я стану хорошою співачкою. Тепер із цим так просто... Тож, пане інтелектуал, ваша квартира мені не потрібна зовсім не з духовних міркувань. Я вередувала і не хотіла бути співачкою. Я взяла диск і спустилася на третій поверх, де в нас сидять звуко-режисери. Виявилось, що головний звуко-режисер у нас — це ваш брат. Я дала йому послухати цей диск, і він попросив почекати на нього у кафе в підвалі. Там є такий кальян-бар, яскраві кольори, вельветові диванчики. Ці диванчики схожі на вульву. Знаєте, яка на

вигляд жіноча вульва? І я вирішила чекати на цього звукорежисера. Сиділа, пила каву, говорила з дівчатами, які там записуються, і думала, що мені світить бути такими ж, як і вони. А пізніше прийшов ваш брат і став награвати на фортепіано. Це була моя улюблена пісня Марі Лафоре — «Борис, Іван і я». Ми зайнялися сексом, просто на цих диванчиках. Цікаво, чи той, хто їх робив, здогадувався, для чого їх будуть використовувати... Потім я пішла від свого чоловіка. Мій чоловік багатий і ревнивий. Так що, повірте, не лише ви бачили в мені жінку.

— Коли ти завагітніла?

— Перед тим як Яків дізнався про смерть батька. Я не хочу казати Якову про це. Це моя дитина.

— Йоланто. Ми можемо одружитися, суто формально, і ти не переживай. Ти зможеш казати, що це від мене...

— Не смішіть. Мені нема кого боятися.

— Ти кохаєш його?

— Він, принаймні, не плаче за мамою.

— Скажи, я можу надіятись на щось?

— Надія вмирає останньою. У вашому випадку так ризикувати необдуманно. На добраніч.

- Щось ви не дзвоните.
- У мене були болі. Не мав сил говорити.
- У вас голос так змінився за ці дні.
- Нормальний в мене голос.
- Ви щось їсте?
- Вертаю. Солженіцина пригадав. З ним же сталося чудо, хіба не чудо? У день, коли помер Сталін, Солженіцину повідомили, що він здоровий і пухлини більше немає. Потім Солженіцин прожив ще п'ятдесят років. Уявляєш? П'ятдесят років. Це більше, ніж я прожив донині. Зі мною може статися чудо?
- Не знаю.
- Що нового вдома?
- Ваш молодший брат кинув у вашого середнього брата чашку з чаєм, а ваш середній брат за це надавав йому по вухах і заборонив спускатися до загального столу.
- Як це все знайома, Йоланто. Нічого нового не відбувається. Йоланто, я хочу тебе побачити ще раз.
- От, ці чоловіки вічно щось хочуть і нічого для цього не роблять.
- Я зараз сяду на машину і приїду до тебе.

— Ах, пане. Не приманюйте надією даремно. Уже одинадцята, ми всі давно спимо — пуделі, композитори, коханки композиторів, коханки коханок, коханці коханок коханок — все на купу. Ми вже всі спимо.

— Я серйозно. Я зараз сяду і приїду до тебе. Я тобі ще задзвоню.

9.

— Алло, Йоланто, ти ще не спиш?

— Ні, я вирішила перевірити свою пошту. Уявляєте, пропонують збільшити статевий член. Кажуть, що це реально.

— Я на виїзді з Києва. Тепер дороги порожні, гнати одне задоволення.

— Аж не віриться! Невже залишилися на світі лицарі?

— За кілька годин я буду в тебе. Ти можеш мені скласти компанію, поки я їхатиму?

— На мене може напасти сон.

— Поговори зі мною, скільки можеш. Мені страшенно важливо чути тебе. Я жену під двісті по Київській трасі, і ніч прекрасна. Ці ліхтарі, Йоланто. Ці порожні дороги... Я ніби

в якомусь тунелі. Ти не чула «Музыку для космічних дальнобойщиків»?

— Ні.

— Я її поставив у машині і почуваю себе космічним далекобійником. І мені так жаль, що це все закінчиться... Я не знаю, може, це трамадол на мене так діє, мені так спокійно, так кайфово...

— Це точно трамадол.

— Та ні, це ніч довкола мене. Вона дихає. Пече шлунок. Якби я був самураєм з катаною, я розітнув би собі живота і витяг його звідти. Живого, з клешнями і вусами... Козел, що ж ти стаєш так посеред дороги... Фух-х-х... Мало в аварію не потрапив. У стилі Чорновола... Ти пам'ятаєш Чорновола?

— Ні, хто це?

— Був такий депутат. Приятель мого тата. Уф-ф-ф, щось батька стало шкода... Я тобі передзвоню.

10.

— Алло? Ще не спиш?

— Спала, але можу й не спати...

— Згадав батька, не захотів стримуватись. Став на узбіччі, поки все не витекло з мене. Тепер легше. Я вже біля Рівного.

— Нівроку женете!

— Хочу скоріше тебе побачити.

11.

— Алло, Йоланто.

— Яволь.

— Прокинься. Слухай, мені сто кілометрів до Львова, я скоро буду. Але тут сталася така пригода... Я збив зайця.

— Ага.

— Збив зайця і зупинився.

— Он як...

— Та ні, ти не в'їхала. Я стою посеред траси на Львів, навкруги туман, а я бачу у фарах, що це заєць, і він ще дихає. Розумієш?

— Ага.

— Чого він кинувся під колеса?

— Це доля.

— Це не доля. Він міг не кидатися. Він міг ще десять років прожити спокійно і не знати про смерть. Чому він так не зробив?

— Не знаю, Матвію. Просто йому захотілось перебігти дорогу. Він не знав, чому так захотілося. Щось смикнуло, і він побіг. От і все.

— Він водить оком і дивиться на мене. Я доб'ю його.

— Не варто.

— Щоб не мучився.

— Ти ж не знаєш, що для нього ці хвилини.

— Він же страждає.

— Як скажеш. Може, він теж хоче пережити цей момент по-особливому.

— Може. Я вже сів у машину і поїхав. Ти мене прибила. Скажи, чому він вискочив, саме коли їхав я? Хіба йому не хотілося ще трохи побігати, погоцатися з самочками на травичці?

— Просто його час добіг до кінця. Таке буває -- час закінчується, і тоді все стається само собою.

— Спи, я скоро приїду.

12.

— Йоланто?

— М-м-м?

— Я вже на об'їзній біля Львова, буду хвилин за двадцять. Тут тумани, нічого не вид-

но. Я придумав хоку. Я тобі хочу прочитати його.

— М-м-м.

— Зачекай-но... «В тумані заєць на трасі, мертвий. Чому мої руки червоні?»

— М-м-м... А де задній план?

— Який задній план?

— У хоку повинен бути задній план. «На голій гілці самотній ворон тихо старіє. Осінній вечір». Самотній ворон — це передній план. «Осінній вечір» — задній план.

— Я питаю: «Чому мої руки червоні?» Це задній план. Усе те, що я зробив із зайцем, ця ціла ситуація — це задній план.

— Не надто переконливо.

— Мені переконливо. «В тумані заєць на трасі, мертвий. Чому мої руки червоні?» Це сталося зі мною. Розумієш?

— Мабуть.

— Ні, не розумієш. Але це не важливо. Я за десять хвилин буду.

13.

— Алло? Це я. Відчини мені двері. Тут такі тумани... Ти не хочеш прогулятися до озера?

14.

Постаті чоловіка і жінки проникали глибше у туман, поки не вийшли до води. Перед пробудженням він, стоячи на березі озера, спитав у себе: «Чому мої руки червоні?»

А далі він прокинувся, важко дихаючи, і поглянув на руки.

XIII

Усі прокляття колись спадають

Andante comodo (зручним кроком)

1.

Після того випадку з Майєю Іван спілкувався з нею обережніше. Та й взагалі, вона забагато про себе думала. Була про себе не знати якої думки.

Спершу, коли Майя готувала разом із ним уроки, Іванові було цікаво. Вони сміялися, Іван тішився красою округлостей під її обтислим топіком, Майя розповідала йому почерпнуті з Інтернету історії про майяський календар, еволюцію планети і таке інше.

Коли вона вдарила його по заду, Іван зрозумів, що Майя часом не дружить з головою, і вирішив більше справи з нею не мати.

Він почав був думати, що його жертвування себе задля того, аби здобути її тіло, оправдане, аж поки не з'явилися Йоланта і Яна.

Іван побачив Яну і здивувався, як він міг узагалі побажати собі щось таке, як Майя.

Яна у перший же день прийшла до нього знайомитися. Вона сказала, що познайомилася з його братом у Києві. Спочатку вона працювала круп'є в підпільному казино «Монте-Карло», а потім, коли її задовбало дивитися на п'яні морди, пішла працювати офіціанткою. Там вона й познайомилася з Яковом. Вона зізналась Іванові, що мала відчуття, ніби йде офіціанткою тимчасово, аби зрозуміти, чим їй хочеться займатися по-справжньому. Коли вона зустріла Йоланту, то зрозуміла, що дочекалася цього. Вона зрозуміла, що хоче робити те, що їй найбільше подобається.

Найбільше Яні подобалось показувати красу.

Іван сприйняв це нормально, красиві груди Майї теж привертали його увагу і тішили. Отже, показувати красу — благо. О'кей.

— І ти поїхала з нею до нас?

— Уявляєш?

— Очманіти.

— Ти мене пофотаєш? — спитала Яна, побачивши солідний «Нікон» — подарунок батька на його тринадцятиріччя. — Я хочу на сходах. У вас такі класні сходи.

2.

Іван фотографував її весь день. Він усмакував це. Яна була хорошою моделлю.

Коли вона йшла сходами повз вітраж, світло впало на неї під таким кутом, що Іван побачив: все світиться. На нього зійшов спокій, і Іван побачив у кадрі, що все єдине. Між Яною, цим світлом і ним, фотографом, — між ними не було розділень. Іван бачив, що це прекрасно.

Він побачив це власними очима, і кожен кадр відтепер став віконцем туди, у красиве єдине. Іван подумав, що закохався в Яну, в красиве єдине, у фотоапарат, в те, як воно стається.

Іван знав, що сьогоднішній день — найважливіший в його житті.

Сьогодні він зрозумів: відсьогодні всі дні — найважливіші.

3.

Перше згвалтування сталося з Яною у дванадцять. Вона розказала це йому ввечері. Із сестрою вони, підмалювавшись, пішли у парк на фестиваль.

Іван любив допізна читати. Близько першої ночі у двері постукала Яна.

Іван запросив її.

Вона була у своїй салатівій піжамі і нагадувала Іванові зелену бруньку чаю, свіжу і терпку. Яна закурила в нього в кімнаті, він попросив не курити, вона послухалась. Вона не спала і хотіла спілкуватися. Яну перло, вона була в хорошому настрої.

Вони заговорили про дівчат. Яна невимушено цікавилася його досвідом, Іван чесно сказав, що досвіду нуль, і Яна пораділа за нього.

— «Травень, вечір, парапети. Джинси, кліпси, сигарети. У-у-у-у-у, парапети», — проспівала вона.

Троє старших паціків запропонували поїхати на спортивну базу за містом поїсти пива з раками. На базі хлопці пригрозили, що поб'ють їх, якщо дівчата їм не дадуть. Сестра відмазалась — у неї були місячні.

Із сестрою після цього стосунки розладилися, зате налагодилися стосунки з чоловіками. Яна сказала, що її вабило до сильних і досвідчених. Вона стала жити з одним старшим паціаном віком приблизно як ті хлопці.

Її співжителю мав звичку битися. Яні це подобалось, вона вважала це проявом мужності і ховала на екзаменах синці під окулярами.

Коли вона порвала з ним, її вдруге розвели на секс, на цей раз тільки на оральний, теж із дурості. Яна пішла зі старшою подругою на Свято пива, це було у дев'ятому класі. Напившись пива, Яна страшенно захотіла в туалет. Вона не придумала нічого кращого, ніж забігти на третій поверх будинку і справити потребу на сходовому майданчику. Її впіймав п'яний молодик і пригрозив, що здасть у міліцію, якщо вона не відсмокче.

4.

Вони вийшли удвох покурити в батьків кабінет. Іван раптом поставив запитання, яке збило її з пантелику.

— Як я себе ідентифікую? — перепитала Яна.

Іван змінив тему, зрозумівши, що братів підхід до дівчат не для нього. Вони почали обговорювати латинські назви сексуальних перверзій, де знайшли багату жилу. Іван сказав, що раніше мріяв стати сексопатологом. Крім пізнань у сексології Іван виявив спостереж-

ливість і зауважив, що під штанами у неї танга чорного кольору.

— Ти можеш показати мені свої груди? — спитав Іван, і Яна розстібнула піжаму.

— Красиві, — сказав він. Насправді нічого більш досконалого у своєму житті він ще не бачив.

Яна дозволила йому торкнутися їх, і Іванові цього виявилось досить. Він запам'ятав це відчуття і вирішив зберегти його. Він запропонував викурити ще по сигареті. Яна погодилась, і Іван зачитав їй з мобільного вірші, які писав у вільну хвилину. Вірші були про життя, любов і дерзання в пізнанні. Яна в поезії тямала, і сама прочитала напам'ять двійко власних віршів.

Вони докурили і розійшлися спати.

5.

Наступив понеділок. Зранку Іван поїхав на заняття, а коли повернувся, побачив, що нікого немає. Усі зібралися в зимовому саду і слухали якусь музику. Іван вирішив не заважати і пішов у кухню взяти собі щось поїсти.

Він пересунув коліщатко станції на хвилю, яку слухав батько: «Радіо Свобода». Радіо озвалось приємним баритоном. Трансляція йшла російською. Іван вирішив послухати.

— Следующая, привычная нашим постоянным слушателям рубрика — «Музыкальный альманах» с Соломоном Волковым. Сегодняшний выпуск «Музыкального альманаха» мы откроем рассказом об американской премьере симфонии Шнитке. Но прежде, чем вы, Соломон, познакомите нас с этой новостью, я хочу задать более общий вопрос: какова роль Шнитке в современном репертуаре — международном и российском?

Гість програми, згаданий Соломон Волков, почав розповідати:

— Она очень существенна в международном репертуаре. Что касается российского, то это как бы вещь в себе в некотором смысле, и там очень многие значительные композиторы, в том числе и российские, почти не звучат. Хороший пример — творчество Мясковского, человека, который в свое время был главой московской музыкальной школы. Это одна из самых значительных фигур отечественной музыки. Практически ты не натыкаешься на произве-

дения Мясковского в текущем репертуаре. Почему это так — загадка...

«Дурня якась», — подумав Іван, витягуючи з холодильника холодну зупу і масло.

— ...конечно, сочинения Шнитке звучат регулярно. Он — исполняемый автор.

— И теперь к этим сочинениям прибавилось еще одно? — спитав ведучий у Соломона Волкова, котрий вже подобався Іванові.

— Да. Это Девятая симфония Шнитке, которая в первый раз прозвучала в Америке, и интерес к этому опусу был огромный. Вообще, очень любопытная история. Произведение прозвучало в новой реконструкции. Тут уже двойная загадка...

Слухаючи у піввуха Соломона Волкова, Іван розігрів собі їсти. Все-таки Йоланта готувала краще, ніж Майя.

— Тем не менее вдова поведала нам сравнительно недавно, что сам Альфред Гарриевич услышал запись этой московской премьеры и этим звучанием остался недоволен. Она обратилась к композитору Николаю Корндорфу, как близкому по духу творчеству Шнитке, с тем, чтобы он сделал новую редакцию. Тут я должен сказать, что над симфонией номер

девятнадцать висит некая мистическая туча. Номер девятнадцать — это симфония Бетховена, самая знаменитая его симфония, которая как бы возвышается, как такая скала, в симфоническом жанре. И так сложилось, что композиторы, которые подходят к написанию симфонии номер девятнадцать, часто что-то такое с ними приключается.

— Проклятие Девятой симфонии.

— Да. Шенберг по этому поводу сказал, что «те, кто пишут Девятую симфонию, слишком близко подходят к потустороннему». Действительно, Малер пытался обмануть судьбу, свою Девятую симфонию он назвал «вокально-симфонический цикл» — «Песня о земле», но, все равно, написав Девятую симфонию, приступил к Десятой, и тут и умер. Шостакович проблему Девятой разрешил, как ему казалось, чрезвычайно удачно. Он сделал не грандиозный памятник, монумент, а сравнительно короткую юмористическую симфонию. Но эта симфония, именно из-за того, что она не соответствовала ожиданиям, связанным с номером девятнадцать, навлекла на него гнев Сталина и последующее постановление сорок восьмого года. То есть и здесь проклятие номера девятнадцать сработало.

— Страшная, мистическая история.

— Я говорю об этом не зря. Потому что Николай Корндорф, который начал работать над новой редакцией Девятой симфонии Шнитке, внезапно умер.

— Молодым человеком.

— Да, он был здоровяком, жизнерадостным человеком. Это была мгновенная смерть. Он играл, как рассказывают, с сыном в футбол и упал мертвым. То есть мистика нарастает. Но тем не менее нашелся мужественный человек Александр Раскатов, очень сильный композитор сам по себе. Он живет сейчас во Франции, и он согласился осуществить новую редакцию симфонии Шнитке, и в этом новом качестве она и прозвучала впервые в Америке в исполнении оркестра Джулиартской школы. Что же касается вообще музыки Шнитке последнего периода, то я должен сказать, что сочинения последнего периода не принадлежат к числу его, как мне представляется, наивысших достижений. И вот примером такого позднего Шнитке является фрагмент, который мне предоставил Джулиарт — эксклюзивное право показать запись этого концерта. То, что сейчас услышат наши слушатели, — премьера.

Они сами смогут вынести суждение об этой размеренно-сумрачной и обволакивающей музыке Шнитке.

З радіо зазвучала музика, від котрої тащився його брат Яків. Іван під «размеренно-сумрачну і обволакиваючу» музику Шнітке почав їсти зупу. Іван порадів за відважного композитора, який зняв закляття з симфонії.

— Сегодня мы подводим итоги цикла «Музыка двадцать первого века», которым завершался каждый выпуск «Альманаха» в две тысячи десятом году. Итак, Соломон, чего мы достигли за эти двенадцать месяцев, что мы услышали?

Слухати, чого за останній рік досягли й що почули ці пани, Іванові розхотілося, і він вимкнув радіо. Він піднявся по сходах до себе, але погляд його зупинився на розчинених дверях, де замкнули були ввечері Якова.

Він зайшов у кімнату, всю списану червоними, синіми, зеленими, чорними чорнилами. Знаки музики. Та його брат — справжній фрік, як у фільмах.

— Ого, — сказав він і повернувся за хвилину з фотоапаратом. Унизу гриміла на повну гучність музика. Іван зрозумів, що може зробити фільм, і почав знімати в режимі відео.

Музика досягла апогею, Іван наїхав камерою на червоне пульсуюче щось, до якого сходилися всі стрілочки. Симфонія обвалилась, замовкла і знову обвалилась. Наші на Місяці. Маленький крок для однієї людини, великий крок для всього людства. Задній план. Вся кімната. Скисле північне світло. Базова гама — золотий і зелений.

— Знято! — вигукнув Іван у камеру і натиснув «стоп».

Унизу панувала тиша.

Іван тихо зійшов у зимовий сад подивитися, що відбувається.

Постлюдія

ДОПІЛНІА

ГІТІСІА ПРЖАДІВІТІНЦХЪ ДІАВІВЪ ѿк

ЧТЄЦЪ
НАИ
ДІАКОНЪ:

ДА ИСПРА - ВИТСА МО
(ДА СЯ ИСПРА - ВИТСА)

ЛІТВА МОА * ІА - КШ КА.

ДІ - - ЛО ПРЄДЪ ТОВО -

БОЗІВІА - НІЕ РЯКЪ МОЕ -

МОЕ - Ю ЖЕРТВА...

* ВЪ БОІСЄ КРІТКОМЪ ІС-
ПОВІІТІИ МАЛІ СЛІНОЕ В СЛІВКАХЪ [] НЕ ПОІМЪ.

XIV

Хто шукає Метал, знаходить Дерево

Moderato (стримано)

1.

Хто шукає Дерево, знаходить Землю. Хто шукає Землю, знаходить Воду. Хто шукає Воду, знаходить Вогонь.

Хто шукає Метал, знаходить Дерево.

Хто шукає Бога, знаходить себе.

Хто шукає себе, знаходить Бога.

2.

Матвій, як тільки прокинувся від сну, одразу ж пішов у кімнату, де він замкнув Якова.

— Мені потрібен комп'ютер, — сказав Яків. Матвій озирнувся на стіни кімнати. Вони всі були списані маркерами.

— Добре, — сказав він Якову. — Іди, бери.

Яків пішов за апаратурою, а Матвій ходив кімнатою і водив рукою візерунками знаків, які виписав за ніч його брат. Ті видавалися йому знайомими. Яків таки зробив це. Його брат це зробив.

Йому було погано, не зрозуміло: чи то від важкого сну, чи то від важкого рагу, якого він переїв учора.

Він подумав, що краще з'їздити до лікаря.

На спогаді про сон Матвій здригнувся і відчув, що непереварена вечеря проситься назад.

Вийшов з ванної і покликав фігуру, що дрімала біля каміна.

— Богусе! Богусе, завезіть мене в лікарню.

3.

У лікарні йому промили шлунок і сказали, що це харчове отруєння. Матвій попросив, щоб його прокапали, і його прокапали.

Поки глюконат кальцію по крапельці потрапляв йому у вену, Матвій подумки перебирав події сну.

Коли йому набридло лежати під крапельницею, він від'єднав себе від системи, і Богус відвіз його додому.

За сніданком Матвій випив солодкого чаю з лимоном, з'їв сухих хлібців з маслом і відчув, що йому вже краще.

4.

Десь під обід Яків сказав, що готовий представити до уваги публіки своє творіння.

Майя знесла чемодани на веранду. Вже в чобітках, одягнена у дорожні джинси і гольф, вона залишилась на прослуховування.

Матвій не зводив очей з Йоланти. Він не мав слів. Ні жалю, ні гніву. Тільки невисловлене почуття, яке виникає, коли бачиш красу. Ні володіти нею, ні зберегти її, ні втримати. Досить того, що він її бачив тепер.

Музика була про це. Матвій не хотів здатися дивним, він удав, що в око попала якась пилинка.

5.

Симфонія стихла. Усі, заворожені, сиділи, ніби чекали невідомо чого.

Богус устав першим і заплодував. За ним піднявся Матвій, обійняв Якова і закричав:

«Це Бетховен! Це крутіше, ніж Бетховен! Це Моцарт! Це навіть шикарніше, ніж Моцарт! Це просто зашибісь! Ти довбаний геній, Якове, ти це знаєш?!»

Яків сидів тихо.

Коли емоції присутніх трохи вгамувалися, Богус сказав:

— Ну що ж, маестро. Ви виконали свою роботу. Тепер ви вільні.

— Я... вільний?..

— Так, чому б ні? Всі рахунки закрито. Ви вільні і тепер можете робити що хочете. Гроші вже сьогодні будуть у вас.

— Вільний... — прошепотів Яків. Світло, що било з вікон веранди, стало занадто яскравим. Його осліплювала білизна світу, що пробивався крізь шиби. Яків устав, відчинив вікно у сад і вийшов через нього на повітря.

У голові було тихо, як ніколи. Було чути, як шелестить вітер гілками в саду. Весь сніг за ніч зійшов.

Яків озирнувся. Люди в будинку дивилися на нього. Він розвернувся і побіг. Його фігура ставала все меншою, поки зовсім не сховалася за пагорбом.

6.

Яна і Йоланта підкинули Майю на машині на вокзал. Вони випили на прощання кока-коли, викурили по сигареті й посадили Майю на поїзд до Києва.

Яна ввечері зайшла в кімнату до Івана.

— Здається, завтра ми теж поїдемо.

— Що, все?

— Ну, здається, все. Я поїду з Йолантою. Мені з нею цікаво. Вона як сестра мені. Ти сумуватимеш за мною?

— Я буду згадувати тебе.

— Я хочу, щоб ти запам'ятав мене. Ти дозволиш мені?

— Я думаю, я готовий. Тепер швидко стають чоловіками. Так, я готовий.

Яна залишилась у нього на ніч. Іван поставився до цього зі всією відповідальністю і виконав свій обов'язок.

7.

Уночі біля комина Богус сидів сам. Матвій відпочивав після важкого дня. У будинку було тихо.

Богус дивився на вогонь.

До нього у зимовий сад тихо зайшла Йоланта.

— Любий, ти не спиш? Ти ніколи не спиш...

Вона сіла біля його ніг.

— Ти часом видаєшся надто жорстоким.

— Yo soy un hombre viejo. Mis ojos se pasearon en los cascos de los conquistadores españoles¹.

Вона провела рукою по його сивому волоссю.

— Ти дуже старий чоловік, любий.

Вони замовкли. У комині потріскував вогонь.

— За що ти вирішила називати його маєстро?

— Хіба ти не знаєш? Перед моїми очима віддзеркалюються тисячі світів. У всіх цих світах живуть люди, яких я знаю, але у кожному з цих світів вони роблять щось інше. Наприклад, у цьому світі ми розмовляємо з тобою, і ти мене уважно слухаєш, а зовсім поруч я бачу світи, де ти мене гвалтуєш, убиваєш мене

¹ Я старий чоловік. Мої очі йдуть вперед, на шоломи іспанських завойовників (ісп.).

ножем і рубаєш сокирою, де цілуєш мене, де кохаєш, де ненавидиш мене... Я називаю його маестро зовсім не тому, що він пише якісь там симфонії. Мені до цього немає діла. Але коли я вранці приносила йому каву, він сідав біля мене і пив її у всіх світах одночасно.

— Похвально. І це все?

— Так, це все.

Вони мовчки споглядали вогонь ще якийсь час, а потім Йоланта пішла спати.

Епілог

Через півроку Майя зустріла в Києві свого чоловіка. Його звали Роман, він був старший на п'ять років, мав деревообробний бізнес, у вільний час перекладав з санскриту тексти тантриків. Вони багато подорожували, займалися альпінізмом в Таїланді, а потім оселилися під Києвом. У Києві вони відкрили видавництво — займалися перекладами зі санскриту і палі. У них народилось дві доньки, Тамара і Люба.

Іван закінчив школу і поступив до вишу. У нього з'явилась дівчина, на третьому курсі вони одружилися, а на п'ятому розлучились, й Іван виїхав у Штати. Там він став відомим фотографом.

Матвій покинув Україну за загадкових обставин перед Євро-2012. Кажуть, він змінив громадянство й оселився десь у Греції.

Яна побувала натурницею, фотомоделлю, потім музою відомого продюсера; вона помріяла

зустріти свого чоловіка і почала співати на його честь гімни. Чоловік не знав, що це гімни йому, не знали цього і її численні шанувальники та шанувальниці. Він просто запропонував їй бути разом до кінця життя, і вона погодилась.

Ні Богус, ні Йоланта більше ніколи не з'являлися у домі на пагорбі.

Яків повернувся під вечір. На вигляд він був умиротвореним.

Він мовчки спакував деякі речі і не сказавши ні слова рушив у невідомому керунку.

Кажуть, він пішов стопами Басьо: тинявся від села до села, говорив віршами і знімав по кооперативних магазинах готівку з банкоматів.

Останній раз його бачили на КПП біля Боржави у Карпатах. Він їхав на віслюку, його начебто зупинили для перевірки документів.

Він подарував правоохоронцям невеликий збірник афоризмів про шлях і благодать, і його пропустили далі.

Київ — Григорівка — Бад-
Наухайм — Дахаб
2007—2011

Зміст

Легальний вхід у летальний вихід (Ю. Іздрик)5

Епісодій перший

- I. Вранішня кава в імлістім Аїді 11
- II. Родинні контексти очима археоптерикса41
- III. Урочистості екзистенційного характеру58

Епісодій другий

- IV. Барабанна партія для заячих лапок 73
- V. Філософський камінь і феміністичний дискурс.....95
- VI. Усі човни плывуть на північ..... 107
- VII. Інкрустації дня, візерунки ночі 113
- VIII. Колісниця Господа мого..... 130

Епісодій третій

- IX. Золота чайка перепливає безодню..... 147
- X. Чорний заєць, червона рука..... 159
- XI. Велика темна ніч, в яку гинуть боги..... 188
- XII. Музика для космічних далеkobійників 195
- XIII. Усі прокляття колись спадають.....215

Постлюдія

- XIV. Хто шукає Метал, знаходить Дерево.....229
- Епілог236

Літературно-художнє видання

**ДЕРЕШ Любко
Голова Якова**

**Головний редактор С. С. Скляр
Відповідальний за випуск К. В. Шаповалова
Редактор С. С. Скляр
Художній редактор Т. М. Коровіна
Технічний редактор А. Г. Верьовкін
Коректор К. В. Редьковська**

**Підписано до друку 24.01.2012.
Формат 70x100/32. Папір офсетний.
Гарнітура «NewJournal». Ум. друк. арк. 9,68.
Наклад 15000 пр. Зам. № 2-0117.**

**Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cor@bookclub.ua**

**Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61012, Харків, вул. Енгельса, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011
www.globus-book.com**

ПЕРШІ НОТИ ДО МУЗИКИ АПОКАЛІПСИСА ВЖЕ НАПИСАНО!

Геніальний композитор Яків отримує від свого брата, політтехнолога, незвичну пропозицію — створити симфонію до відкриття Євро-2012. Темні отці, які стоять за цим замовленням, впевнені, що лише йому до снаги створити музику, яка стане прологом до апокаліпсиса. Але для цього йому доведеться зіграти на найпотемніших струнах душі, а може, вмерти й відродитися знову...

Головні герої роману «Голова Якова» — «арт-менеджери» найвищого рівня. Їхній товар — фундаментальні ідеї людства.

Любка Дереш

Любов і смерть, європейська закуліса та світова змова, Шива, Вішну й персонажі з біблійними іменами, благо та галюцинації, алхімія та космічний футбол, Київ, Галичина і Євро-2012 — це оповідь про партнерські обов'язки та родинні зв'язки, про винайдення та відтворення звуків, але насамперед — про пошуки умиротворення.

Сергій Жадан

Притаманні автору і добре знані читачам парадоксальний гумор, сюжетна вигадливість, інтелектуальна гра, містичні візії та їдка самоіронія — на висоті!

Іздрик

www.trade.bookclub.ua

www.bookclub.ua

	ДП з П Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля"	
	Голова Якова (КТ) Дереш Л.	
Ціна	33.20грн	Клубна ціна:
У т.ч. ПДВ: 0.00		29.90грн